

**KRAKOWSKI INFORMATOR
DLA OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

Wydawca:**Urząd Miasta Krakowa**

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
ul. Stachowicza 18,
30-103 Kraków

Redakcja:

Anna Bednarczyk, Aleksandra Łukasik

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych dziękuje za współpracę:

Wydziałom Urzędu Miasta Krakowa: Wydziałowi Edukacji, Wydziałowi Obsługi Urzędu, Wydziałowi Spraw Administracyjnych, Wydziałowi Promocji i Turystyki, Wydziałowi Spraw Społecznych, Referatowi ds. Społecznych, Referatowi ds. Zasiłków Rodzinnych, Referatowi ds. Świadczeń Opiekuńczych, Referatowi ds. Świadczeń Wychowawczych, Referatowi ds. Dodatków Mieszkaniowych; Powiatowemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej; Grodzkiemu Urzędowi Pracy; Zarządowi Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie; Małopolskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Krakowie; Urzędowi Skarbowemu Kraków-Podgórze; Grodzkiemu Urzędowi Pracy; Małopolskiemu Oddziałowi Wojewódzkiemu Narodowego Funduszu Zdrowia; Państwowej Inspekcji Pracy – Okręgowemu Inspektoratowi Pracy w Krakowie oraz wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej publikacji.

Opracowanie graficzne:

Artur Brożonowicz, frontart@frontart.eu

Druk:**System-Graf Drukarnia****Agencja Reklamowo-Wydawnicza**

Janusz Laskowski

20-515 Lublin, Zemborzyce Tereszyńskie 73B

Kraków, 2018

Egzemplarz bezpłatny

ISBN: 978-83-66039-00-1

Zapraszamy do zgłaszania spostrzeżeń i propozycji

drogą elektroniczną na adres:

Aleksandra.Lukasik@um.krakow.pl

Publikacja sfinansowana ze środków Miasta Krakowa.

SPIS TREŚCI

1. ORZECZNICTWO	8
1.1. Orzecznictwo dla celów pozarentowych	9
1.1.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie	9
1.1.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności	10
1.1.3. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień	12
1.1.4. Orzekanie o niepełnosprawności	13
1.1.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej	14
1.2. Orzecznictwo dla celów rentowych	16
1.3. Odpowiadające sobie orzeczenia stopnia niepełnosprawności wydane przez różne zespoły orzekające	20
2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO	21
2.1. Szkolnictwo specjalne	22
2.1.1. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim	23
2.2. Szkolnictwo integracyjne	24
2.3. Wybór oferty kształcenia	25
2.4. Wizyta w poradni psychologiczno-pedagogicznej	26
2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju	28
2.6. Transport uczniów	30
3. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	33
3.1. Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych	34
3.1.1. Czas pracy	34
3.1.2. Przerwy w pracy	35
3.1.3. Prawo do dodatkowego urlopu	35
3.1.4. Turnus rehabilitacyjny	35
3.1.5. Dodatkowe uprawnienia	36
3.1.6. Utrata zdolności do pracy na dotychczasowym stanowisku	36
3.1.7. Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej (na otwartym rynku pracy)	37
3.1.8. Racjonalne usprawnienia	37

3.2. Zadania Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością	38
3.2.1. Zwrot kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych	39
3.2.2. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu	40
3.2.3. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	42
3.2.4. Spółdzielnia socjalna	43
3.2.5. Szkolenia osób niepełnosprawnych	44
3.2.6. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu	45
3.2.7. Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej	47
3.2.8. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	48
3.2.9. Dane kontaktowe stanowisk w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie zajmujących się aktywizacją zawodową osób z niepełnosprawnością	49
3.3. Biura pośrednictwa pracy	50
3.3.1. Publiczne	50
3.3.2. Niepubliczne – dla osób niepełnosprawnych	50
4. ZADANIA MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	52
4.1. Zadania realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	53
4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	53
4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	55
4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	56
4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	57
4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	59
4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	61
4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	62

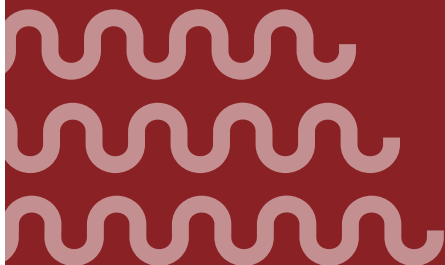
4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego	64
4.1.9. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach Modułu II pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	65
4.1.10. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach „Obszaru A” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	69
4.1.11. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach „Obszaru B” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w 2017 roku dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	70
4.1.12. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach „Obszaru C” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	72
4.1.13. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	75
4.2. Świadczenia pieniężne	77
4.2.1. Zasiłek stały	77
4.2.2. Zasiłek okresowy	78
4.2.3. Zasiłek celowy	79
4.2.4. Pomoc dla osób usamodzielnianych	80
4.3. Świadczenia niepieniężne	81
4.4. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „za życiem”	90
4.4.1. Założenia programu	90
4.4.2. Uprawnienia w ramach programu „za życiem”	93
4.4.3. Formy pomocy w ramach programu „za życiem” realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie	96
4.4.3.1. Asystent rodziny	96
4.4.3.2. Usługa „pomoc w domu”	97
5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE	98
5.1. Zasiłek pielęgnacyjny	99
5.2. Świadczenie pielęgnacyjne	100

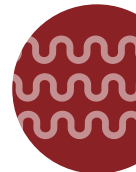
5.3. Specjalny zasiłek opiekuńczy	102
5.4. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	105
5.4.1. Zasiłek rodzinny	105
5.4.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	107
5.4.3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	108
5.4.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	109
5.4.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	110
5.4.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	110
5.4.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	111
5.4.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	111
5.5. Świadczenie rodzicielskie	112
5.6. Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu „za życiem”	115
5.7. Krakowska karta rodzinna 3+	116
5.8. Ogólnopolska karta dużej rodziny	118
5.9. Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem	119
5.10. Karta Krakowska	120
5.11. Świadczenie wychowawcze – program „Rodzina 500+”	122
5.12. Jednorazowa ustawowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe)	125
5.13. Jednorazowa gminna zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka (becikowe)	126
5.14. Dobry start (300+)	128
5.15. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne	130
5.15.1. Dodatek mieszkaniowy	130
5.15.2. Dodatek energetyczny	133
5.16. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	134
5.17. Dodatki i świadczenia przysługujące do świadczeń emerytalno-rentowych	135
6. ULGI I UPRAWNIENIA	141
6.1. Ulgi w podatku dochodowym	142

6.2. Zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych	147
6.3. Usługi pocztowe	148
6.4. Ulgi w telekomunikacji	149
6.5. Abonament rtv	150
6.6. Ulgowa opłata paszportowa	158
6.7. Dowód osobisty	159
6.8. Karta parkingowa	162
6.9. Miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych	167
6.10. Abonament postojowy	169
6.11. Przewóz osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	172
6.12. Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie	173
6.12.1. Uprawnienia do przejazdów bezpłatnych liniami dziennymi i nocnymi	173
6.12.2. Uprawnienia do przejazdów ulgowych liniami dziennymi i nocnymi	178
6.12.3. Uprawnienia wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego	179
6.13. Ulgi w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)	180
7. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	192
8. PRZYDATNE ADRESY	200
8.1. Instytucje i organizacje	201
8.2. Wypożyczalnie sprzętu ortopedycznego i pomocniczego	214
8.3. Pełnomocnicy rektorów ds. osób niepełnosprawnych	215
8.4. Biura ds. osób niepełnosprawnych krakowskich uczelni	216
8.5. Dostępność budynków Urzędu Miasta Krakowa dla osób niepełnosprawnych	217
8.6. Przydatne strony www	218
8.7. Wykaz ogólnodostępnych toalet miejskich dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością	219
8.8. Wykaz krakowskich aptek całodobowych	220

1. ORZECZNICTWO

Pierwszy rozdział opisuje procedury orzecznictwa dla celów pozarentownych i rentownych. Znajdują się tu szczegółowe informacje wraz z opisem potrzebnych dokumentów oraz danymi kontaktowymi instytucji za nie odpowiedzialnych.

1.1. ORZECZNICTWO DLA CELÓW POZARENTOWYCH

1.1.1. INSTYTUCJE ORZEKAJĄCE – WPROWADZENIE

Do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołane są Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organy I instancji oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności działające jako II instancja – odwoławcza. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, w celu korzystania z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Właściwość miejscową Powiatowego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności ustala się według miejsca stałego pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych. W przypadku osób bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów rodzinnych lub zdrowotnych, przebywających w zakładach karnych i poprawczych, w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, właściwość miejscową ustala się według ich miejsca pobytu.

W przypadku osób zameldowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków lub przebywających na jej terenie z powodów wskazanych powyżej, właściwym miejscowo jest **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie** funkcjonujący w strukturze Urzędu Miasta Krakowa z siedzibą przy ulicy Stachowicza 18 w Krakowie – tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17, fax 12 616 52 14.

Zespół przyjmuje osoby zainteresowane od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30–15.30.

Druki niezbędne do ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności udostępniane są osobom zainteresowanym w siedzibie Zespołu lub pobrać je można ze strony Miejskiej Prezentacji Internetowej „Magiczny Kraków” – www.krakow.pl lub strony Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa – www.bip.krakow.pl

1.1.2. ORZEKANIE O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób po ukończeniu 16. roku życia, na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

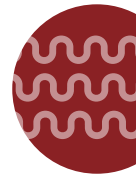
Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zawiera:

- ▶ dane osobowe osoby zainteresowanej lub dziecka oraz jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego,
- ▶ adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL,
- ▶ określenie celu dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia,
- ▶ dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej osoby zainteresowanej lub dziecka,
- ▶ oświadczenia osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka, opiekuna prawnego o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza, pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Osoba zainteresowana zawiadamiana jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do dwóch miesięcy od daty złożenia wniosku.

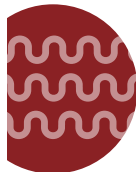
Skład orzekający wydaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaliczające osobę zainteresowaną lub dziecko do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego.

- ▶ Do **znacznego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
- ▶ Do **umiarkowanego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych w celu pełnienia ról społecznych.
- ▶ Do **lekkiego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Stopień niepełnosprawności orzekany jest na stałe – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy, albo na okres – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia. Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera cyfrowo-literowe określenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a także wskazania dotyczące w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału opiekuna prawnego dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego do jednego z trzech stopni niepełnosprawności przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

1.1.3. ORZĘKANIE O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI O WSKAZANIACH DO ULG I UPRAWNIEŃ

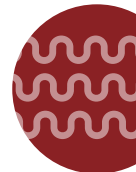
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień na wniosek osoby zainteresowanej posiadającej ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub niezdolności do pracy.

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień zawiera:

- ▶ dane osobowe osoby zainteresowanej,
- ▶ adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL,
- ▶ określenie celu dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia,
- ▶ dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej osoby zainteresowanej,
- ▶ oświadczenia osoby zainteresowanej o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień dołącza się posiadaną przez osobę zainteresowaną dokumentację medyczną, orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

W postępowaniu w sprawach, o których mowa powyżej, stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych orzeczeń, a wskazania zawarte w orzeczeniu ustala się stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Od wydanego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odwołanie.

1.1.4. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

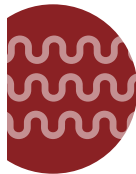
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o niepełnosprawności dla osób przed ukończeniem 16 roku życia, na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub jego opiekuna prawnego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dziecka zawiera:

- ▶ dane osobowe osoby dziecka oraz jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego,
- ▶ adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL dziecka i jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego,
- ▶ określenie celu dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia,
- ▶ dane dotyczące sytuacji społecznej i szkolnej dziecka,
- ▶ oświadczenia przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje oraz inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności, a także formularz informacji o uczniu wypełniany przez pedagoga szkolnego lub wychowawcę klasy.

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Przedstawiciel ustawowy dziecka lub opiekun prawny zawiadamiany jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia

wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Ocena niepełnosprawności dziecka dokonywana jest na podstawie przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia przekraczającego okres 12 miesięcy, niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Orzeczenie zaliczające dziecko do osób niepełnosprawnych stanowić może podstawę do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego i/lub świadczenia pielęgnacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z karty parkingowej.

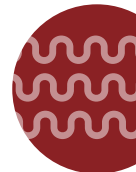
Od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego dziecko do osób niepełnosprawnych przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

1.1.5. LEGITYMACJE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Orzeczenia wydawane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie stanowią podstawę do przyznania ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów. Dokumentem potwierdzającym status osoby niepełnosprawnej jest legitymacja osoby niepełnosprawnej wydawana przez powiatowy/miejski zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

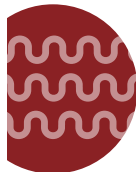
Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawowy bądź opiekun prawny dziecka składa w zespole dołączając do niego fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami – wyjątek: osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem, że fotografia taka jest umieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby, kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień (oryginał orzeczenia i dowód osobisty do wglądu przy składaniu wniosku), a w przypadku osób przed ukończeniem 16 roku życia – kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności (oryginał orzeczenia i dowód osobisty przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego do wglądu przy składaniu wniosku).

W przypadku gdy osoba niepełnosprawna posiada więcej niż jedno orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, legitymację dokumentującą niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności wystawia się na podstawie ostatniego ważnego, prawomocnego orzeczenia.

Na wniosek osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka, w legitymacji wpisywany jest symbol przyczyny niepełnosprawności, a w przypadku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności również stopień niepełnosprawności za pomocą fotokodu QR.

Równocześnie legitymacje wydawane są na okres ważności orzeczenia, nie dłużej jednak niż na okres:

- ▶ 5 lat – w przypadku legitymacji dokumentującej niepełnosprawność,
- ▶ 10 lat – w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60. roku życia,
- ▶ w przypadku osób, które ukończyły 60. rok życia legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych, takich jak w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 60. roku życia – w przypadku tych osób możliwe jest wydanie legitymacji na stałe.

O terminie odbioru legitymacji dokumentującej niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osoba zainteresowana powiadamiana jest telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w formie korespondencji tradycyjnej.

Postępowanie w sprawie wydania legitymacji nie podlega opłatom. Natomiast za wydanie duplikatu legitymacji dokumentującej stopień niepełnosprawności pobierana jest opłata w wysokości 15 złotych.

1.2. ORZECZNICTWO DLA CELÓW RENTOWYCH

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmuje się lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ocenia on stopień niezdolności do pracy oraz wydaje orzeczenie, na podstawie którego ZUS podejmuje decyzje w sprawie świadczeń rentowych. Lekarze orzecznicy działają w każdym oddziale ZUS.

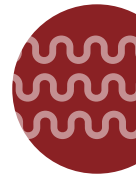
Prezes ZUS, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej, o czym osoba zainteresowana jest niezwłocznie zawiadamiana.

Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek o rentę we właściwym terenowo inspektoracie lub oddziale ZUS. Z wnioskiem o wydanie orzeczenia występuje właściwa komórka organizacyjna oddziału ZUS.

Orzeczenie lekarza orzecznika stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń (np. renty), do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na podstawie bezpośredniego badania osoby ubiegającej się o świadczenie oraz posiadanej dokumentacji.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik może zlecić uzupełnienie dokumentacji, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa albo o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz orzecznik wydaje orzeczenie o „niezdolności do pracy”. Oznacza to, że odpowiednio do: stanu zdrowia, sprawności organizmu, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, kwalifikuje osobę jako:

- ▶ całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielnej egzystencji,
- ▶ całkowicie niezdolną do pracy,
- ▶ częściowo niezdolną do pracy.

ZUS nie ma wpływu na ewentualne wykonywanie pracy przez ubezpieczonego, co do którego orzeczono o niezdolności do pracy. Może jedynie zawiesić rentę w całości lub w części, w zależności od uzyskiwanego dochodu. Osoba o orzeczeniach wymienionych w punktach 1 i 2 może podjąć pracę w warunkach pracy chronionej pod warunkiem wydania opinii pozytywnej przez lekarza medycyny pracy.

Orzeczona niezdolność do pracy, ze względu na czas jej trwania, może być:

- ▶ okresowa,
- ▶ trwała.

Warunki, które należy spełnić, aby otrzymać rentę

Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty. Prawo do renty ma osoba, która spełni jednocześnie następujące warunki:

- ▶ jest niezdolna do pracy,
- ▶ ma wymagany okres zatrudnienia (składkowy i nieskładkowy) – warunek ten nie jest wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy,
- ▶ niezdolność do pracy powstała w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Staż ubezpieczeniowy

Okres ubezpieczenia wymagany do przyznania renty uzależniony jest od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy. Okres ten wynosi:

- ▶ 1 rok – jeśli niezdolność powstała przed ukończeniem 20 lat,
- ▶ 2 lata – w wieku 20–22 lat,
- ▶ 3 lata – w wieku 22–25 lat,
- ▶ 4 lata – w wieku 25–30 lat,
- ▶ 5 lat – w wieku powyżej 30 lat.

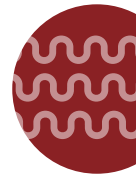
Okres wymaganych 5 lat w odniesieniu do osób powyżej 30. roku życia musi przypadać w ciągu ostatniego 10-lecia przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania wymaganego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

Rodzaje świadczeń z tytułu niezdolności do pracy

- ▶ **renta stała** – jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- ▶ **renta okresowa** – jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa, renta ta przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego,
- ▶ **renta szkoleniowa** – jeżeli wobec tej osoby orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego, ponieważ nie może ona pracować w dotychczasowym zawodzie, renta szkoleniowa przysługuje przez 6 miesięcy, z możliwością przedłużenia, ale nie dłużej niż o 30 miesięcy (o ile jest to niezbędne do przekwalifikowania się).

Inne świadczenia z ZUS

- ▶ **zasiłek chorobowy** – dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- ▶ **świadczenie rehabilitacyjne** – dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokują odzyskanie zdolności do pracy,
- ▶ **zasiłek wyrównawczy** – dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- ▶ **renta rodzinna** – dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- ▶ **renta socjalna** – przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
 - przed ukończeniem 18 lat,
 - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 lat,

- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Uwaga: Osobą pełnoletnią jest osoba, która ukończyła 18 rok życia. Za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński po ukończeniu 16 roku życia, a nie ukończyła 18 lat. Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik ZUS lub komisja lekarska ZUS na zasadach i w trybie określonym w Ustawie z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W świetle tej ustawy za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła całkowitą zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Nie jest istotne kiedy powstała całkowita niezdolność do pracy, lecz to czy niezdolność była skutkiem naruszenia sprawności organizmu, które powstało w wyżej wymienionych okresach. Rentę socjalną przyznaje się nie wcześniej, niż od miesiąca w którym złożono wniosek o to świadczenie, nawet jeśli przesłanki zostały spełnione wcześniej. Jeśli osoba ubiegająca się o rentę socjalną jest jednocześnie uprawniona do renty rodzinnej, której wysokość nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, to przysługuje jej prawo do obydwu tych świadczeń. Wysokość renty rodzinnej oraz renty socjalnej nie może przekraczać 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W przypadku łącznej kwoty tych dwóch świadczeń przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, obniżeniu podlega wysokość renty socjalnej. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

O terminie wstrzymania wypłaty oraz o warunkach przywrócenia prawa do renty z tytułu okresowej niezdolności do pracy, organ rentowy pisemnie zawiadamia osobę uprawnioną nie później niż na 3 miesiące przed ustaniem prawa do renty. Osoba zainteresowana dalszym pobieraniem renty powinna złożyć wniosek o przywrócenie do niej prawa wraz z zaświadczeniem o stanie zdrowia wydanym przez lekarza opiekującego się tą osobą, zależnie od rodzaju niepełnosprawności.

Tryby odwoływania się od decyzji orzecznika:

- ▶ od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia,
- ▶ sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej,

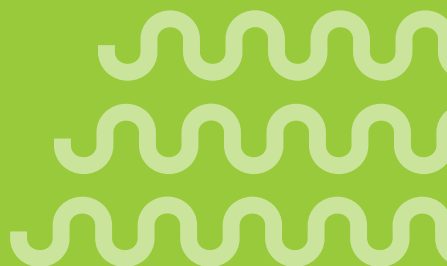
- ▶ od decyzji organu rentowego przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach; osoba zainteresowana, niezgadzająca się z wydaną decyzją, ma prawo wnieść odwołanie, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych; odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję.

1.3. ODPOWIADAJĄCE SOBIE ORZECZENIA STOPNIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI WYDANE PRZEZ RÓŻNE ZESPOŁY ORZEKAJĄCE

ODPOWIADAJĄCE SOBIE ORZECZENIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI			
Dawny system orzecznictwa	Obecny system orzecznictwa		
Orzeczenie Komisji Lekarskich ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia ON oraz MSWiA	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS	Orzeczenia Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności	Orzecznictwo rentowe dla rolników KRUS
I grupa inwalidzka	Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności	Stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidzka	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	Brak
III grupa inwalidzka	Częściowa niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania	Lekki stopień niepełnosprawności	Stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym bez prawa do zasiłku pielęgnacyjnego

2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO

Rozdział drugi to szczegółowy opis wszystkich form edukacji specjalnej i integracyjnej oraz różnych form wsparcia dla dzieci i młodzieży. Zawarte są tu informacje na temat instytucji wspomagających rozwój dziecka oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych z danymi teleadresowymi tych placówek działających na terenie Krakowa.

2.1. SZKOLNICTWO SPECJALNE

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną, w tym niepełnosprawną intelektualnie, niedostosowaną społecznie oraz zagrożoną niedostosowaniem społecznym, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, lub w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. W zależności od stopnia niepełnosprawności uczniowie realizują różne podstawy programowe. Uczniowie z niepełnosprawnością w stopniu lekkim realizują podstawę programową taką samą, jak uczniowie w szkołach ogólnodostępnych. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym realizują odrębną podstawę programową. Podstawą do objęcia ucznia kształceniem specjalnym jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Liczba uczniów w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej powinna wynosić:

1. w oddziale dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – nie więcej niż 4,
2. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 4,
3. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z wyłączeniem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 6,
4. w oddziale dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących – nie więcej niż 8,
5. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 8,
6. w oddziale dla uczniów niewidomych i słabowidzących – nie więcej niż 10,
7. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją – nie więcej niż 12,
8. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – nie więcej niż 16,

9. w oddziale zorganizowanym dla uczniów z różnymi rodzajami niepełności, o których mowa w pkt 1, 3, 4 oraz pkt. 6–8 – nie więcej niż 5,
10. w oddziale szkoły specjalnej liczba uczniów niedostosowanych społecznie i uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym wynosi nie więcej niż 16.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydają zespoły orzekające, działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełności, stopnia niepełności intelektualnej lub innego zaburzenia. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych w tym z niepełnością intelektualną oraz niedostosowanych społecznie w szkołach specjalnych jest prowadzone nie dłużej niż do ukończenia przez ucznia:

- ▶ 20. roku życia – w przypadku szkoły podstawowej,
- ▶ 24. roku życia – w przypadku szkoły ponadpodstawowej.

Uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu głębokim realizują obowiązek szkolny w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, które mogą być organizowane od 3. do 25. roku życia.

2.1.1. ZAJĘCIA REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY UPOŚLEDZONYCH UMYŚLOWO W STOPNIU GŁĘBOKIM

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze są formą realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 lat w szkołach specjalnych. Mogą być prowadzone indywidualnie lub zespołowo. Minimalny wymiar zajęć, w zależności od możliwości psychofizycznych oraz specyficznych potrzeb rewalidacyjnych uczestników zajęć, wynosi:

- ▶ 20 godzin tygodniowo, nie więcej niż 6 godzin dziennie – w przypadku zajęć zespołowych (2–4 osób),
- ▶ 10 godzin tygodniowo, nie więcej niż 4 godziny dziennie – w przypadku zajęć indywidualnych.

Godzina zajęć trwa 60 minut. Nie wyodrębnia się etapów edukacyjnych i klas, uczestnicy zajęć nie podlegają przepisom w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania, nie otrzymują świadectw, nie obowiązuje ich żadna podstawa programowa. Zajęcia prowadzone są w oparciu o indywidualny program opracowany przez prowadzących je nauczycieli we współpracy z psychologiem, na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wydawanych na okres do pięciu lat.

2.2. SZKOLNICTWO INTEGRACYJNE

Szkoły integracyjne przeznaczone są dla uczniów posiadających orzeczenie uprawniające do kształcenia specjalnego w formie kształcenia integracyjnego. Dzieci niepełnosprawne uczą się razem ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami. Liczba dzieci niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej wynosi nie więcej niż 20, w tym nie więcej niż 5 dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami. W szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i szkołach integracyjnych zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania procesu kształcenia w systemie integracyjnym, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. W klasie integracyjnej wymaga się ścisłej współpracy nauczyciela wspomagającego z nauczycielem przedmiotu. W czasie prowadzenia lekcji nauczyciel wspomagający bierze w nich udział i pomaga w nauce osobom objętym kształceniem specjalnym/o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Nauczyciele układają program edukacyjno-terapeutyczny. W klasie integracyjnej realizowany jest taki sam program nauczania, jak w każdej innej równoległej klasie, realizuje się podstawę programową kształcenia ogólnego. Klasy integracyjne umożliwiają dzieciom niepełnosprawnym rozwój w warunkach typowej grupy rówieśniczej, wzrastanie w gronie zdrowych rówieśników a także przygotowują uczniów do samodzielności w życiu dorosłym. Ponadto dzieci zdrowe uczą się tolerancji, niesienia pomocy, wzajemnej współpracy oraz demokracji w odniesieniu do swoich niepełnosprawnych koleżanek i kolegów. Inną formą kształcenia integracyjnego jest włączanie pojedynczych uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych oddziałach przedszkoli i szkół. Za zgodą organu prowadzącego szkołę lub przedszkole liczba dzieci niepełnosprawnych w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale

integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej może być wyższa, jeżeli uczeń uczęszczający do tego oddziału uzyska orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na niepełnosprawność w trakcie roku szkolnego.

2.3. WYBÓR OFERTY KSZTAŁCENIA

Wybór przedszkola/szkoły, to niezwykle istotny moment, w którym rodzice/opiekunowie decydują, czy dziecko dostanie szansę na rozwój swoich możliwości, czy też zamknie się w sobie pod ciężarem, którego nie będzie mogło udźwignąć.

Proszę pamiętać, że wybieracie przedszkole/szkołę dla swojego dziecka, a nie dla siebie!

Dokonując wyboru oferty kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolu/szkole:

- ▶ specjalnej,
- ▶ integracyjnej,
- ▶ ogólnodostępnej,

naależy uwzględnić wyniki, diagnozy i opinie specjalistów pamiętając, że istnieje możliwość przejścia ze szkoły specjalnej do ogólnodostępnej, jeżeli przewiduje to orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub z ogólnodostępnej do specjalnej, choć nie bez znaczenia jest kierunek i czas tego przejścia.

Podstawą do podjęcia decyzji o wyborze przedszkola czy szkoły dla dziecka powinna być rzetelna diagnoza. Kryteriami do dokonaniu wyboru właściwej edukacji są:

- ▶ aktualny poziom rozwoju i wynikające z niego potrzeby dziecka,
- ▶ możliwości wyznaczone poziomem intelektualnym i funkcjonowaniem zmysłów wzroku i słuchu,
- ▶ dotychczasowy postęp dydaktyczny ucznia.

Odpowiedzialni i kompetentni specjaliści pomogą we wskazaniu właściwej ścieżki edukacyjnej dla dziecka – tj. dokonać wyboru pomiędzy szkołą ogólnodostępną, integracyjną lub specjalną. W podjęciu właściwej decyzji niezwykle istotna

jest rola rodziców/opiekunów, którzy mogą uzyskiwać rzetelne informacje o możliwościach i osiągnięciach szkolnych dziecka, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji o wyborze odpowiedniej dla niego formy kształcenia oraz mieć możliwość udziału w ocenie skuteczności przebiegu procesu edukacyjnego.

Każdy przypadek ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego winien być rozpatrywany indywidualnie, dlatego też ścieżka edukacyjna ucznia kształcenie ogólnodostępne, integracyjne lub specjalne jest wyborem adekwatnym do możliwości i jego potrzeb.

Więcej informacji na stronie internetowej:

http://portaledukacyjny.krakow.pl/start/196944,artykul,specjalistyczna_pomoc_educacyjna_podniesc_skrzydla.html

2.4. WIZYTA W PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Na terenie Miasta Krakowa funkcjonuje 8 poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym 4 poradnie rejonowe (obejmujące swoim zasięgiem rejon: Podgórze, Śródmieście, Krowodrzy i Nowej Huty) i 4 poradnie specjalistyczne.

Uwaga: Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnie jest dobrowolne i nieodpłatne oraz nie wymaga skierowania!

Z wnioskiem o objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną może wystąpić rodzic lub prawny opiekun dziecka, a w przypadku ucznia pełnoletniego on sam lub osoba przez niego upoważniona. Może się okazać, że dziecko będzie potrzebowało stosownej opinii lub orzeczenia dla zapewnienia najwłaściwszej formy kształcenia uwzględniającej stan zdrowia i potrzeby dziecka. Takie opinie i orzeczenia wydają Zespoły Orzekające działające w krakowskich poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Rodzaje orzeczeń i opinii:

- ▶ orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w tym niepełnosprawnej intelektualnie, niedostosowanej społecznie oraz zagrożonej niedostosowaniem społecznym, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- ▶ orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej,

- ▶ orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola oraz szkoły,
- ▶ orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu głębokim,
- ▶ opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

W poradniach psychologiczno-pedagogicznych możecie Państwo, a także Wasze dziecko, uzyskać pomoc psychologiczno-pedagogiczną polegającą w szczególności na:

- ▶ diagnozowaniu psychologicznym i pedagogicznym dzieci i młodzieży,
- ▶ rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia,
- ▶ rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych,
- ▶ wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami,
- ▶ organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- ▶ podejmowaniu działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z programu wychowawczego szkoły i wspieraniu nauczycieli w tym zakresie,
- ▶ wspieraniu uczniów metodami aktywnymi w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie,
- ▶ wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia,
- ▶ udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych, wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do możliwości psychofizycznych ucznia,
- ▶ wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
- ▶ umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli,
- ▶ podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych,
- ▶ wielospecjalistycznej diagnozie i terapii nasilonych zaburzeń u dzieci i młodzieży, ze specyficznymi problemami w uczeniu się, o typie dysleksji, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii,

-
- ▶ wczesnej interwencji i wspomagania rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do czasu podjęcia nauki szkolnej,
 - ▶ udzielaniu pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom,
 - ▶ udzielaniu pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów okresu dojrzewania,
 - ▶ profilaktyce problemowej, w tym profilaktyce uzależnień dzieci i młodzieży,
 - ▶ wspomaganiu wychowawczej funkcji rodziny.

Poradnie rejonowe obejmują opieką dzieci i młodzież zgodnie z lokalizacją szkoły, przedszkola, a w przypadku dzieci nieuczęszczających do przedszkola decyduje miejsce zamieszkania. Rejonowe poradnie psychologiczno-pedagogiczne w razie potrzeby mogą skierować dziecko do specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju

Każdy rodzic lub opiekun, który niepokoi się rozwojem swojego dziecka, powinien niezwłocznie zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej rejonowej lub specjalistycznej i – w porozumieniu ze specjalistami – dokonać wstępnej wielospecjalistycznej diagnozy rozwoju dziecka, w wyniku której ustalone zostanie dalsze postępowanie. Jeżeli zajdzie podejrzenie o nieprawidłowy rozwój dziecka, rodzice zostaną zachęceni do pogłębienia diagnozy i sięgnięcia po profesjonalną pomoc specjalistów.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku i jego rodzinie od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Zorganizowane zajęcia mają za zadanie skorygowanie stwierdzonych u dziecka nieprawidłowości w rozwoju. W ramach tej formy pomocy rodzina dziecka otrzymuje wsparcie psychologiczne, które pomaga przełamać poczucie osamotnienia w otoczeniu dziecka i ukazać możliwości rozwiązania trudnych problemów związanych z wychowaniem niepełnosprawnego dziecka. W trakcie prowadzonej pomocy rodzina otrzymuje precyzyjne informacje na temat stanu zdrowia dziecka, możliwości pomocy i najwłaściwszych działań wychowawczych. Dzieci, które zostaną uznane za niepełnosprawne na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarza pediatry lub specjalisty, mogą otrzymać opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju i na tej podstawie będą miały zorganizowane zajęcia wczesnego wspomagania.

Taką opinię wydaje każda rejonowa poradnia psychologiczno-pedagogiczna właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka lub poradnia specjalistyczna.

Skierowanie do konkretnej placówki, w której zajęcia będą realizowane, wydaje Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej – koordynująca organizację wczesnego wspomaganie rozwoju w Krakowie.

Nie jest konieczne posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności wydawanego dla celów zasiłkowych przez Zespoły Orzekania o Niepełnosprawności.

Placówki samorządowe realizujące w Krakowie zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka:

Samorządowe Przedszkole Nr 122

ul. Fiołkowa 13, 31-457 Kraków; tel. 12 411 85 62

Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej

ul. Półkole 11, 31-559 Kraków; tel. 12 412 15 66

Samorządowe Przedszkole Specjalne Nr 100

os. Uroczę 15, 31 -954 Kraków; tel. 12 644 36 85

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2

ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków; tel. 12 423 62 33

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3

ul. Praska 64, 30-322 Kraków; tel. 12 269 35 50

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 4

ul. Wietora 7, 31-067 Kraków; tel. 12 430 54 00

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 6

ul. Niecała 8, 30-425 Kraków; tel. 12 268 11 67

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących

ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków; tel. 12 267 44 20

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

pn. „Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych”

ul. Spadochroniarzy 1, 31-455 Kraków; tel. 12 411 17 22

Zespół Szkół Specjalnych Nr 4

ul. Zakątek 2, 30-076 Kraków; tel. 12 422 57 12

Zespół Szkół Specjalnych Nr 6

ul. Ptaszyckiego 9, 31-979 Kraków; tel. 12 644 07 83

Zespół Szkół Specjalnych Nr 11

al. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków; tel. 12 659 15 12

Zespół Szkół Specjalnych Nr 14

os. Sportowe 28, 31-966 Kraków; tel. 12 644 34 17

Samorządowe Przedszkole nr 14

ul. Młyńska Boczna 4, 31-470 Kraków; tel. 12 411 74 30

2.6. TRANSPORT UCZNIÓW

Zgodnie z 39 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 z późn zm.) bezpłatny transport przysługuje:

- ▶ uczniom niepełnosprawnym objętym kształceniem specjalnym – do najbliższej szkoły podstawowej,
- ▶ uczniom z niepełnosprawnością ruchową, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – do najbliższej szkoły ponadpodstawowej, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 21. rok życia,
- ▶ dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim na zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25. rok życia,
- ▶ dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, do ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego – do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 24. rok życia.

Ponadto na podstawie art. 32 ust. 6 ww. ustawy niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim i sześciioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym przysługuje bezpłatny transport i opieka w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego.

Istnieje również możliwość zwrotu kosztów przejazdu dziecka/ucznia niepełnosprawnego oraz jego opiekuna do przedszkola, szkoły lub ośrodka na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) a rodzicami, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

Adresy rejonowych poradni psychologiczno-pedagogicznych:

Placówka	Adres	Telefon	e-mail, strona internetowa	Teren działania
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1	ul. Chmielowskiego 1 31-067 Kraków	12 430 50 52	ppp1.krakow@interia.pl http://www.poradnia.oswiata.org.pl	dzielnice I – III Miasta Krakowa (Śródmieście)
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2	ul. Siewna 23d 30-231 Kraków	12 415 69 68	poradnia2krakow@op.pl http://www.poradnia-2krakow.pl	dzielnice IV – VII Miasta Krakowa (Krowodrza)
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3	ul. Konfederacka 18 30-306 Kraków	12 266 19 50	ppp3krakow@gmail.com http://www.poradnia3.krakow.pl	dzielnice VIII – XIII Miasta Krakowa (Podgórze)
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4	os. Szkolne 27 31-977 Kraków	12 644 18 85	ppp-4@wp.pl http://www.poradnia4.krakow.pl	dzielnice XIV – XVIII Miasta Krakowa (Nowa Huta)
Filia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 4	os. Złotego Wieku 36 31-618 Kraków	12 647 11 78		

Adresy specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (wszystkie działają na terenie Krakowa):

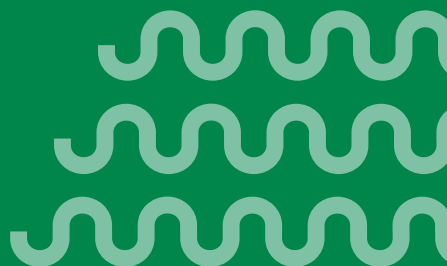
Placówka	Adres	Telefon	e-mail, strona internetowa	Specjalizacja
Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej	ul. Półkole 11 31-559 Kraków	12 412 15 66	owpp@poczta.onet.pl http://www.owpp.pl	Koordynowanie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci, wydawanie orzeczeń i opinii dla dzieci i młodzieży z autyzmem, z uszkodzeniem wzroku i uszkodzeniem słuchu. Wielospecjalistyczna diagnoza i terapia dzieci z zaburzeniami rozwoju od 0 do 6 r.ż.

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Krakowski Ośrodek Terapii”	ul. Helclów 23 A 31-148 Kraków	12 422 18 58	kot.krakow@poczta.onet.pl http://kot.krakow.pl	Psychoterapia dzieci, młodzieży i rodzin
Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci w Wiekach Przedszkolnym	ul. Poptawskiego 17 30-818 Kraków	12 632 87 73	sopp.krakow@interia.pl http://www.poradniakrakow.com.pl	Diagnoza i poradnictwo psychologiczno-logopedyczno-pedagogiczne dla dzieci w wieku od urodzenia do momentu rozpoczęcia nauki szkolnej oraz wsparcie wychowawczej funkcji rodziny i przedszkoli
Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci z Niepowodzeniami Edukacyjnymi	ul. Św. Gertrudy 2 31-046 Kraków	12 422 43 83	pppddd@op.pl http://poradnia-psychologiczna.com	Diagnoza i terapia dzieci ze specyficznymi problemami w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia)

3. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Rozdział trzeci prezentuje szczegółowe informacje na temat praw osób z niepełnosprawnością na rynku pracy. Zawarte są tu uprawnienia pracownicze, zadania Grodzkiego Urzędu Pracy z zakresu rehabilitacji zawodowej, a ostatnia część rozdziału to zbiór adresów biur pośrednictwa pracy: publicznych jak i niepublicznych.

3.1. UPRAWNIENIA PRACOWNICZE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych zostały uregulowane w rozdziale 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy.

Uprawnienia pracownicze przysługują osobie niepełnosprawnej od dnia, od którego ta osoba została wliczona do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych u danego pracodawcy.

3.1.1. CZAS PRACY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami czas pracy osoby niepełnosprawnej (bez względu na stopień jej niepełnosprawności) nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Natomiast osoby niepełnosprawne zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mogą pracować jedynie do 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Osoba niepełnosprawna nie może być również zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Ustalony zgodnie z powyższymi zasadami wymiar czasu pracy obowiązuje od dnia następującego po dniu przedstawienia pracodawcy orzeczenia o niepełnosprawności.

Krótszy wymiar czasu pracy osoby zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie powoduje obniżenia przysługującego wynagrodzenia. Osobie, która otrzymywała wynagrodzenie w stałej miesięcznej stawce i przedstawiła orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, przysługuje wynagrodzenie w dotychczasowej wysokości. Natomiast pracownikowi, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy – należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć (w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar jego czasu pracy do czasu skróconego).

Wymienionych wyżej ograniczeń czasu pracy osób niepełnosprawnych nie stosuje się:

- ▶ do osób zatrudnionych przy pilnowaniu,

- ▶ gdy na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub – w razie jego braku – lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

3.1.2. PRZERWY W PRACY

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy, trwającej co najmniej 15 minut. Osobie niepełnosprawnej – bez względu na dobowy wymiar czasu pracy – przysługuje ponadto prawo do dodatkowej przerwy w pracy w wymiarze 15 minut na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas obu wymienionych wyżej przerw jest wliczany do czasu pracy.

3.1.3. PRAWO DO DODATKOWEGO URLOPU

Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności.

Urlop dodatkowy nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego – w wymiarze 10 dni – na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli osoba niepełnosprawna jest uprawniona, na podstawie odrębnych przepisów, do urlopu dodatkowego w wymiarze niższym niż 10 dni roboczych – zamiast tego urlopu przysługuje jej urlop dodatkowy z tytułu niepełnosprawności w wymiarze 10 dni.

3.1.4. TURNUS REHABILITACYJNY

Osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności ma także prawo do zwolnienia od pracy w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku.

Pracownik ubiegający się o udział w turnusie rehabilitacyjnym powinien uzyskać od lekarza sprawującego nad nim opiekę wniosek o skierowanie na taki turnus, w którym lekarz określa rodzaj turnusu oraz czas jego trwania. Skierowanie na turnus rehabilitacyjny pracownik powinien przedstawić pracodawcy w takim terminie, który umożliwi zapewnienie normalnego toku pracy w zakładzie pracy.

Podstawą wypłaty wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy w związku z pobytem na turnusie rehabilitacyjnym jest przedłożony pracodawcy dokument potwierdzający pobyt na turnusie (najczęściej jest to faktura), wystawiony przez jego organizatora. Za czas omawianego zwolnienia od pracy pracownikom niepełnosprawnym przysługuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie może dojść do kumulacji nieobecności w pracy z powodu korzystania z dodatkowego urlopu oraz zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym.

Łączny wymiar urlopu dodatkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

3.1.5. DODATKOWE UPRAWNIENIA

Pracownikowi niepełnosprawnemu legitymującemu się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje ponadto zwolnienie od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, poddania się zabiegom leczniczym lub usprawniającym, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy. Za czas zwolnienia od pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

3.1.6. UTRATA ZDOLNOŚCI DO PRACY NA DOTYCHCZASOWYM STANOWISKU

Osobie zatrudnionej, która w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku, pracodawca

jest obowiązany wydzielić lub zorganizować odpowiednie stanowisko pracy z podstawowym zapleczem socjalnym, nie później niż w okresie trzech miesięcy od daty zgłoszenia przez tę osobę gotowości przystąpienia do pracy. Zgłoszenie gotowości przystąpienia do pracy powinno nastąpić w ciągu miesiąca od dnia uznania osoby za niepełnosprawną.

Jeżeli wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracownika z jego winy lub w wyniku jego stanu nietrzeźwości – pracodawca jest zwolniony ze wskazanych wyżej obowiązków.

3.1.7. ZATRUDNIENIE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ U PRACODAWCY NIEZAPEWNIAJĄCEGO WARUNKÓW PRACY CHRONIONEJ (NA OTWARTYM RYNKU PRACY)

Orzeczenie znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, czyli niezdolności do pracy albo zdolności do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, nie wyklucza możliwości zatrudnienia osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, pod warunkiem przystosowania stanowiska pracy do potrzeb takiej osoby lub w przypadku zatrudnienia w formie telepracy (zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Kontrolę w zakresie przystosowania stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej sprawuje Państwowa Inspekcja Pracy.

3.1.8. RACJONALNE USPRAWNIEŃ

Pracodawca jest obowiązany zapewnić niezbędne racjonalne usprawnienia dla osoby niepełnosprawnej: pozostającej z nim w stosunku pracy, uczestniczącej w procesie rekrutacji lub odbywającej szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe albo praktyki zawodowe lub absolwenckie.

Niezbędne racjonalne usprawnienia polegają na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych potrzeb (zgłoszonych pracodawcy) wynikających z niepełnosprawności danej osoby, o ile przeprowadzenie takich zmian lub dostosowań nie skutkuje nałożeniem na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń. Obciążenia, o których

mowa powyżej, nie są nieproporcjonalne, jeżeli są w wystarczającym stopniu rekompensowane ze środków publicznych. Niedokonanie niezbędnych racjonalnych usprawnień, o których mowa, uważa się za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów art. 183a § 2-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

3.2. ZADANIA GRODZKIEGO URZĘDU PRACY W KRAKOWIE Z ZAKRESU REHABILITACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Zadania z zakresu aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie realizowane są przez Referat Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych.

Do głównych zadań Referatu Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych należy pomoc osobom z niepełnosprawnością w poszukiwaniu pracy, świadczenie usług poradnictwa zawodowego i realizacja programów z zakresu rehabilitacji zawodowej finansowanych ze środków PFRON.

Do głównych zadań Pośrednictwa Pracy, należy:

- ▶ pozyskiwanie ofert pracy,
- ▶ realizowanie ofert pracy (kierowanie, zgodnie z kryteriami wskazanymi przez pracodawcę, zarejestrowanych osób na wolne miejsca pracy),
- ▶ kierowanie osób na staże, prace interwencyjne, roboty publiczne,
- ▶ współdziałania z instytucjami zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych,
- ▶ informowania pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

Do głównych zadań Poradnictwa Zawodowego, należy:

- ▶ pomoc w wyborze odpowiedniego rodzaju szkolenia,
- ▶ pomoc w określeniu obszarów poszukiwania pracy z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności,
- ▶ pomoc w zaplanowaniu ścieżki kariery zawodowej,
- ▶ przygotowanie do kontaktu z pracodawcą (pomoc w napisaniu CV, przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej itp.),

- ▶ przedstawienie metod i techniki poszukiwania pracy.

Do głównych zadań Stanowiska Programów ds. Rehabilitacji Zawodowej, należy:

- ▶ rozpatrywanie wniosków o jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (dotacje),
- ▶ rozpatrywanie wniosków o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu dla osób niepełnosprawnych,
- ▶ rozpatrywanie wniosków o zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- ▶ rozpatrywanie wniosków o zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w czynnościach ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem,
- ▶ informowanie pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

3.2.1. ZWROT KOSZTÓW PRZYSTOSOWANIA STANOWISK PRACY, ADAPTACJI POMIESZCZEŃ I URZĄDZEŃ DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W ramach tej pomocy można uzyskać refundację kosztów przystosowania stanowiska pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb niepełnosprawnych, zakupu i autoryzacji oprogramowania, celem wykorzystania zdolności zawodowych osób niepełnosprawnych.

Zwrot kosztów dotyczy osób niepełnosprawnych:

- ▶ bezrobotnych lub poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,
- ▶ pozostających w zatrudnieniu u pracodawcy występującego o zwrot kosztów, z wyjątkiem przypadków, gdy przyczyną powstania niepełnosprawności w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy było zawinione przez pracodawcę lub przez pracownika naruszenie przepisów, w tym przepisów prawa pracy.

Wysokość pomocy:

- ▶ maksymalnie 20-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

- ▶ pracodawca, który:

- nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- nie zalega z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

- ▶ pracodawca korzystający z pomocy zobowiązany jest do:
 - poniesienia kosztów przystosowania stanowiska pracy,
 - zatrudnienia przez okres co najmniej 36 miesięcy osoby niepełnosprawnej po zawarciu umowy,
 - przedstawienia pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy – wydanej na wniosek starosty – o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności zatrudnionego pracownika lub w przypadku, gdy zatrudnienie osoby niepełnosprawnej nie wymagało przystosowania o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku.

Forma realizacji:

pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy).

Wnioski:

pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych” (wniosek Wn-KZ część I i II).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.2. ZWROT MIESIĘCZNYCH KOSZTÓW ZATRUDNIENIA PRACOWNIKA POMAGAJĄCEGO PRACOWNIKOWI NIEPEŁNOSPRAWNEMU

Pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zwrot:

- ▶ miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- ▶ kosztów szkolenia tych pracowników w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Wysokość pomocy:

wysokość zwrotu stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia i ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu i miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu, przy czym liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać liczby godzin odpowiadającej 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

Zwrot kosztów szkolenia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy obejmuje 100% kosztów szkolenia, nie więcej jednak niż równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

- ▶ pracodawca, który:
 - nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
 - nie zalega z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

pracodawca zobowiązuje się do utrzymania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej wymagającej pomocy w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem oraz czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy przez okres, za który przyznana jest pomoc.

Forma realizacji:

pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą (refundacja nie może dotyczyć kosztów poniesionych przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy).

Wnioski:

pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem pracowników niepełnosprawnych” (wniosek Wn-KZ część I i III).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.3. ZWROT KOSZTÓW WYPOSAŻENIA STANOWISKA PRACY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

W ramach refundacji pracodawca może otrzymać zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

Wysokość pomocy:

maksymalnie 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

- ▶ pracodawca, który:
 - prowadzi działalność gospodarczą co najmniej 12 miesięcy,
 - nie posiada zaległości wobec PFRON,
 - nie posiada zaległości z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej,
 - nie toczy się w stosunku do niego postępowanie upadłościowe lub nie został złożony wniosek o likwidację.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

- ▶ pracodawca korzystający z pomocy zobowiązany jest do:
 - przedłożenia pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy odpowiednio: o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku,
 - poniesienia wskazanych w umowie kosztów oraz zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, której dotyczy refundacja, w terminie ustalonym w umowie,

- utrzymania stanowiska pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy.

Forma realizacji:

zwrot kosztów przyznawany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed dniem zawarcia umowy).

Dostępne formy zabezpieczenia:

- ▶ weksel z poręczeniem wekslowym,
- ▶ gwarancja bankowa,
- ▶ blokada rachunku bankowego,
- ▶ akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- ▶ zastaw na prawach i rzeczach,
- ▶ poręczenie osób fizycznych, prawnych oraz nie posiadających osobowości prawnej, a posiadających zdolność do czynności prawnych.

Jeżeli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej będzie krótszy niż 36 miesięcy, pracodawca jest zobowiązany do zwrotu otrzymanej refundacji w wysokości równej 1/36 ogólnej kwoty zwrotu za każdy miesiąc brakujący do upływu 36 miesięcy, jednak w wysokości nie mniejszej niż 1/6 ogólnej kwoty.

Wnioski:

pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o przyznanie refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej” (Wn-W).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.4. SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA

Spółdzielnia Socjalna może otrzymać jednorazowo środki na utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej oraz środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej do 6 miesięcy.

Wysokość pomocy:

- ▶ do 6-krotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na utworzonym stanowisku pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy,

- ▶ do 15-krotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na utworzonym stanowisku pracy przez okres co najmniej 24 miesiące.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.5. SZKOLENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Szkolenie ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz innych kwalifikacji zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.

Osoby z niepełnosprawnością zarejestrowane jako bezrobotne korzystają ze szkoleń na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wysokość pomocy:

- ▶ w okresie odbywania szkolenia, osobie skierowanej przez powiatowy urząd pracy przysługuje stypendium, które wynosi miesięcznie 120% zasiłku dla osób bezrobotnych, jeżeli miesięczny wymiar godzin szkolenia wynosi co najmniej 150 godzin,
- ▶ w przypadku niższego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia wysokość stypendium ustala się proporcjonalnie, z tym że stypendium nie może być niższe niż 20% zasiłku dla osób bezrobotnych.

Kto się może ubiegać:

osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

- ▶ osoba skierowana na szkolenie ma obowiązek:
 - uczestnictwa w szkoleniu w dniach i godzinach ustalonych harmonogramem szkolenia i przestrzegania regulaminu obowiązującego w jednostce szkolącej,
 - zwrotu kosztów szkolenia jeśli z własnej winy nie ukończyła szkolenia, z wyjątkiem przypadku gdy przyczyną nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

Wnioski:

pomoc przyznawana jest na podstawie „wniosku osoby poszukującej pracy niepełnosprawnej niepozostającej w zatrudnieniu o skierowanie na wskazane przez nią szkolenie”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Referat Organizacji Szkoleń.

3.2.6. STAŻE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH POSZUKUJĄCYCH PRACY NIEPOZOSTAJĄCYCH W ZATRUDNIENIU

Staż stanowi jedną z form aktywizacji zawodowej polegającą na nabywaniu przez stażystę umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Na staże finansowane ze środków PFRON może zostać skierowana osoba z niepełnosprawnością, zarejestrowana jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu.

Wysokość pomocy:

w trakcie odbywania stażu osoba niepełnosprawna otrzymuje stypendium w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych miesięcznie. Z tytułu organizacji stażu organizator nie ponosi żadnych kosztów.

Kto się może ubiegać:

- ▶ pracodawca,
- ▶ jednostka organizacyjna a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia co najmniej jednego pracownika,
- ▶ przedsiębiorca niezatrudniający pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców,
- ▶ rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych o powierzchni przekraczającej 2ha przeliczeniowe lub prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277 i 2043 oraz z 2017 r. poz. 2, 38, 624 i 715 z późn. zm).

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

- ▶ do obowiązków organizatora stażu należy:
 - zapewnienie osobie odbywającej staż bezpiecznych i higienicznych warunków odbywania stażu,
 - przeszkolenie osoby odbywającej staż w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz zapoznanie jej z obowiązującym regulaminem pracy,
 - wydanie osobie odbywającej staż, niezwłocznie po zakończeniu stażu opinii zawierającej informacje o zadaniach realizowanych przez tę osobę i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu,
 - przedłożenia, każdorazowo co miesiąc do urzędu pracy, w terminie do 5 dnia każdego miesiąca listy obecności osoby odbywającej staż,
 - na wniosek uprawnionego odbywającego staż organizator jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendarzowych odbywania stażu.

Forma realizacji:

staż realizowany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej pomiędzy starostą a organizatorem stażu.

Formy zabezpieczenia:

zabezpieczenie nie jest wymagane.

Wnioski:

staż organizowany jest na podstawie „wniosku o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej – dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Referat Programów Rynku Pracy (ze środków Funduszu Pracy) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych,

Referat Pozyskiwania i Obsługi Funduszy (ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych.

3.2.7. DOFINANSOWANIE OPROCENTOWANIA KREDYTU BANKOWEGO ZACIĄGNIĘTEGO NA KONTYNUOWANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

W ramach tej formy wsparcia osoba z niepełnosprawnością może uzyskać dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności.

Wysokość pomocy:

maksymalnie do 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności.

Kto się może ubiegać:

z pomocy tej może skorzystać osoba niepełnosprawna, która prowadzi własną działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne i zaciągnęła kredyt na kontynuację tej działalności, jeżeli:

- ▶ nie korzystała z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej albo rolniczej, albo pożyczka została spłacona lub w całości umorzona,
- ▶ nie otrzymała bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo prowadziła tę działalność przez co najmniej 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

obowiązek prowadzenia działalności przez okres, na który została zawarta umowa o przyznaniu pomocy.

Forma realizacji:

pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed dniem zawarcia Umowy).

Wnioski:

pomoc przyznawana jest na podstawie wniosku „osoby niepełnosprawnej o dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.8. ŚRODKI NA PODJĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODAR-CZEJ, ROLNICZEJ ALBO NA WNIESIENIE WKŁADU DO SPÓŁDZIELNI SOCJALNEJ

Osoba niepełnosprawna może otrzymać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

Wysokość pomocy:

- ▶ do 6-krotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez 12 miesięcy,
- ▶ do 15-krotności przeciętnego wynagrodzenia w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez 24 miesiące.

Kto się może ubiegać:

z pomocy tej może skorzystać osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, która:

- ▶ od co najmniej 12 miesięcy nie posiada wpisu do ewidencji działalności gospodarczej jako osoba prowadząca działalność gospodarczą,
- ▶ nigdy nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel,
- ▶ nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- ▶ nie zalega z opłacaniem w terminie podatków.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

obowiązek prowadzenia działalności przez okres odpowiednio 12 lub 24 miesięcy.

Forma realizacji:

pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą.

Formy zabezpieczenia:

dostępne formy zabezpieczenia przyznanych środków:

- ▶ weksel z poręczeniem wekslowym,

- ▶ gwarancja bankowa,
- ▶ blokada rachunku bankowego,
- ▶ akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- ▶ zastawu na prawach i rzeczach,
- ▶ poręczenie osób fizycznych, prawnych oraz nie posiadających osobowości prawnej, a posiadających zdolność do czynności prawnych.

Wnioski:

pomoc przyznawana jest na podstawie wniosku „osoby niepełnosprawnej o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej” (Wn-O).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.9 DANE KONTAKTOWE STANOWISK W GRODZKIM URZĘDZIE PRACY W KRAKOWIE ZAJMUJĄCYCH SIĘ AKTYWIZACJĄ ZAWODOWĄ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie ul. Wąwozowa 34 31-752 Kraków				
Nazwa referatu	Nazwa stanowiska	Numer pokoju	Numer telefonu	Adres e-mail
Referat Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych	Stanowisko pośrednictwa pracy	105	12 68 68 105 fax 12 68 68 141	niepelnosprawni@gupkrakow.pl; niepelnosprawni_oferty@gupkrakow.pl
	Stanowisko poradnictwa zawodowego	15	12 68 68 015	niepelnosprawni@gupkrakow.pl
	Stanowisko ds. programów	109	12 68 68 109	rehabilitacja-niepelnosprawni@gupkrakow.pl
Referat Programów Rynku Pracy		215	12 68 68 215	rprp_215@gupkrakow.pl
Referat Pozyskiwania i Obsługi Funduszy		134	12 68 68 134	grodzki@gupkrakow.pl

Referat Organizacji Szkoleń		235 236	12 68 68 235 12 68 68 236	szkolenia@ gupkrakow.pl
--------------------------------	--	------------	------------------------------------	----------------------------

3.3. BIURA POŚREDNICTWA PRACY

3.3.1. PUBLICZNE

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

(posiada m.in. dostęp do banku ofert pracy z całej Europy EURES)

30-107 Kraków, Plac Na Stawach 1

tel. 12 422 98 92, 12 422 71 10, fax 12 422 97 85

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

30-019 Kraków, ul. Mazowiecka 21

tel. 12 299 74 25, fax 12 632 52 15

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

31-752 Kraków, ul. Wąwozowa 34

tel. 12 686 80 00, fax 12 645 12 70

www.gupkrakow.pl

- Referat Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych
tel. 12 686 81 13; e-mail: krzeminska@gupkrakow.pl

3.3.2. NIEPUBLICZNE – DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”

„Spróbuj pracy! II” – projekt realizowany przez ChSON „Ognisko” na zlecenie PFRON w ramach konkursu „Gotowi do pracy – włączenie osób niepełnosprawnych w rynek pracy”. Głównym celem projektu jest wsparcie niepełnosprawnych mieszkańców województwa małopolskiego w procesie podjęcia i utrzymania aktywności zawodowej na otwartym rynku pracy.

Szczegółowe informacje można uzyskać od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00–16.00:

- w biurze projektu: 30-003 Kraków, ul. Lubelska 21/2

- telefonicznie: 12 341 46 43, 797 700 202,
- mailowo: aktywizacja.zawodowa@ognisko.org.pl
- strona: www.aktywizacja.zawodowa.org.pl

Fundacja Aktywnej Rehabilitacji

Fundacja realizuje szereg projektów, mających na celu szeroko pojętą aktywizację zawodową i włączenie w rynek pracy osób niepełnosprawnych. W celu uzyskania szczegółowych informacji na temat aktualnie realizowanych projektów, należy kontaktować się bezpośrednio z Biurem FAR.

Biuro FAR – woj. małopolskie

31-409 Kraków, ul. Jana Pawła Woronicza 3; tel. 509 447 061;

e-mail: biuro.malopolskie@far.org.pl; www.far.org.pl/malopolskie.html

Godziny otwarcia: pon., wt., środ. i piąt. w godz. 07.00–15.00, czw. 10.00–18.00.

Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół KLIKA

31-207 Kraków, ul. Siemaszki 31; tel. 12 633 64 81;

e-mail: klika.krakow@gmail.com; www.klikakrakow.pl

Obecnie Stowarzyszenie realizuje Projekt „Wybieram Aktywność”, który jest skierowany do osób niepracujących z orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym.

Informacji na temat Projektu udziela koordynator projektu: Jan Swaryczewski, tel. 693 823 042; e-mail: janswaryczewski@gmail.com

Polski Związek Niewidomych Okręg Małopolski

31-513 Kraków, ul. Olszańska 5, tel./fax: 12 262 53 14; tel. 12 262 53 59;

e-mail: pzn@pzn.malopolska.pl; www.pzn.malopolska.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek - czwartek: 8.00-15.00

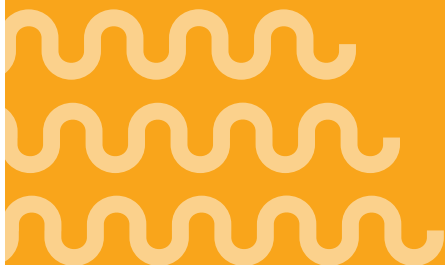
PZN OM realizuje obecnie projekt „Włączenie społeczne i zawodowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie Małopolski”, którego celem jest zdobycie, podniesienie i dostosowanie umiejętności osobistych i społecznych oraz kwalifikacji zawodowych, niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Więcej informacji na stronie: www.pzn.malopolska.pl/wlaczanie-spoeczne

4. ZADANIA MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Rozdział czwarty w przystępny sposób podsumowuje zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnością. Zawiera on informacje na temat działań finansowanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, o które mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne.

Informacja na temat form pomocy realizowanych
przez MOPS w Krakowie:
Punkt Informacyjny – pokój 13 (parter), ul. Józefińska 14,
Kraków, tel. 12 616 54 08

4.1. ZADANIA REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Ze środków PFRON realizowane są zadania określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Część zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji realizowana jest przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, które uzyskują na ten cel środki PFRON. Realizatorzy to instytucje, za pośrednictwem których PFRON wydatkuje środki na określone zadania. Instytucje te przyjmują i rozpatrują wnioski o dofinansowania, przekazują środki finansowe.

Poniżej opisano rodzaje zadań realizowanych z myślą o indywidualnych osobach niepełnosprawnych, których realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Dział Wsparcia Osób Niepełnosprawnych

30-529 Kraków, ul. Józefińska 14; e-mail: dr@mops.krakow.pl, www.mops.krakow.pl

4.1.1. DOFINANSOWANIE KOSZTÓW TWORZENIA I DZIAŁANIA WARSZTATÓW TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Realizacja przez warsztat powyższych celów odbywa się poprzez codzienne zajęcia w grupie uczestników, którzy posiadają wskazanie do uczestniczenia w warsztatach terapii zajęciowej, przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej realizowanych w ramach pracowni m.in. gospodarstwa domowego, stolarskich, krawieckich, edukacyjnych, plastycznych, komputerowych, gospodarczo-ogrodniczych. Osoba niepełnosprawna nie ponosi kosztów związanych z uczestnictwem w warsztacie. Jej pobyt w 90% finansowany jest ze środków PFRON,

a w 10% ze środków samorządu powiatowego. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków działa 15 warsztatów terapii zajęciowej, przeznaczonych dla osób ze schorzeniami narządu ruchu, schorzeniami psychicznymi i umysłowymi.

Więcej informacji o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów utworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 06.

Warsztaty terapii zajęciowej

Nazwa jednostki	Adres jednostki	Nr telefonu	Adres e-mail
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”	ul. Basztowa 3, 31-134 Kraków	12 423 32 36	wtz.basztowa@ ognisko.org.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Duszpasterskim Stowarzyszeniu Osób z Upośledzeniem Umysłowym	os. Centrum C 7, 31-930 Kraków	12 425 97 53	mbwtz@interia.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji ARTES	ul. Estery 3, 31-056 Kraków	12 446 65 40	fundacja_artes@ op.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji im. Brata Alberta	os. Dywizjonu 303 nr 65, 31-875 Kraków	12 647 09 00	fundwtz@kki.net.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Katolickim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych i ich Przyjaciół „Klika”	ul. Fatimska 41a,b 31-831 Kraków	12 395 33 29	biuro@ centrumklika.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Dobrej Nadziei	ul. Za Torem 22, 30-542 Kraków	12 257 10 32	wtz. dobrejnadziei@ interia.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych "EMAUS"	ul. Rondo Mogilskie 1, 31-516 Kraków	12 393 12 07	wtzstowarzyszenia emaus@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej	ul. Miodowa 9, 31-055 Kraków	12 421 17 30 12 634 49 37 12 634 28 12	wtz@ stowarzyszenie- rozwoju.eu

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej "Gaudium et Spes"	ul. Królowej Jadwigi 81, 30-209 Kraków	12 425 19 53	wtz81@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej "Gaudium et Spes"	os. Górali 19, 31-961 Kraków	12 644 29 33	wtzgorali @gaudiumetspes. pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Nowa Huta	os. Wandy 18, 31-906 Kraków	12 686 57 90 12 644 32 28	wtztpdwandy18 @gmail.com
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Nowa Huta	ul. Truskawkowa 4, 31-985 Kraków	12 681 04 77	wtztpd truskawkowa4@ gmail.com
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 43, 30-725 Kraków	12 296 80 08	dpstanowa43 @ceti.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego	ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków	12 652 43 93	wtzbabinskiego @interia.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej ul. Łanowa 41	ul. Cechowa 142, 30-685 Kraków	12 653 74 04	wtzcechowa142 @interia.pl

4.1.2. DOFINANSOWANIE UCZESTNICTWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH OPIEKUNÓW W TURNUSACH REHABILITACYJNYCH

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji zawodowej i społecznej, połączonej z elementami wypoczynku, których celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych. Turnusy rehabilitacyjne dofinansowane ze środków PFRON organizowane są wyłącznie na terenie kraju. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnus musi odbyć się w okresie obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności oraz musi się rozpocząć w roku kalendarzowym, w którym osoba niepełnosprawna uzyskała dofinansowanie. Osoba niepełnosprawna, której przyznano dofinansowanie, dokonuje wyboru turnusu sama, zgodnie z zaleceniami i przeciwwskazaniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
- ▶ Wniosek lekarza, pod opieką którego znajduje się osoba niepełnosprawna o skierowanie na turnus rehabilitacyjny (wzór stanowi załącznik do wniosku).
- ▶ Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.
- ▶ Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat.

Więcej informacji o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 02.

4.1.3. DOFINANSOWANIE ZAOPATRZENIA W SPRZĘT REHABILITACYJNY

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego do rehabilitacji w warunkach domowych, stosownie do potrzeb wynikających z jej niepełnosprawności.

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez Wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 20% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON. Wnioskodawca musi również spełniać kryterium dochodowe, co oznacza, że o dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- ▶ 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,

- ▶ 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dofinansowanie przyznawane jest w oparciu o plan podziału środków finansowych PFRON przyznawanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w Gminie Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków ustalone na dany rok budżetowy.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: http://www.mops.krakow.pl/formy_pomocy).
- ▶ Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
- ▶ Faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona przez dostawcę sprzętu rehabilitacyjnego na:
 - Wnioskodawcę,
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Informacje o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 53 54.

4.1.4. DOFINANSOWANIE ZAOPATRZENIA W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE PRYZNAWANE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM NA PODSTAWIE ODRĘBNYCH PRZEPISÓW

Każda osoba niepełnosprawna, która otrzymała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, może starać się również o dofinansowanie do tych przedmiotów z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jeżeli otrzymane dofinansowanie nie pokryło całkowitego kosztu zakupu.

Wysokość dofinansowania dla osób niepełnosprawnych wynosi do 150% kwoty limitu przyznanej w ramach NFZ oraz udziału własnego osoby niepełnosprawnej, jeżeli taki udział był wymagany.

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania są:

- ▶ posiadanie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność,
- ▶ spełnienie kryterium dochodowego.

O dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- ▶ 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- ▶ 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
- ▶ Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
- ▶ Faktura VAT zapłacona gotówką, faktura VAT z przedłużonym terminem płatności, nie krótszym niż 60 dni lub faktura proforma zawierająca między innymi informacje o całkowitym koszcie zakupu sprzętu ortopedycznego lub środka pomocniczego, kwocie opłaconej w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, limicie cenowym oraz wymaganym udziale własnym Wnioskodawcy wystawiona na:
 - Wnioskodawcę,
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
- ▶ Kopia zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze potwierdzona za zgodność z oryginałem, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie (dotyczy faktur VAT). W przypadku faktur proforma kopia zlecenia potwierdzona za zgodność przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie.

- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Wysokość dofinansowania:

- ▶ do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany,
- ▶ do 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Informacje o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków na dany rok budżetowy można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 04.

4.1.5. DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER ARCHITEKTONICZNYCH W ZWIĄZKU Z INDYWIDUALNYMI POTRZEBAMI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia uniemożliwiające lub zmniejszające swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Likwidacja barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej ma na celu umożliwienie jej, lub ułatwienie w znacznym stopniu wykonywania podstawowych, codziennych czynności, a przede wszystkim poruszania się w miejscu zamieszkania.

O dofinansowanie ze środków PFRON na likwidację barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, w tym małoletnie, jeśli:

- ▶ rodzaj niepełnosprawności wymaga likwidacji barier architektonicznych ze względu na występujące trudności w poruszaniu się,
- ▶ udokumentują zameldowanie w lokalu, w którym stale zamieszkują,
- ▶ są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi,
- ▶ uzyskają zgodę właściciela budynku mieszkalnego na planowany zakres prac.

Osoba niepełnosprawna mająca trudności w poruszaniu się może otrzymać dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w wysokości do 95% zakwalifikowanych prac, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
- ▶ Kopia orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność Wnioskodawcy.
- ▶ Aktualne zaświadczenie lekarskie, wystawione czytelnie i w języku polskim, zawierające informacje o rodzaju posiadanych schorzeń utrudniających poruszanie się zgodnie z załącznikiem do wniosku.
- ▶ Kopie orzeczeń o niepełnosprawności osób mieszkających wspólnie z Wnioskodawcą.
- ▶ Kopie aktualnych dokumentów potwierdzających tytuł prawny do lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych: akt notarialny lub umowa najmu na czas nieokreślony.
- ▶ Kopia dokumentu potwierdzającego stałe zameldowanie w miejscu realizacji przedsięwzięcia.
- ▶ Pisemna zgoda właściciela/właścicieli budynku/lokalu na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie.
- ▶ Szkic pomieszczeń, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych (z podaniem ich wymiarów, obecnego i projektowanego układu funkcjonalnego).
- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.
- ▶ Pisemna informacja o innych źródłach finansowania zadania (np. oświadczenie sponsora).

W przypadku kserokopii dokumentu składanego do wniosku należy przedstawić oryginał do wglądu.

Informacje o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier architektonicznych na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 07.

4.1.6. DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER W KOMUNIKOWANIU SIĘ W ZWIĄZKU Z INDYWIDUALNYMI POTRZEBAMI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej porozumiewanie się. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez Wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia.

Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacji barier w komunikowaniu się powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dofinansowanie przyznawane jest w oparciu o plan podziału środków finansowych PFRON przyznawanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w Gminie Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków ustalone na dany rok budżetowy.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
- ▶ Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).

- ▶ Aktualna opinia psychologa/pedagoga szkolnego z informacją w jaki sposób wnioskowany sprzęt wpłynie na rozwój dziecka, w przypadku gdy Wnioskodawcą jest osoba małoletnia.
- ▶ Faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń, wystawiona na:
 - Wnioskodawcę,
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
- ▶ Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat.
- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Informacje o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier w komunikowaniu się na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 54.

4.1.7. DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH W ZWIĄZKU Z INDYWIDUALNYMI POTRZEBAMI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Bariery techniczne to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej pokonywanie przez nią pewnych ograniczeń. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier technicznych, powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez Wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia.

Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier technicznych powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Dofinansowanie likwidacji barier technicznych nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dofinansowanie przyznawane jest w oparciu o plan podziału środków finansowych PFRON przyznawanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w Gminie Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków ustalone na dany rok budżetowy.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
- ▶ Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
- ▶ Faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona na:
 - Wnioskodawcę,
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
- ▶ Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat.
- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Informacje o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier technicznych na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 54.

4.1.8. DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA MIGOWEGO

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez Wnioskodawcę w orzeczeniu o niepełnosprawności lub orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności symbolu O3-L lub O3-L wraz z symbolem O4-O lub symboli równoważnych stosowanych we wcześniejszych orzeczeniach. W przypadku orzeczenia, w którym brak jest zapisu dotyczącego przyczyny niepełnosprawności, schorzenia te winny być potwierdzone zaświadczeniem lekarza specjalisty wystawionym na druku stanowiącym załącznik do wniosku.

Dofinansowaniu nie podlega świadczenie usługi przez tłumacza polskiego języka migowego (PJM), systemu językowo-migowego (SJM) i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN) w organach administracji publicznej (przez organ administracji publicznej rozumie się ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w nich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej zespolonej i niezespolonej, organy jednostek samorządu terytorialnego) oraz w innych jednostkach, które na mocy przepisów są zobowiązane do zapewnienia dostępu do ww. usług.

Dokumenty od Wnioskodawcy:

- ▶ Wniosek o dofinansowanie (formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
- ▶ Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
- ▶ Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat.
- ▶ Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

W związku z faktem, iż dofinansowanie następuje po zatwierdzeniu planu podziału środków finansowych na dany rok budżetowy, Miejski Ośrodek Pomocy

Spółecznej może wystąpić z wnioskiem o uzupełnienie zdezaktualizowanych dokumentów.

Informacje o dofinansowaniu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika na wniosek indywidualnych osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać pod numerem tel. 12 616 54 05.

4.1.9. POMOC W UZYSKANIU WYKSZTAŁCENIA NA POZIO- MIE WYŻSZYM W RAMACH MODUŁU II PILOTAŻOWEGO PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” DLA OSÓB NIEPEŁ- NOSPRAWNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

W ramach programu w „Module II” można uzyskać dofinansowanie lub refundację kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym w formie:

- ▶ opłaty za naukę (czesne),
- ▶ dodatku na pokrycie kosztów kształcenia (nie podlega rozliczeniu),
- ▶ dodatku na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

Refundacja może dotyczyć kosztów opłaty za naukę (czesnego) dotyczących bieżącego roku szkolnego lub akademickiego, niezależnie od daty ich poniesienia pod warunkiem posiadania przez Realizatora programu wystarczających środków PFRON.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

- ▶ znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- ▶ nauka w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium lub przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi.

Warunki wykluczające uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

- ▶ wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu,

- ▶ przerwa w nauce.

Dodatkowe kryteria udzielania pomocy w ramach Modułu II:

- ▶ Każdy Wnioskodawca może uzyskać pomoc ze środków PFRON łącznie maksymalnie w ramach 20 (dwudziestu) semestrów/półroczy różnych form kształcenia na poziomie wyższym – warunek ten dotyczy także wsparcia udzielonego w ramach programów PFRON:
 - „STUDENT - kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”,
 - „STUDENT II – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”, z uwzględnieniem ust. 2. Limit semestrów nie dotyczy osób ubiegających się o dofinansowanie kosztów nauki w ramach studiów III stopnia, a także osób zamierzających otworzyć przewód doktorski poza studiami doktoranckimi (III stopnia).
- ▶ Wnioskodawcy, którzy do dnia złożenia wniosku uzyskali pomoc ze środków PFRON w ramach większej liczby semestrów/półroczy, niż wskazana w ust. 1, mogą uzyskać pomoc w ramach programu – do czasu ukończenia rozpoczętych form kształcenia na poziomie wyższym, jeśli są one realizowane zgodnie z planem/programem studiów i zostały rozpoczęte, gdy limit, o którym mowa w ust. 1 nie został przekroczony.

W ramach „Modułu II” mogą zostać dofinansowane następujące koszty semestru/półrocza nauki:

- ▶ opłata za naukę (czesne) – równowartość kosztów czesnego w ramach jednej, aktualnie realizowanej formy kształcenia na poziomie wyższym (na jednym kierunku) – niezależnie od daty poniesienia kosztów, przy czym dofinansowanie powyżej kwoty 3000 zł jest możliwe wyłącznie w przypadku, gdy wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu Wnioskodawcy nie przekracza kwoty 583 zł netto na osobę w rodzinie,
- ▶ dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego do 4000 zł,
- ▶ dodatek na pokrycie kosztów kształcenia – do 1000 zł,
- ▶ dodatek na pokrycie kosztów kształcenia, o którym mowa w ust. 3 może być zwiększony, gdy Wnioskodawca ponosi dodatkowe koszty kształcenia wynikające z poniższych przyczyn, nie więcej niż o:
 - 700 zł w przypadku osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
 - 600 zł w przypadku osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności

oraz

- 500 zł w przypadku, gdy Wnioskodawca ponosi koszty z tytułu pobierania nauki poza miejscem zamieszkania tj. miastem Kraków,
- 300 zł w przypadku, gdy Wnioskodawca posiada aktualną (ważną) Kartę Dużej Rodziny,
- 300 zł – w przypadku, gdy wnioskodawcą jest osoba poszkodowana w 2017 lub w 2018 roku w wyniku działania żywiołu lub innych zdarzeń losowych.

Wysokość kwoty czesnego (opłaty za naukę), o którą można wnioskować:

- ▶ Wnioskodawca, u którego dochód nie przekracza kwoty 583 zł netto na osobę w rodzinie – równowartość czesnego. W tym przypadku nie ma znaczenia, czy beneficjent pracuje czy też nie,
- ▶ Wnioskodawca, u którego dochód przekracza kwotę 583 zł netto na osobę w rodzinie i nie pracuje lub rozpoczął zatrudnienie w 2016 roku – do 3000 zł, nie więcej niż wysokość czesnego,
- ▶ Wnioskodawca, u którego dochód przekracza kwotę 583 zł netto na osobę w rodzinie i zatrudnienie rozpoczął przed rokiem 2016 – do 3000 zł, nie więcej niż wysokość czesnego z koniecznością uiszczenia wkładu własnego 15% jego wartości.

Środki stanowiące udział własny Wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Dodatek na pokrycie kosztów kształcenia **nie przysługuje** w przypadku, gdy Wnioskodawca w ramach danej formy kształcenia na poziomie wyższym, zmieniając kierunek lub szkołę/uczelnia w trakcie pobierania nauki, ponownie pobiera naukę na poziomie (semestr/półrocze) objętym uprzednio dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach programu.

W celu objęcia wsparciem wszystkich Wnioskodawców, których wnioski zostały pozytywnie zweryfikowane pod względem formalnym, Realizator ma prawo obniżyć zakres i wysokość dofinansowania do poziomu, jaki wynika z wysokości kwot wnioskowanych we wszystkich wnioskach (zapotrzebowania) i kwoty przeznaczonej na realizację programu.

Decyzję o wysokości pomocy dla Wnioskodawcy podejmuje realizator programu, który ustala własne sposoby różnicowania wysokości dofinansowania.

Dla osób niepełnosprawnych uczęszczających na studia lub pobierających naukę w szkole policealnej lub kolegium, dofinansowanie/refundacja opłaty za naukę (czesne) w ramach Modułu II przysługuje wyłącznie w ramach jednego kierunku.

W przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich, przysługuje wyłącznie dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego.

Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.

Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.

W przypadku, gdy Wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.

Przyznana pomoc w ramach Modułu II nie może być przeznaczona na:

- ▶ pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
- ▶ koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
- ▶ opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem programu z Wnioskodawcą,
- ▶ koszty nieudokumentowane – w przypadku opłaty za naukę (czesne) lub opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego.

Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa z podpisem poświadczonym notarialnie – pełnomocnictwo Wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.

W sprawach dotyczących programu „Aktywny Samorząd” oraz terminów składania wniosków, należy kontaktować się z Działem Wsparcia Osób Niepełnosprawnych MOPS w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 05 lub 12 616 54 03, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.10. POMOC W LIKWIDACJI BARIERY TRANSPORTOWEJ W RAMACH „OBSZARU A” PILOTAŻOWEGO PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze A”:

- ▶ zadanie 1: dofinansowanie zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- ▶ zadanie 2: dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania prawa jazdy kategorii B (kursu i egzaminów). Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze A”:

- ▶ zadanie 1: znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja narządu ruchu,
- ▶ zadanie 2: znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej, dysfunkcja narządu ruchu.

W programie w „Obszarze A” nie mogą uczestniczyć Wnioskodawcy, którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu.

Pomoc w ramach „Obszaru A” może być udzielana co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy. Warunek ten dotyczy:

- ▶ osoby niepełnosprawnej, będącej beneficjentem pomocy,
- ▶ tego samego celu pomocy, przez który należy rozumieć przedmiot dofinansowania określony ogólnie w danym zadaniu.

Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.

Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.

W przypadku, gdy Wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.

Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze A” nie może być przeznaczona na:

- ▶ pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
- ▶ koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
- ▶ opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z Wnioskodawcą,
- ▶ koszty nieudokumentowane.

Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadzonego notarialnie – pełnomocnictwo Wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.

W sprawach dotyczących programu „Aktywny Samorząd” oraz terminów składania wniosków należy kontaktować się z Działem Wsparcia Osób Niepełnosprawnych MOPS w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 05 lub 12 616 54 03, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.11. POMOC W LIKWIDACJI BARIER W DOSTĘPIE DO UCZESTNICZENIA W SPOŁECZEŃSTWIE INFORMACYJNYM W RAMACH „OBSZARU B” PILOTAŻOWEGO PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” W 2017 ROKU DLA OSÓB NIE-

PEŁNOSPRAWNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze B”:

- ▶ zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- ▶ zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze B”:

- ▶ znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności,
- ▶ wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie,
- ▶ dysfunkcja obu kończyn górnych lub narządu wzroku.

W programie w „Obszarze B” nie mogą uczestniczyć Wnioskodawcy, którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu.

Pomoc w ramach „Obszaru B” może być udzielana co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy.

Warunek ten dotyczy:

- ▶ osoby niepełnosprawnej, będącej beneficjentem pomocy,
- ▶ tego samego celu pomocy, przez który należy rozumieć przedmiot dofinansowania określony ogólnie w danym zadaniu,
- ▶ w przypadku Obszaru B – zadanie 1: beneficjentów wcześniejszych programów i zadań przewidujących wsparcie w zakupie sprzętu elektronicznego i oprogramowania obowiązuje trzyletnia karencja w uzyskaniu kolejnych środków PFRON na ten sam cel, niezależnie od okresu karencji przewidzianego wówczas w ramach programu lub zadania oraz niezależnie od rodzaju przedmiotu dofinansowania objętego wcześniej dofinansowaniem ze środków PFRON.

Wymagany udział własny Wnioskodawcy w ramach Obszaru B w zadaniu 1 wynosi 10% ceny brutto zakupu/usługi. Środki stanowiące udział własny Wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.

W przypadku, gdy Wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia

tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.

Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze B” nie może być przeznaczona na:

- ▶ pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
- ▶ koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
- ▶ opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z Wnioskodawcą,
- ▶ koszty nieudokumentowane.

Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadczonego notarialnie – pełnomocnictwo Wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.

W sprawach dotyczących programu „Aktywny Samorząd” oraz terminów składania wniosków należy kontaktować się z Działem Wsparcia Osób Niepełnosprawnych MOPS w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 05 lub 12 616 54 03, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.12. POMOC W LIKWIDACJI BARIER W PORUSZANIU SIĘ W RAMACH „OBSZARU C” PILOTAŻOWEGO PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze C”:

- ▶ **zadanie 2:** dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,

- ▶ **zadanie 3:** dofinansowanie zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości),
- ▶ **zadanie 4:** dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości).

Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze C”:

- ▶ **zadanie 2:** znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne albo orzeczenie o niepełnosprawności (osoby do 16 roku życia),
- ▶ **zadanie 3 i 4:** stopień niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, potwierdzona - opinią eksperta PFRON - stabilność procesu chorobowego, potwierdzone - opinią eksperta PFRON - rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie.

Środki finansowe stanowiące wkład własny Wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

W programie w „Obszarze C” nie mogą uczestniczyć Wnioskodawcy, którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu.

Pomoc w ramach „Obszaru C” może być udzielana:

- ▶ w zadaniu 3 co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy na ten sam cel określony ogólnie w danym zadaniu,
- ▶ w zadaniu 2 i 4 po upływie okresu gwarancji dotyczącej przedmiotu dofinansowanego uprzednio ze środków PFRON.

Realizator może podjąć decyzję o przyznaniu pomocy z pominięciem okresów karencji wobec Wnioskodawców, którzy wskutek zmiany w stanie fizycznym nie mogą korzystać z posiadanego, uprzednio dofinansowanego ze środków PFRON przedmiotu dofinansowania.

Maksymalna kwota pomocy ze środków PFRON w ramach programu w „Obszarze C” wynosi:

- ▶ w zadaniu 2: 3000 zł,
- ▶ w zadaniu 3 dla protezy na III poziomie jakości, po amputacji:
 - w zakresie ręki: 9000 zł,
 - dla przedramienia: 20 000 zł,
 - ramienia i wyłuszczeniu w stawie barkowym: 26 000 zł,
 - na poziomie podudzia: 14 000 zł,
 - na wysokości uda (także przez staw kolanowy): 20 000 zł,
 - uda i wyłuszczeniu w stawie biodrowym: 25 000 zł, z możliwością zwiększenia kwoty dofinansowania w wyjątkowych przypadkach i wyłącznie wtedy, gdy celowość zwiększenia jakości protezy do poziomu IV (dla zdolności do pracy Wnioskodawcy), zostanie zarekomendowana przez eksperta PFRON,
- ▶ w zadaniu 4: do 30% kwot, o których mowa w ramach zadania 3.

Wymagany udział własny Wnioskodawcy w ramach Obszaru C w Zadaniach 3 oraz 4 wynosi: 10% ceny brutto zakupu/usługi. Środki stanowiące udział własny Wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.

Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.

W przypadku, gdy Wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.

Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze C” nie może być przeznaczona na:

- ▶ pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
- ▶ koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
- ▶ opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z Wnioskodawcą,
- ▶ koszty nieudokumentowane.

Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadczonego notarialnie – pełnomocnictwo Wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.

W sprawach dotyczących programu „Aktywny Samorząd” oraz terminów składania wniosków należy kontaktować się z Działem Wsparcia Osób Niepełnosprawnych MOPS w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 05 lub 12 616 54 03, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.13. POMOC W UTRZYMANIU AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ POPRZEZ ZAPEWNIENIE OPIEKI DLA OSOBY ZALEŻNEJ W RAMACH „OBSZARU D” PILOTAŻOWEGO PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze D”:

- ▶ dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem).

Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze D”:

- ▶ znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- ▶ aktywność zawodowa,
- ▶ pełnienie roli opiekuna prawnego dziecka.

W programie w „Obszarze D” nie mogą uczestniczyć Wnioskodawcy:

- ▶ którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu,

- ▶ uczący się w trybie stacjonarnym/dziennym na poziomie powyżej licealnego, którzy nie pracują i nie są zarejestrowane w urzędzie pracy jako osoby poszukujące pracy.

Maksymalna kwota pomocy ze środków PFRON w ramach programu w „Obszarze D” wynosi: 200 zł miesięcznie, jednak nie więcej niż 2400 zł w ciągu roku kalendarzowego – tytułem kosztów opieki nad każdą osobą zależną. Wymagany udział własny Wnioskodawcy wynosi 15% kosztów tej opłaty. Środki stanowiące udział własny Wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.

Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.

W przypadku, gdy Wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.

Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze D” nie może być przeznaczona na:

- ▶ pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
- ▶ koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
- ▶ opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z Wnioskodawcą,
- ▶ koszty nieudokumentowane.

Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadczonego notarialnie – pełnomocnictwo Wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/usług będących przedmiotem wniosku ani

nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.

W sprawach dotyczących programu „Aktywny Samorząd” oraz terminów składania wniosków należy kontaktować się z Działem Wsparcia Osób Niepełnosprawnych MOPS w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 05 lub 12 616 54 03, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.2. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

Sprawę załatwia:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

Wnioski należy składać w Filii MOPS w Krakowie, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania.

- ▶ Filia nr 1, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków,
- ▶ Filia nr 2, ul. Radzikowskiego 39, 31-315 Kraków,
- ▶ Filia nr 3, ul. Rzeźnicza 2, 31-540 Kraków,
- ▶ Filia nr 4, os. Szkolne 34, 31-978 Kraków,
- ▶ Filia nr 5, ul. Praska 52, 30-322 Kraków,
- ▶ Filia nr 6, ul. Dietla 64, 31-054 Kraków,
- ▶ Filia nr 7, al. Słowackiego 46, 30-018 Kraków,
- ▶ Filia nr 8, ul. Na Kozłówce 27, 30-664 Kraków,
- ▶ Filia nr 9, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków.

4.2.1. ZASIŁEK STAŁY

Zasiłek stały przysługuje:

- ▶ pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- ▶ pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- ▶ w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 604 zł miesięcznie (od 1 października 2018 r.: 645 zł miesięcznie),
- ▶ w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje.

4.2.2. ZASIŁEK OKRESOWY

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- ▶ osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, tzn. nie przekracza kwoty 634 zł (od 1 października 2018 r. kwoty 701 zł),
- ▶ rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego danej rodziny, równego kwocie 514 zł pomnożonej przez liczbę członków tej rodziny (od 1 października 2018 r. kwocie 528 zł pomnożonej przez liczbę członków rodziny).

Zasiłek okresowy ustala się:

- ▶ w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie,
- ▶ w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego ustalona zgodnie z ust. 2 nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- ▶ kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
- ▶ kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona. W tej sytuacji zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu nie częściej niż raz na 2 lata.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy na zasadach zwrotu

Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

4.2.3. ZASIŁEK CELOWY

Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Zasiłek celowy może być przyznany, osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego albo w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zasiłek ten przeznaczony jest na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego lub wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną. W tych wypadkach zasiłek może być przyznany niezależnie od dochodu osoby lub rodziny i może nie podlegać zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy

Świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

4.2.4. POMOC DLA OSÓB USAMODZIELNIANYCH

Osoba, która w wyniku sieroctwa lub niewłaściwej opieki rodzicielskiej została umieszczona przez sąd rodzinny w pieczy zastępczej i w niej osiągnęła pełnoletność, może po opuszczeniu dotychczasowego miejsca pobytu otrzymać wsparcie, które ma jej pomóc w usamodzielnieniu się.

Wsparcie to otrzymuje także osoba, która opuszcza dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Osoba ta zwana „osobą usamodzielnianą” zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, uzyskanie przez osobę usamodzielnianą odpowiednich warunków w uzyskaniu zatrudnienia oraz warunków mieszkaniowych.

Osoba usamodzielniana objęta jest także pomocą finansową:

- ▶ pieniądze na usamodzielnienie,
- ▶ pieniądze na kontynuowanie nauki – pod warunkiem kontynuacji nauki,
- ▶ na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Osoba usamodzielniana ma obowiązek opracowania wspólnie z opiekunem usamodzielnienia indywidualnego programu usamodzielniania. Program powinien zawierać wszystkie ważne dla przyszłości młodego człowieka aspekty usa-

modzielnienia. Program określa poszczególne etapy procesu usamodzielnienia oraz zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, w tym: sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, podjęcie zatrudnienia, uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych, uzyskanie należnych świadczeń wraz z terminem ich realizacji. Dobrze opracowany program pozwala na szczegółowe zaplanowanie drogi życiowej.

Wysokość pomocy finansowej zależna jest od długości pobytu w pieczy zastępczej czy ośrodkach, o których mowa powyżej. Warunkiem otrzymania pomocy jest także kryterium dochodowe, które nie przekracza 200% kwoty kryterium dochodowego na osobę samotnie gospodarującą lub na osobę w rodzinie.

4.3. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE

- ▶ **Praca socjalna** – świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej lub ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.
- ▶ **Bilet kredytowany**
- ▶ **Składki na ubezpieczenie zdrowotne**
- ▶ **Składki na ubezpieczenia społeczne** – ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi – matką, ojcem, teściem, teściową lub rodzeństwem, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty.

- ▶ **Pomoc w postaci schronienia, posiłku, odzieży** – osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni.

Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Przyznanie osobie bezdomnej tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych przez gminę miejsca jej pobytu, nie wymaga podpisania przez osobę bezdomną kontraktu socjalnego.

Schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi zapewnia osobom bezdomnym, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, zakład opiekuńczo-leczniczy lub zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi oraz usługami ukierunkowanymi na wzmacnianie aktywności społecznej, w miarę możliwości wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom bezdomnym przebywającym w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, zapewnia się posiłek lub całodzienne wyżywienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się przyznanie tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi osobom bezdomnym, które posiadają decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej, przez okres oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej, jednak nie dłużej niż przez 4 miesiące.

Jeżeli w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi są przewidziane miejsca dla osób niewymagających usług opiekuńczych, osobie bezdomnej zdolnej do samoobsługi i niewymagającej usług opiekuńczych może być przyznane tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

W schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać jedynie osoby na podstawie decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi albo decyzji

o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych, wydanej przez gminę.

Noclegownia zapewnia schronienie osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach której umożliwiała spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia.

Ogrzewalnia umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące. W noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, ogrzewalni mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

W schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać osoby, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce. Pomoc przyznawana w formie tymczasowego schronienia w ogrzewalni lub noclegowni nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione za udzieloną pomoc nie podlegają zwrotowi.

Przyznanie niezbędego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku.

Pomoc doraźna w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Pomoc tego rodzaju przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole może być realizowana w formie zakupu posiłków.

- ▶ **Sprawienie pogrzebu** – odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.
- ▶ **Poradnictwo specjalistyczne: prawne i psychologiczne.** Sprawę załatwia Filia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie bez względu na miejsce zamieszkania osoby zwracającej się o pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego:
 - Filia nr 2 ul. Radzikowskiego 39, tel. 12 636 77 98, fax 12 636 75 24, e-mail: f2@mops.krakow.pl (poradnictwo prawne),
 - Filia nr 3 ul. Rzeźnicza 2, tel. 12 257 00 07, fax 12 257 00 08, e-mail: f3@mops.krakow.pl (poradnictwo prawne i psychologiczne),
 - Filia nr 4 ul. os. Szkolne 34, tel. 12 42575 82 fax 12 643 62 22, e-mail: f4@mops.krakow.pl (poradnictwo psychologiczne),

- Filia nr 5 ul. Praska 52, tel. 12 269 05 54, fax 12 266 82 75, e-mail: f5@mops.krakow.pl (poradnictwo prawne i psychologiczne),
- Filia nr 6, ul. Dietla 64, tel. 12 423 23 15, fax. 12 421 17 74 (poradnictwo psychologiczne),
- Filia nr 8 ul. Na Kozłówce 27 (II piętro), tel. 12 659 12 68, fax 12 659 21 60, e-mail: f8@mops.krakow.pl (poradnictwo prawne i psychologiczne),
- Filia nr 9 os. Teatralne 24, tel. 12 644 76 09, fax 12 644 80 34, e-mail: f9@mops.krakow.pl (poradnictwo prawne i psychologiczne).

Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Poradnictwo psychologiczne realizowane poprzez udzielanie porad psychologicznych jest formą pomocy kierowaną do osób przeżywających kryzysy życiowe, trudności lub borykających się z innymi problemami wynikającymi z aktualnej sytuacji życiowej. W celu udzielenia pomocy psychologicznej podejmowane są działania mające na celu zidentyfikowanie trudności, z jakimi osoba sobie nie radzi, poszukiwanie nowych sposobów rozwiązania trudności, a następnie wzmocnienie klienta w realizowanych przez niego zmianach.

Pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego może zostać udzielona w szczególności z powodu: bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zagrożenia trwałości rodziny, ubóstwa, niepełnosprawności, sieroctwa, bezdomności i zagrożenia bezdomnością, przemocy i zagrożenia przemocą w rodzinie lub środowisku klienta, potrzeby ochrony macierzyństwa, wielodzietności, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby, alkoholizmu lub narkomanii, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, kłęski żywiołowej lub ekologicznej, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z nadaniem statusu uchodźcy i w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi.

Informację o sposobie załatwiania sprawy można otrzymać w Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, w których świadczone jest poradnictwo specjalistyczne.

- ▶ **Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze** – mogą być przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia podopiecznych, ich sytuacji rodzinnej i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska.
- ▶ **Pobyt i usługi w domu pomocy społecznej** – prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.
- ▶ **Ośrodek wsparcia.** Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia. Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Okres korzystania z miejsca całonocowego pobytu w środowiskowym domu samopomocy nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy w uzasadnionych przypadkach, przy czym maksymalny okres pobytu całonocowego osoby w roku kalendarzowym nie może być dłuższy niż 8 miesięcy.

Zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą.

Decyzję o skierowaniu do ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i decyzję ustalającą odpłatność za korzystanie z usług w tych ośrodkach wydaje właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej lub zlecającej prowadzenie ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Organ może zwolnić osoby zobowiązane do odpłatności za usługi w ośrodkach wsparcia, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej odpłatności.

Ośrodki wsparcia dla osób starszych:

- Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej os. Szkolne 20, Kraków:
- Dom Nr 1 ul. Jana Sas-Zubrzyckiego 10, Kraków,
- Dom Nr 2 ul. ks. Władysława Gurgacza 5, Kraków,
- Dom Nr 3 ul. Korczaka 4, Kraków,
- Dom Nr 4 ul. Sudolska 7a, Kraków,
- Dom Nr 5 ul. Nad Sudołem 32, Kraków,
- Dom Nr 6 os. Szkolne 20, Kraków,
- Ośrodek Wsparcia Senior Wigor ul. Zielony Dół 4, Kraków.

Kluby samopomocy:

- Klub Samopomocy dla Osób Starszych w Integracji z Młodzieżą, ul. Bałicka 289, Kraków,
- Klub Samopomocy dla Osób Starszych w Integracji z Młodzieżą, ul. Krowoderskich Zuchów 6, Kraków,
- Klub Samopomocy dla Osób Starszych, ul. Komandosów 18, Kraków,
- Klub Samopomocy dla Osób Starszych, Pl. Sikorskiego 14/2, Kraków,
- Klub Samopomocy dla Osób Starszych, os. Zielone 7, Kraków,
- Klub Samopomocy dla Osób Starszych, ul. Lea 55, Kraków,
- Klub Samopomocy dla Osób Psychiczenie Chorych, ul. Bobrowskiego 11, Kraków.

Środowiskowe Domy Samopomocy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Młodości 8, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Józefa 1, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Olszańska 5, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Pasteura 1 z filią ul. Komandosów 18, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Piekarska 3, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Tysiąclecia 86, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, al. Pokoju 7, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Aleksandry 1 z filią ul. Teligi 26b, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Grottgera 3, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Szkolne 30, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Wandy 23, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Kurczaba 5, Kraków,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Słoneczne 15, Kraków.
- ▶ Kluby Samopomocy – projekt „W sile wieku”. W okresie od 1.03.2017 r. do 28.02.2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje projekt „W sile wieku”, finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. Projekt jest skierowany do mieszkańców Krakowa, którzy ze względu na podeszły wiek

(60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z trudnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, a także do ich opiekunów faktycznych.

W ramach projektu uruchomiono: Klub Samopomocy – Specjalistyczny przeznaczony dla osób po przebytych udarze mózgu, cierpiących na Alzheimera lub inne choroby otępienne oraz 4 Kluby Samopomocy – Aktywizacyjne. Kluby otwarte są od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 17.00 i zapewniają między innymi: dwa posiłki dziennie (obiad i podwieczorek), organizację czasu wolnego, terapie zajęciowe podnoszące sprawność, imprezy integracyjne, wyjazdy rekreacyjno-turystyczne, wsparcie w postaci informacji, edukacji i poradnictwa pracownika socjalnego i psychologa dla uczestników i ich opiekunów faktycznych (poradnictwo indywidualne, wsparcie psychologiczne, warsztaty tematyczne). Najbardziej potrzebującym zapewniany jest dowóz z miejsca zamieszkania do i z Klubu Samopomocy.

W celu zostania uczestnikiem Klubu należy złożyć wniosek wraz z zaświadczeniem lekarskim bezpośrednio w siedzibie MOPS w Krakowie ul. Józefińska 14, klubach samopomocy, lub w lokalach Filii MOPS za pośrednictwem poczty lub pracownika socjalnego.

- Klub Samopomocy – Specjalistyczny, os. Krakowiaków 2, tel. 660 637 847,
 - Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Okulickiego 51/279, tel. 668 375 795,
 - Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Gdańska 5, tel. 660 637 805,
 - Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Grzegórzecka 19/1–2, tel. 668 254 980,
 - Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Bronowicka 19/5, tel. 12 626 04 67.
- **Rodzinny dom pomocy.** W przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoba wymagająca z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy. Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.

- ▶ **Mieszkanie chronione.** Osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego.
- ▶ **Interwencja kryzysowa** to natychmiastowa specjalistyczna pomoc psychologiczna oraz w formie poradnictwa socjalnego i prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – udzielenie schronienia do 3 miesięcy. Celem tej formy pomocy jest przywrócenie osobom równowagi psychicznej i samodzielnego radzenia sobie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W Krakowie pomoc w formie interwencji kryzysowej całodobowo udziela Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Radziwiłłowska 8b, tel. 12 421 92 82.

Matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

W Krakowie pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie udziela Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą, os. Krakowiaków 46, tel. 12 425 81 70, w tym zapewni całodobowe schronienie na okres do 3 miesięcy.

4.4. PROGRAM KOMPLEKSOWEGO WSPARCIA DLA RODZIN „ZA ŻYCIEM”

Głównym celem programu „Za życiem” jest wspieranie rodzin z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujących niepełnosprawne dzieci. W praktyce program „Za życiem” to kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomagania dziecka i jego rodziny, a także usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Program „Za życiem” obejmuje swoimi działaniami rzeczywistą i pełną pomoc w celu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie ich rodzin.

4.4.1. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Priorytet I. Wsparcie dla kobiet w ciąży i ich rodzin

- ▶ Koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, ze szczególnym uwzględnieniem ciąży powikłanej.
- ▶ Diagnostyka i terapia prenatalna.
- ▶ Opieka paliatywna i hospicyjna.
- ▶ Rozwój sieci domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.
- ▶ Pomoc uczennicom w ciąży.
- ▶ Prawo do korzystania z elastycznych form organizacji czasu pracy.

Priorytet II. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny

- ▶ Koordynacja opieki neonatologiczno-pediatrycznej na rzecz dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.
- ▶ Odżywianie mlekiem kobiecym noworodków i niemowląt, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.
- ▶ Wczesna rehabilitacja dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.

- ▶ Utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością.
- ▶ Dofinansowanie zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wymagających szczególnej opieki.
- ▶ Uprawnienia osób ubezpieczonych chorobowo do zasiłku opiekuńczego w przypadku choroby dziecka do 18. roku życia.
- ▶ Przyznanie jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł.

Priorytet III. Usługi wspierające i rehabilitacyjne

- ▶ Opieka wytchnieniowa dla rodziców lub opiekunów osób niepełnosprawnych.
- ▶ Rozwój sieci ŚDS, w tym rozwój bazy całodobowej w jednostkach już funkcjonujących i rozszerzenie typów ŚDS – sprzężone niepełnosprawności oraz osoby ze spektrum autyzmu.
- ▶ Wsparcie osób niepełnosprawnych, które opuściły warsztat terapii zajęciowej, w celu podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy.
- ▶ „Pomoc w domu” – w ramach prac społecznie użytecznych.
- ▶ Wspieranie aktywizacji zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych.
 - Wspieranie zatrudnienia członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną.
 - Dostęp do usług i instrumentów rynku pracy członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną.
 - Stworzenie preferencyjnych warunków dla zakładania działalności gospodarczej przez członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną, na zakładanie żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub świadczenie usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych.
 - Stworzenie preferencyjnych warunków dla przedsiębiorców będących członkami rodzin opiekujących się osobami niepełnosprawnymi w pozyskaniu środków na nowe miejsce pracy.
 - Stworzenie preferencyjnych warunków dla podmiotów prowadzących żłobki lub kluby dziecięce z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub dla podmiotów świadczących usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usługi mobilne.

- Dodatkowe programy aktywizacji zawodowej powracających na rynek pracy bezrobotnych rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych.

Priorytet IV. Wsparcie mieszkaniowe

- ▶ Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – budowa mieszkań na wynajem, w tym z możliwością docelowego uzyskania własności, m.in. z wykorzystaniem gruntów publicznych (I filar Programu Mieszkanie+).
- ▶ Wsparcie oszczędzania na cele mieszkaniowe rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne (III filar Programu Mieszkanie+).
- ▶ Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – mieszkania na wynajem o umiarkowanym czynszu wybudowane w ramach bezzwrotnego dofinansowania ze środków budżetu państwa społecznego budownictwa czynszowego.
- ▶ Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – mieszkania na wynajem o umiarkowanym czynszu wybudowane w ramach programu preferencyjnych kredytów finansujących społeczne budownictwo czynszowe.
- ▶ Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – najem mieszkania z mieszkaniowego zasobu gminy.
- ▶ Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach na potrzeby mieszkalnictwa wspomaganego, w tym chronionego dla osób niepełnosprawnych.
- ▶ Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych.

Priorytet V. Koordynacja, poradnictwo i informacja

- ▶ Wzmocnienie profilaktycznego aspektu zadań asystenta rodziny.
- ▶ Utworzenie bazy danych i portalu o formach wsparcia dla rodziny, osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Priorytet VI. Pozostałe instrumenty wsparcia

- ▶ Wspieranie inicjatyw na rzecz rodziny i rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością w ramach konkursu FIO 2017.
- ▶ Spółdzielczość socjalna na rzecz opiekunów osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin.
- ▶ „Pakiet alimentacyjny” – przeciwdziałanie zjawisku niealimentacji, które

w znacznej mierze dotyka rodziców samotnie wychowujących dziecko niepełnosprawne.

- ▶ Wsparcie osób niepełnosprawnych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Osoby niepełnosprawne i ich rodziny mają możliwość korzystania ze wsparcia oraz efektów projektów mających na celu opracowanie modelowych rozwiązań dotyczących różnych aspektów funkcjonowania społecznego.

4.4.2. UPRAWNIENIA W RAMACH PROGRAMU „ZA ŻYCIEM”

Do skorzystania z praw przysługujących w ramach programu „Za życiem” uprawnieni są:

- ▶ każda kobieta, w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- ▶ rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko.

Oznacza to:

- ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo
- z nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu,
- ▶ kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- ▶ kobiety, których dziecko umarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- ▶ kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
 - poronienia,
 - urodzenia dziecka martwego,
 - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
 - urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi lub śmiertelnymi schorzeniami.

Podstawą do skorzystania z uprawnień jest zaświadczenie, które potwierdza ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Zaświadczenie o chorobie, powstałej w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, można otrzymać od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego (tj. lekarza, z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarz który jest zatrudniony

lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej), który:

- ▶ posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Ponadto, zaświadczenie wydane przez:

- ▶ lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- ▶ lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii,
- ▶ specjalistę w dziedzinie pediatrii,

uprawnia dzieci do 18 roku życia (dotyczy dzieci, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu) do:

- ▶ skorzystania z wyrobów medycznych, na zasadach określonych w ustawie „Za życiem”,
- ▶ korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.

Każda kobieta w ciąży ma prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach. Oznacza to, że:

- ▶ świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i świadczenia szpitalne powinny być udzielone tym osobom w dniu zgłoszenia,
- ▶ jeżeli udzielenie świadczenia w dniu zgłoszenia nie będzie możliwe, powinno ono zostać zrealizowane w innym terminie, poza kolejnością wynikającą z prowadzonej listy oczekujących,
- ▶ w przypadku świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (AOS) świadczenie powinno zostać udzielone nie później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

Dokumentem potwierdzającym powyższe uprawnienia dla kobiet w ciąży jest:

- ▶ zaświadczenie od lekarza potwierdzające ciążę wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pacjentki.

Uwaga! Wszystkie kobiety w trakcie ciąży mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ponadto każda kobieta w ciąży i jej rodzina może skorzystać z pomocy i wsparcia asystenta rodziny.

W przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w ustawie „Za życiem” nie jest stosowana procedura wymagająca m.in. przeprowadzenia przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Dodatkowe formy pomocy w ramach programu „Za życiem”:

- ▶ W okresie okołoporodowym:
 - badania, które wykrywają potencjalne nieprawidłowości w ciąży (diagnostyka prenatalna),
 - od 4 do 9 dodatkowych wizyt położnej w opiece nad dzieckiem (tzw. wizyty patronażowe) oraz większa ilość wizyt poradnictwa edukacji przedporodowej. Od 21 tygodnia ciąży do rozwiązania, położne przygotowywać będą kobiety do porodu i rodzicielstwa. Edukacja przedporodowa dotyczyć będzie porodu, połogu, karmienia piersią i rodzicielstwa,
 - poród w szpitalu na najwyższym specjalistycznym poziomie (III poziom referencyjny) – zgodnie ze wskazaniami lekarskimi,
 - koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, zwłaszcza w ciąży powikłanej. Podczas porodu i połogu kobieta będzie miała zapewnioną opiekę położniczą, w tym zabiegi wewnątrzmaciczne, zgodnie ze standardami opieki położniczej nad ciążą i ciążą patologiczną. Noworodek będzie mieć zapewnioną opiekę neonatologiczną,
 - wsparcie kobiety karmiącej piersią (poradnictwo laktacyjne), zwłaszcza, jeśli dziecko urodziło się przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży lub ważyło w chwili porodu poniżej 2500 gramów.
- ▶ Dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością:
 - porady jak pielęgnować i wychowywać dziecko,
 - pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej,
 - pomoc psychologiczna dla rodziców,
 - rehabilitacja lecznicza,
 - wyroby medyczne, takie jak pieluchomajtki, cewniki, protezy – na podstawie zlecenia upoważnionej osoby,
 - zakup leków poza kolejnością,
 - opieka nad dzieckiem na czas urlopu bądź odpoczynku (tzw. opieka wytchnieniowa).

Rodzicom oraz opiekunom przysługuje do 120 godzin takiej opieki. Będzie ona zapewniona:

- w dziennych ośrodkach wsparcia - placówkach całodobowych,
 - w placówkach systemu oświaty (np. szkołach),
 - w ramach umowy z organizacją pozarządową na opiekę nad dzieckiem – również indywidualną, przez udział osoby niepełnosprawnej w różnych formach wypoczynku zorganizowanego,
 - opieka poprawiająca jakość życia osób w ostatniej fazie choroby (opieka paliatywna i hospicyjna w warunkach domowych lub stacjonarnych),
 - kompleksowe usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne,
 - inne świadczenia wspierające rodzinę, w tym pomoc prawna (prawa rodzicielskie i uprawnienia pracownicze),
 - informacje o innych formach wsparcia zawartych w ustawie „Za życiem”.
- ▶ Jednorazowe świadczenie w wysokości 4000,00 zł (szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5.6. niniejszej publikacji).

4.4.3. FORMY POMOCY W RAMACH PROGRAMU „ZA ŻYCIEM” REALIZOWANE PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KRAKOWIE

Sprawę załatwia: **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie**
Wnioski należy składać w Filii MOPS w Krakowie, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania (wykaz filii MOPS znajduje się w rozdziale 4.2.).

4.4.3.1. ASYSTENT RODZINY

Rodzinom dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie, nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich zdrowiu i życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka albo w czasie porodu, a także kobietom w ciąży, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, dedykowana jest usługa asystenta rodziny. Jego rola polega na wspieraniu rodziny w procesie organizowania kompleksowej pomocy. Asystent rodziny koordynuje różnorodne usługi w zakresie poradnictwa specjalistycznego, umożliwiając przezwyciężenie trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, rehabilitację społeczną i zawodową, a także ułatwiając dostęp do wsparcia psychologicznego oraz pomocy prawnej w szczególności w zakresie praw

rodzicielskich i uprawnień pracowniczych. Asystent rodziny opracowuje wspólnie z rodziną katalog możliwego do uzyskania wsparcia oraz może występować w imieniu rodzin i na ich żądanie do instytucji na podstawie pisemnego upoważnienia.

Przykładowe formy wsparcia oferowane przez asystenta rodziny:

- ▶ poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem,
- ▶ pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- ▶ pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu,
- ▶ nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych,
- ▶ doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym,
- ▶ pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami innych instytucji,
- ▶ reprezentowanie przed instytucjami,
- ▶ pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych i poszukiwaniu pracy,
- ▶ doradztwo w zakresie form i miejsc uzyskania wsparcia,
- ▶ dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznych poradni lekarskich,
- ▶ pomoc w uzyskaniu wsparcia psychologicznego,
- ▶ dostęp do pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych.

Rolę i zadania asystenta rodziny reguluje ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

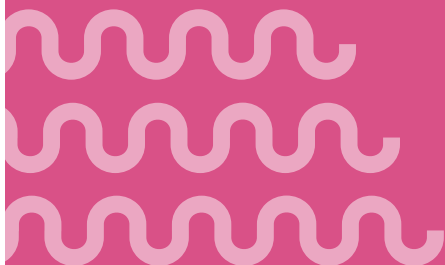
4.4.3.2. USŁUGA „POMOC W DOMU”

Usługa „pomoc w domu” jest formą wsparcia rodzin, w których wychowywane jest dziecko z niepełnosprawnością lub opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych w wymiarze **10 godzin tygodniowo**. Z usługi mogą skorzystać rodzice i opiekunowie dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji lub opiekunowie osób niepełnosprawnych z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności. Usługa jest nieodpłatna i nie stanowi opieki nad osobą niepełnosprawną.

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE

Rozdział piąty zawiera zestawienie różnych świadczeń socjalnych, jakie przysługują osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom. Dodatkowo szczegółowo opisano warunki, jakie należy spełniać, aby kwalifikować się do otrzymania konkretnych form wsparcia finansowego.

5.1. ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Sprawę załatwia: **Wydział Spraw Społecznych UMK**
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40–18.00, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30, tel. 12 616 87 29,
12 616 87 98.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków związanych z koniecznością zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- ▶ niepełnosprawnemu dziecku,
- ▶ osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ▶ osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia,
- ▶ osobie, która ukończyła 75 lat życia.

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosi obecnie **153,00 zł** miesięcznie. Od 1 listopada 2018 roku kwota zasiłku pielęgnacyjnego będzie wynosić 184,42 zł, a od 1 listopada 2019 roku wysokość zasiłku wzrośnie do 215,84 zł miesięcznie.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- ▶ osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- ▶ osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucja zapewniająca całodobowe utrzymanie oznacza dom pomocy społecznej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, szkołę wojskową lub inną szkołę, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie).

5.2. ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40–18.00, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30, tel. 12 616 87 29,
12 616 87 98.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- ▶ matce albo ojcu,
- ▶ opiekunowi faktycznemu dziecka,
- ▶ osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ▶ innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- ▶ rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ▶ nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

- ▶ nie ma opiekuna faktycznego osoby wymagającej opieki, ani osoby będącej rodziną zastępczą lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- ▶ nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- ▶ w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne wynosi: 1477,00 zł miesięcznie.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

- ▶ Osoba sprawująca opiekę:
 - ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
 - ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.
- ▶ Osoba wymagająca opieki:
 - pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
 - została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu.
- ▶ Na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury.
- ▶ Na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych,

prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

- ▶ Na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas ważności orzeczenia o niepełnosprawności i nie zależy od wysokości dochodów rodziny.

5.3. SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40–18.00, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30, tel. 12 616 87 29,
12 616 87 98.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

- ▶ nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- ▶ rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznawany jest na okres zasiłkowy i uzależniony jest od wysokości dochodu. Przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 764 zł (netto).

Za dochód rodziny osoby wymagającej opieki rozumie się dochód następujących członków rodziny:

- ▶ W przypadku gdy osoba wymagająca opieki jest małoletnia:
 - a) osoby wymagającej opieki;
 - b) rodziców osoby wymagającej opieki;
 - c) małżonka rodzica osoby wymagającej opieki;
 - d) osoby, z którą rodzic osoby wymagającej opieki wychowuje wspólne dziecko;
 - e) pozostających na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-d, dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia z tym, że do członków rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko, a także rodzica osoby wymagającej opieki zobowiązanego tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do alimentów na jej rzecz.
- ▶ W przypadku gdy osoba wymagająca opieki jest pełnoletnia:
 - a) osoby wymagającej opieki;
 - b) małżonka osoby wymagającej opieki;
 - c) osoby, z którą osoba wymagająca opieki wychowuje wspólne dziecko;
 - d) pozostających na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-c, dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia z tym, że do składu rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, a także pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko.

W przypadku, gdy prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego ustala się na osobę znajdującą się pod opieką opiekuna prawnego lub umieszczoną w rodzinie zastępczej spokrewnionej w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 i Nr 288, poz. 1690 oraz z 2012 r. poz. 579), uwzględnia się dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz dochód osoby wymagającej opieki.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w wysokości 520,00 zł miesięcznie (od 1 listopada 2018 r. w wysokości 620 zł miesięcznie).

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

- ▶ Osoba sprawująca opiekę:

- a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
 - b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
 - c) legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.
- ▶ Osoba wymagająca opieki:
 - a) została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka;
 - b) w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, została umieszczona w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu.
 - ▶ Na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury.
 - ▶ Na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.
 - ▶ Na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Ustalając prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, Wydział Spraw Społecznych zwraca się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w celu weryfikacji okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia. Aktualizację wywiadu, o którym mowa powyżej, przeprowadza się po upływie 6 miesięcy, jeżeli do końca okresu, na który ustalone zostało prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, pozostało

więcej niż 3 miesiące oraz w każdej sytuacji, gdy zaistnieją wątpliwości co do spełniania warunków, o których mowa w art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

5.4. ZASIŁEK RODZINNY ORAZ DODATKI DO ZASIŁKU RODZINNEGO

Sprawę załatwia:
Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Zasiłków Rodzinnych, w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40 – 18.00, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40–15.30 tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

5.4.1. ZASIŁEK RODZINNY

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- ▶ 95,00 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,
- ▶ 124,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia,
- ▶ 135,00 zł na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- ▶ rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- ▶ opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka),
- ▶ osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- ▶ 18. roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia albo
- ▶ 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli:

- ▶ dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim,
- ▶ dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej,
- ▶ osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- ▶ pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- ▶ osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:
 - rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje,
 - ojciec dziecka jest nieznany,
 - powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,
 - sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
- ▶ członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł.

W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny

miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł.

Przekroczenie kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego spowoduje obniżenie wysokości otrzymywanych świadczeń, zamiast odmowy przyznania świadczeń. Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami wypłacany będzie w wysokości różnicy pomiędzy łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługującymi rodzinie a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny. W tym przypadku konieczne będzie ustalenie, o jaką kwotę w rodzinie przekroczone zostało kryterium dochodowe. Łączna kwota zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługujących danej rodzinie będzie obniżona o kwotę przekroczenia. W przypadku, gdy wysokość zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługująca danej rodzinie jest niższa niż 20,00 zł świadczenia rodzinne nie przysługują.

5.4.2. DODATEK Z TYTUŁU URODZENIA DZIECKA

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka przysługuje jednorazowo w wysokości 1000,00 zł.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje:

- ▶ matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- ▶ opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeśli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży.

Zaświadczenie o pozostawaniu matki dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do dnia porodu może wystawić lekarz lub położna.

Warunek udokumentowania pozostawania matki dziecka pod opieką medyczną nie dotyczy osób będących prawnymi albo faktycznymi opiekunami dziecka, a także osób, które przysposobiły dziecko. Wzór zaświadczenia został określono-

ny w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką (Dz. U. Nr 183, poz. 1234).

Wniosek o dodatek z tytułu urodzenia dziecka składa się do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

5.4.3 DODATEK Z TYTUŁU OPIEKI NAD DZIECKIEM W OKRESIE KORZYSTANIA Z URLOPU WYCHOWAWCZEGO

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje w wysokości 400,00 zł miesięcznie.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- ▶ 24 miesięcy kalendarzowych,
- ▶ 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu,
- ▶ 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.

Dodatek nie przysługuje, jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek:

- ▶ bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy,
- ▶ podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- ▶ w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego,
- ▶ oraz gdy dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym,

- i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem dziecka przebywającego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- ▶ w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Dodatek przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 dodatku miesięcznego za każdy dzień. Kwotę dodatku przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

5.4.4. DODATEK Z TYTUŁU SAMOTNEGO WYCHOWYWANIA DZIECKA

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje w wysokości 193,00 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 386,00 zł na wszystkie dzieci. W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o 80,00 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160,00 zł na wszystkie dzieci.

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- ▶ drugi z rodziców dziecka nie żyje,
- ▶ ojciec dziecka jest nieznany,
- ▶ powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.

Dodatek przysługuje również pełnoletniej osobie do ukończenia 24. roku życia, uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją.

5.4.5. DODATEK Z TYTUŁU WYCHOWYWANIA DZIECKA W RODZINIE WIELODZIECZNEJ

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej wynosi 95,00 zł miesięcznie. Dodatek przysługuje na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka.

5.4.6. DODATEK Z TYTUŁU KSZTAŁCENIA I REHABILITACJI DZIECKA NIEPEŁNOSPRAWNEGO

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego wynosi miesięcznie:

- ▶ 90,00 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,
- ▶ 110,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka przysługuje:

- ▶ matce lub ojcu dziecka,
- ▶ opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- ▶ osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony) na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:
 - do ukończenia 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
 - powyżej 16. roku życia do ukończenia 24. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

5.4.7. DODATEK Z TYTUŁU PODJĘCIA PRZEZ DZIECKO NAUKI W SZKOLE POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania przysługuje:

- ▶ w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności – w wysokości 113,00 zł miesięcznie na dziecko albo
- ▶ w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej – w wysokości 69,00 zł miesięcznie na dziecko.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) lub osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony) przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

5.4.8. DODATEK Z TYTUŁU ROZPOCZĘCIA ROKU SZKOLNEGO

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje raz w roku szkolnym w wysokości 100,00 zł na dziecko.

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego.

Wniosek o wypłatę dodatku składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

5.5. ŚWIADCZENIE RODZICIELSKIE

Sprawę załatwia:
Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Zasiłków Rodzinnych, w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18,30-103 Kraków, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2, 31-949 Kraków, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje:

- ▶ matce albo ojcu dziecka*,
- ▶ opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,
- ▶ rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,
- ▶ osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia.

* Świadczenie rodzicielskie przysługuje ojcu dziecka w przypadku:

- skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego na wniosek matki dziecka po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka,
- śmierci matki dziecka,
- porzucenia dziecka przez matkę.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje przez okres:

- 52 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, przysposobienia jednego dziecka lub objęcia opieką jednego dziecka,
- 65 tygodni – w przypadku urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia dwojga dzieci lub objęcia opieką dwojga dzieci,

- 67 tygodni – w przypadku urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia trojga dzieci lub objęcia opieką trojga dzieci,
- 69 tygodni – w przypadku urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia czworga dzieci lub objęcia opieką czworga dzieci,
- 71 tygodni – w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia pięciorga i więcej dzieci lub objęcia opieką pięciorga i więcej dzieci.

Świadczenie rodzicielskie w wysokości 1000,00 zł miesięcznie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny.

Osobie uprawnionej do świadczenia rodzicielskiego przysługuje:

- ▶ w tym samym czasie jedno świadczenie rodzicielskie bez względu na liczbę wychowywanych dzieci,
- ▶ jedno świadczenie rodzicielskie w związku z wychowywaniem tego samego dziecka.

Świadczenie rodzicielskie nie przysługuje, jeżeli:

- ▶ co najmniej jeden z rodziców dziecka lub opiekun faktyczny dziecka (tj. osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka), lub rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, otrzymują zasiłek macierzyński lub uposażenie za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu rodzicielskiego,
- ▶ dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej - w przypadku matki lub ojca lub osoby, która przysposobiła dziecko,
- ▶ jeden z rodziców dziecka lub opiekun faktyczny dziecka (tj. osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka), lub rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, nie sprawują lub zaprzestali sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, w tym w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej, które uniemożliwiają sprawowanie tej opieki,
- ▶ w związku z wychowywaniem tego samego dziecka lub w związku z opieką nad tym samym dzieckiem jest już ustalone prawo do świadczenia rodzicielskiego, dodatku do zasiłku rodzinnego, z tyt. wychowywania dziecka

w trakcie korzystania z urlopu wychowawczego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,

- ▶ osobom uprawnionym do świadczenia rodzicielskiego przysługuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia rodzicielskiego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku zbiegu uprawnień do następujących świadczeń:

- ▶ świadczenia rodzicielskiego,
- ▶ świadczenia pielęgnacyjnego,
- ▶ specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- ▶ dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- ▶ zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,

przysługuje jedno z tych świadczeń wybrane przez osobę uprawnioną.

Prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, osób, od miesiąca objęcia dziecka opieką, jeżeli wniosek o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego został złożony w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku osób opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, od dnia objęcia dziecka opieką.

W przypadku złożenia wniosku po terminie, nie później jednak niż w okresie 52 tygodni, w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) jednego dziecka i odpowiednio dłużej w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) więcej dzieci, prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek.

W przypadku gdy świadczenie rodzicielskie przysługuje ojcu dziecka, termin 3 miesięcy, jest liczony od dnia skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego, śmierci matki dziecka lub porzucenia dziecka przez matkę.

Dla osób otrzymujących zasiłek macierzyński lub uposażenie macierzyńskie minimalna wysokość świadczenia nie może być niższa niż wysokość świadczenia rodzicielskiego, tj. 1000 zł miesięcznie.

5.6. JEDNORAZOWE ŚWIADCZENIE Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA, U KTÓREGO ZDIAGNOZOWANO CIĘŻKIE I NIEODWRACALNE UPOŚLEDZENIE ALBO NIEULECZALNĄ CHOROBY ZAGRAŻAJĄCĄ ŻYCIU, KTÓRE POWSTAŁY W PRENATALNYM OKRESIE ROZWOJU DZIECKA LUB W CZASIE PORODU „ZA ŻYCIEM”

Sprawę załatwia:

Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,

Referat ds. Zasiłków Rodzinnych, w lokalizacjach:

ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, tel. 12 616 50 09,

os. Zgody 2, 31-949 Kraków, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Jednorazowe świadczenie „Za życiem” w wysokości 4000,00 zł przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód rodziny.

Podstawowym warunkiem umożliwiającym przyznanie świadczenia jest posiadanie zaświadczenia lekarskiego, potwierdzającego ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaświadczenie takie powinno być wystawione przez lekarza z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarza, który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Postępowanie w sprawie przyznania świadczenia wymaga złożenia wniosku przez uprawnione osoby. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia osoba uprawniona może złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin

dziecka, do wniosku konieczne jest przedłożenie **dotatkowo** zaświadczenia wystawionego przez lekarza lub położną, potwierdzającego, że matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającego do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

Wniosek złożony po terminie będzie pozostawiony bez rozpoznania.

5.7. KRAKOWSKA KARTA RODZINNA 3+

Sprawę załatwia: **Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa Referat do Spraw Społecznych**
 ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, I piętro, stanowisko nr 1
 lub 2 w godzinach 7.40-15.30,
 dodatkowa lokalizacja czynna wyłącznie w miesiącach
 sierpień i wrzesień:
 os. Zgody 2, 31-949 Kraków, w godzinach 7.40-15.30.
 Informacja telefoniczna: 12 616 50 50.

Do korzystania z programu pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+ **uprawnione są:**

- ▶ rodziny wielodzietne, wspólnie zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w których rodzice (rodzic w przypadku rodzin niepełnych) rozliczają podatek dochodowy od osób fizycznych w urzędzie skarbowym właściwym dla osoby zamieszkałej na terenie Miasta Krakowa. Poprzez rodzinę wielodzietną rozumie się rodzinę składającą się z rodziców (rodzica w przypadku rodzin niepełnych) mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą):
 - w wieku do ukończenia 18. roku życia,
 - w wieku do ukończenia 24. roku życia – w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
 - bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.
- ▶ placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, prowadzone przez Gminę Miejską Kraków lub na jej zlecenie.

Krakowską Kartę Rodzinną wydaje się lub przedłuża jej ważność na wniosek rodzica lub opiekuna placówki. Poprzez rodzica rozumie się także: rodzica zastępczego, osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka lub opiekuna prawnego dziecka. Poprzez opiekuna placówki rozumie się osobę zatrudnioną w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Potwierdzeniem przysługujących w ramach Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+ zniżek, ulg, preferencji i uprawnień jest ważna karta pn. Krakowska Karta Rodzinna.

Krakowska Karta Rodzinna jest zintegrowana z Krakowską Kartą Miejską.

Krakowska Karta Rodzinna wydawana jest uprawnionym osobom, z wyłączeniem dzieci do ukończenia 4. roku życia. Dzieciom tym zniżki, ulgi, preferencje i uprawnienia przyznawane są po okazaniu ważnej Krakowskiej Karty Rodzinnej rodzica lub opiekuna placówki. Osoba uprawniona może dostarczyć fotografię dziecka na 1 miesiąc przed ukończeniem przez dziecko 4. roku życia, celem wydania Karty.

Zapis biletu wolnej jazdy dokonywany jest wyłącznie dzieciom i młodzieży objętej programem Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+. Rodzice lub opiekunowie placówki otrzymują spersonalizowaną Krakowską Kartę Rodzinną, bez zapisu biletu wolnej jazdy.

Krakowska Karta Rodzinna ważna jest przez okres 1 roku, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu złożenia wniosku o jej wydanie lub przedłużenie ważności.

Wniosek o przedłużenie ważności Krakowskiej Karty Rodzinnej może zostać złożony nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem terminu jej ważności.

Zgodę na przetwarzanie danych osobowych w imieniu dziecka nieposiadającego pełnej zdolności do czynności prawnych podpisuje osoba uprawniona (np. rodzic, opiekun prawny).

Urząd Miasta Krakowa może wezwać wnioskodawcę do okazania innych dokumentów, niż określone niniejszą kartą usługi, potwierdzających stanowienie rodziny wielodzietnej uprawnionej do Karty, jeżeli są one niezbędne do ustalenia prawa do Karty.

Lista partnerów i miejsc, w których honorowana jest Krakowska Karta Rodzinna oraz wykaz zniżek, ulg, preferencji i uprawnień zamieszczony jest na stronie internetowej www.kkr.krakow.pl

5.8. OGÓLNOPOLSKA KARTA DUŻEJ RODZINY

Sprawę załatwia:
Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
Referat do Spraw Społecznych
 ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, I piętro,
 stanowisko nr 1 lub 2.
 Informacja tel. 12 616 50 50.
 Sprawę można załatwić także poprzez portal internetowy:
www.empatia.mpips.gov.pl/

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych.

Przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci:

- ▶ w wieku do ukończenia 18. roku życia,
- ▶ w wieku do ukończenia 25. roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- ▶ bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, dzieci – do 18. roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Przystępując do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”. Wykaz zniżek dostępnych w ramach Karty Dużej Rodziny jest dostępny pod adresem: www.rodzina.gov.pl

5.9. KRAKOWSKA KARTA RODZINY Z NIEPEŁNOSPRAWNYM DZIECKIEM

Sprawę załatwia:
 Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Krakowa:
 ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków
 w godzinach: 7.40–15.30

Program pod nazwą Kraków dla Rodziny „N” jest elementem polityki społecznej Gminy Miejskiej Kraków i ma na celu wspieranie rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym. Potwierdzeniem przysługujących w ramach programu zniżek, ulg, preferencji i uprawnień jest ważna Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem, wydawana w formie spersonalizowanej karty identyfikacyjnej.

Do korzystania z programu uprawnione są:

- ▶ rodziny z niepełnosprawnym dzieckiem zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
- ▶ placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego prowadzone przez Gminę Miejską Kraków lub na jej zlecenie.

Krakowską Kartę Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem otrzymują:

- ▶ niepełnosprawne dziecko do ukończenia 25. roku życia, posiadające odpowiednio aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub aktualne orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ▶ rodzeństwo dziecka niepełnosprawnego do ukończenia 18. roku życia lub do ukończenia 24. roku życia w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- ▶ uprawnieni członkowie rodzin, w których wychowywane jest dziecko niepełnosprawne,
- ▶ uprawnione dzieci niepełnosprawne umieszczone w placówkach,
- ▶ opiekunowie placówek.

Karta **nie jest** wydawana niepełnosprawnym dzieciom oraz pełnosprawnemu rodzeństwu dziecka niepełnosprawnego w wieku do ukończenia 4. roku życia. Dzieciom tym zniżki, ulgi, preferencje i uprawnienia przyznawane są po okazaniu ważnej Krakowskiej Karty Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem przez rodzica lub opiekuna placówki.

Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem wydawana jest lub termin jej ważności jest przedłużany **bezpłatnie**, po weryfikacji złożonego, kompletnego wniosku, na okres obowiązywania posiadanego przez niepełnosprawne dziecko orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności nie dłużej jednak niż na okres 5 lat i nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 25. roku życia.

Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem upoważnia przede wszystkim do:

- ▶ bezpłatnych przejazdów Komunikacją Miejską w Krakowie,
- ▶ ulgą w opłatach w wysokości 0,50 zł za korzystanie przez dziecko w wieku do lat 5 z nauczania, wychowania i opieki w przedszkolach samorządowych za każdą dodatkową godzinę, przekraczającą 5 godzin dziennie. Dla rodzin objętych zarówno programem pn. Krakowska Karta Rodzina 3+ jak i programem pn. Kraków dla Rodziny „N” opłata wynosi 0 zł,
- ▶ przyjmowania do żłobków samorządowych **poza kolejnością**,
- ▶ zwolnieniem z opłaty za pobyt dziecka w żłobku samorządowym (opłata ta wynosi 199 zł miesięcznie),
- ▶ wolnego wstępu dla dzieci niepełnosprawnych do krakowskiego ZOO,
- ▶ bezpłatnego wejścia do wszystkich oddziałów Muzeum Narodowego w Krakowie,
- ▶ 70% zniżki na wybrane wydarzenia realizowane przez Krakowskie Biuro Festiwalowe,
- ▶ korzystania z oferty prywatnych firm i instytucji.

Lista Partnerów i miejsc, w których honorowana jest Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem oraz wykaz zniżek, ulg, preferencji i uprawnień zamieszczony jest na stronie internetowej www.krakow.pl/bezbarier/kkrn

5.10. KARTA KRAKOWSKA

Karta Krakowska to element polityki promocyjnej i społecznej miasta, mający na celu jego rozwój, zwiększenie dostępności do komunikacji miejskiej i dóbr kultury, jak również zwiększenie dochodów miasta z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych. Program ten został wprowadzony uchwałą Rady Miasta Krakowa z dnia 7 lutego 2018 roku nr XCIV/2450/18.

W ramach programu Karty Krakowskiej działa system zniżek, ulg, preferencji i uprawnień – zniżki obowiązują od 1 sierpnia 2018 roku. W pierwszej kolejności wprowadzono 20-procentową ulgę związaną z zakupem biletów okresowych komunikacji miejskiej, jak również biletów wstępu do miejskich muzeów oraz galerii. Oferta ta będzie rozszerzana o kolejne przywileje i korzyści dla mieszkańców i osób rozliczających podatki w Krakowie. Miejsca, w których w ramach Programu Karta Krakowska można uzyskać 20-procentową zniżkę, oznaczone są naklejką „Honorujemy Kartę Krakowską”.

Do korzystania z Karty Krakowskiej uprawnione są osoby spełniające co najmniej jeden z poniższych warunków:

- ▶ są zameldowane na pobyt stały na terenie Miasta,
- ▶ rozliczają podatek dochodowy od osób fizycznych w urzędzie skarbowym właściwym dla osoby zamieszkałej na terenie Miasta, ze wskazaniem Miasta jako miejsca swego zamieszkania, bez względu na to czy osoby te osiągnęły dochód.

Do korzystania z Karty Krakowskiej uprawnione są także: dzieci osób, o których mowa powyżej, w wieku do 18. roku życia, oraz osoby przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w wieku do 18. roku życia, wychowawcy oraz dyrektorzy tych placówek.

Osoby ubiegające się o Kartę Krakowską na podstawie PIT, w trakcie składania wniosku winny okazać jeden z poniższych dokumentów:

- ▶ pierwszą stronę PIT z prezentatą urzędu skarbowego (pieczętką wpływu) lub potwierdzeniem jego złożenia,
- ▶ pierwszą stronę PIT wraz z Urzędowym Poświadczeniem Odbioru PIT (UPO), w przypadku składania deklaracji podatkowej w formie elektronicznej,
- ▶ zaświadczenie z Urzędu Skarbowego.

Karta będzie ważna przez okres jednego roku licząc od dnia jej uzyskania tj. od dnia pozytywnej weryfikacji kompletnego wniosku.

Wnioski o Kartę Krakowską można składać w formie elektronicznej oraz w formie papierowej, od 1 lipca 2018 r. poprzez stronę internetową www.kk.krakow.pl oraz w Punktach Sprzedaży Biletów lub innych wskazanych punktach dystrybucji Karty Krakowskiej. Listę punktów dystrybucji Karty można znaleźć na stronie: <https://www.kk.krakow.pl/punkty-obslugi-karty>

Do wniosku należy dołączyć aktualną fotografię opisaną imieniem i nazwiskiem wnioskodawcy. Zdjęcie można również załączyć jako plik graficzny.

Szczegółowe informacje na temat możliwości przystąpienia do Programu można uzyskać pod adresem e-mail: kontakt@kk.krakow.pl

5.11. ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE – PROGRAM „RODZINA 500+”

Sprawę załatwia:
Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
Referat ds. Świadczeń Wychowawczych
30-107 Kraków, Pl. Na Stawach 1, tel. 12 616 50 70.
Wnioski można składać
w **Wydziale Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa:**
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, od pon.-pt.
w godz. 7.40–18.00,
os. Zgody 2, 31-949 Kraków, od pon. - pt. w godz. 7.40–15.30.

Zachęcamy wszystkich do złożenia wniosku o przyznanie świadczenia wychowawczego przez Internet za pośrednictwem systemu bankowości elektronicznej, za pomocą elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej – ePUAP, Platformy Usług Elektronicznych – PUE ZUS albo portalu emp@tia prowadzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Wnioski na okres świadczeniowy 2018/19 można składać od 1 lipca 2018 r. wyłącznie w przypadku wniosków elektronicznych lub od 1 sierpnia 2018 r. również w przypadku wniosków w wersji papierowej.

Prawo do świadczenia wychowawczego ustalane jest na okres od dnia 1 października do dnia 30 września roku następnego. W przypadku ustalania prawa do świadczenia wychowawczego na okres od 1 października 2017 r. do 30 września 2018 r. dochód rodziny ustalany jest na podstawie dochodów osiągniętych w 2016 r.

Ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego oraz jego wypłata następują na wniosek złożony przez osobę uprawnioną.

Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- ▶ obywatelom polskim,
- ▶ cudzoziemcom:
 - do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - jeżeli wynika to z wiążących RP dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - przebywającym na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12.12.2013 r. o cudzoziemcach, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium RP,
 - posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium RP, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenia na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy.

UWAGA! Jeśli osoba składająca wniosek przebywa za granicą – w kraju Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a wyjazd ma charakter zarobkowy, to gmina przekaze wniosek wraz z dokumentami wojewodzie. Pozwoli to uniknąć pobierania przez tą samą osobę podobnych świadczeń w dwóch państwach UE/EOG jednocześnie.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

- ▶ dziecko pozostaje w związku małżeńskim,
- ▶ dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej,
- ▶ pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko,
- ▶ członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stanowią inaczej.

Świadczenie w wysokości 500,00 złotych miesięcznie otrzyma każda rodzina na drugie i kolejne dziecko do ukończenia przez nie 18. roku życia niezależnie od dochodów rodziny.

Na pierwsze i/lub jedyne dziecko świadczenie będzie przysługiwało tylko w przypadku rodzin, u których dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza 800,00 zł netto miesięcznie. Natomiast jeżeli w rodzinie wychowuje się dziecko niepełnosprawne, świadczenie na pierwsze dziecko będzie przysługiwało, o ile dochód na jednego członka nie przekroczy 1200,00 zł netto na miesiąc.

Rodzic składający wniosek także na pierwsze dziecko do wniosku dołącza:

- ▶ oświadczenie dokumentujące wysokość dochodu niepodlegającego opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych – jeśli członkowie rodziny osiągną takie dochody,
- ▶ zaświadczenie naczelnika urzędu skarbowego, dotyczące członków rodziny rozliczających się na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, zawierające informację odpowiednio o: formie opłaconego podatku, wysokości przychodu, stawce podatku i wysokości opłaconego podatku w roku kalendarzowym poprzedzającym okres, na jaki ustalane jest prawo do świadczenia wychowawczego,
- ▶ dokumenty (w tym oświadczenia) potwierdzające utratę lub uzyskanie dochodu w przypadku zmian sytuacji dochodowej,
- ▶ w przypadku rolników – oświadczenie o wielkości gospodarstwa rolnego,
- ▶ w przypadku cudzoziemców – karta pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy” oraz decyzja o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy na terenie RP.

Dokumentów dotyczących dochodu rodziny nie składa się przypadku, gdy dana osoba nie będzie ubiegać się o przyznanie uprawnienia do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko.

Świadczenie wychowawcze nie będzie przysługiwać, jeśli osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostały przyznane alimenty na rzecz dziecka. Aby alimenty były uwzględnione, muszą być przyznane na podstawie tytułu wykonawczego zatwierdzonego przez sąd, czyli:

- ▶ postanowienie sądu o zabezpieczeniu alimentacyjnym,
- ▶ ugoda zatwierdzona przez sąd,

- ▶ prawomocny wyrok sądu,
- ▶ ugoda zawarta przed mediatorem zatwierdzona przez sąd,
- ▶ akt notarialny, któremu sąd nadał klauzulę wykonalności.

Wyjątkiem jest sytuacja, w której:

- ▶ drugi z rodziców dziecka nie żyje,
- ▶ ojciec dziecka jest nieznany,
- ▶ powództwo o ustalenie alimentów zostało oddalone przez sąd,
- ▶ jeden z rodziców został zobowiązany do ponoszenia całkowitych kosztach utrzymania dziecka,
- ▶ dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Szczegółowe informacje na temat świadczenia wychowawczego zamieszczone są na stronie internetowej:
www.sprawyspoleczne.krakow.pl

5.12. JEDNORAZOWA USTAWOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA (TZW. BECIKOWE)

Sprawę załatwia:
Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Zasiłków Rodzinnych, w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2, 31-949 Kraków, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje w wysokości 1000,00 zł.

Jednorazowa zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1922,00 zł.

Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12

miesiący od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpatrzenia.

Jednorazowa zapomoga nie przysługuje, jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie z tytułu urodzenia dziecka chyba, że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Osobie samotnie wychowującej dziecko świadczenie przysługuje wówczas, gdy na rzecz dziecka zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne od drugiego z rodziców, chyba że ojciec dziecka jest nieznan lub drugi z rodziców dziecka nie żyje.

Zapomoga przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu (wymogu tego nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko). Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

W przypadku zaistnienia wątpliwości organ przyznający zapomogę przeprowadza postępowanie wyjaśniające.

5.13. JEDNORAZOWA GMINNA ZAPOMOGA FINANSOWA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA (BECIKOWE)

Sprawę załatwia:

Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Zasiłków Rodzinnych, w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, tel. 12 616 50 09,
os. Zgody 2, 31-949 Kraków, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje w wysokości 1000,00 zł na każde dziecko.

Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na jedną osobę w rodzinie, ustalany na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych, nie przekracza kwoty 850,00 zł.

UWAGA! Rodzicom lub opiekunom posiadającym Krakowską Kartę Rodzinną świadczenie przysługuje niezależnie od wysokości dochodu rodziny, w związku z czym osoby posiadające Krakowską Kartę Rodzinną nie przedkładają dokumentów dot. sytuacji dochodowej rodziny.

Jednorazowa zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje **wyłącznie** jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka, **pod warunkiem, że osoba uprawniona zamieszkuje wraz z dzieckiem w Krakowie.**

Zapomoga finansowa przysługuje wówczas, gdy wnioskodawca zamieszkuje w Krakowie co najmniej od jednego roku przed dniem narodzin dziecka, przy czym dziecko musi być również mieszkańcem Krakowa.

Wnioskodawca jest **zobowiązany** do dostarczenia dokumentu potwierdzającego zamieszkanie na terenie Gminy Miejskiej Kraków uprawnionych osób, co najmniej od jednego roku przed dniem urodzenia się dziecka – takim dokumentem może być np. dowód osobisty, karta pobytu lub urzędowe potwierdzenie zameldowania na pobyt stały lub czasowy albo inny dokument potwierdzający fakt zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz dokumentu potwierdzającego zamieszkanie dziecka w Krakowie. Zamieszkanie na rok przed urodzeniem się dziecka nie dotyczy opiekunów prawnych, faktycznych lub rodziców adopcyjnych.

Osobie samotnie wychowującej dziecko jednorazowa zapomoga finansowa przysługuje wówczas, gdy na rzecz dziecka zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne od drugiego z rodziców, chyba że ojciec dziecka jest nieznany lub drugi z rodziców dziecka nie żyje.

Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć wraz z wymaganymi dokumentami w terminie 12 miesięcy od daty urodzenia dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

5.14. DOBRY START (300+)

Świadczenie Dobry start (300+) jest realizacją rządowego programu „Dobry start”. Jego celem jest wsparcie rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wsparcie to polegać będzie na przyznaniu raz w roku świadczenia w wysokości 300 zł na każde dziecko w wieku szkolnym, niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę.

Wniosek o przyznanie świadczenia Dobry start można składać w Urzędzie Miasta:

- ▶ od 1 lipca 2018 r do 30 listopada 2018 r. – drogą elektroniczną:
 - za pośrednictwem systemu bankowości elektronicznej Alior Bank SA, Bank Millennium SA, Bank Pekao SA, Bank Poczty SA, Bank Polskiej Spółdzielczości SA oraz wybrane zrzeszone Banki Spółdzielcze, Credit Agricole Bank Polska SA, Getin Noble Bank SA, ING Bank Śląski SA, mBank SA, Nest Bank S.A, PKO Bank Polski SA (oraz Inteligo), SGB-Bank SA oraz wybrane zrzeszone Banki Spółdzielcze. Możliwość składania wniosku będzie dostępna również w Banku BGŻ BNP Paribas, natomiast Bank Zachodni WBK włączy się w akcję informacyjną o programie „Dobry Start” i będzie zachęcać do złożenia wniosku korzystając z Profilu zaufanego,
 - przez Internet (dla osób posiadających tzw. Profil zaufany ePUAP lub podpis elektroniczny):
 - za pomocą portalu EMPATIA prowadzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- ▶ od 1 sierpnia 2018 r. do 30 listopada 2018 r. – osobiście lub listownie.

Świadczenie zostanie wypłacone:

- w przypadku wniosków złożonych wraz ze wszystkimi niezbędnymi dokumentami w lipcu i sierpniu 2018 roku – do dnia 30 września 2018 r.
- w przypadku wniosków złożonych wraz ze wszystkimi niezbędnymi dokumentami w okresie od września do listopada 2018 r. – w terminie 2 miesięcy od dnia złożenia wniosku.

Powyższe terminy dotyczą prawidłowo wypełnionych i kompletnych wniosków. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości we wniosku, Urząd wezwie wnioskodawcę do poprawienia lub uzupełnienia wniosku. Wezwanie wydłuża termin rozpatrzenia sprawy.

Wniosek może złożyć:

- ▶ rodzic dziecka,
- ▶ opiekun faktyczny (czyli osoba, która faktycznie opiekuje się dzieckiem i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie dziecka),
- ▶ opiekun prawny,
- ▶ osoba ucząca się, czyli: pełnoletnia osoba ucząca się w szkole, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony,
- ▶ osoba usamodzielniana (o której mowa w art. 140 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Świadczenie Dobry start przysługuje do ukończenia:

- ▶ 20. roku życia przez dziecko lub osobę uczącą się, a także w przypadku gdy dziecko lub osoba ucząca się ukończyła 20. rok życia przed rozpoczęciem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko lub osoba ucząca się kończy 20 lat,
- ▶ 24. roku życia przez dziecko lub osobę uczącą się w przypadku dzieci lub osób uczących się legitymujących się **orzeczeniem o niepełnosprawności**, a także w przypadku gdy dziecko lub osoba ucząca się ukończyła 24. rok życia przed rozpoczęciem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko lub osoba ucząca się kończy 24 lat (w przypadku dzieci lub osób uczących się legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności).

Świadczenie nie przysługuje:

- ▶ jeżeli dziecko lub osoba ucząca się jest umieszczona w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole, jeżeli zapewnia pełne nieodpłatne utrzymanie,
- ▶ jeżeli dziecko uczęszcza do przedszkola lub realizuje roczne przygotowanie przedszkolne (tzw. „zerówka”) w szkole podstawowej lub przedszkolu.

Przyznanie świadczenia Dobry start nie wymaga wydania decyzji. Informację o przyznaniu świadczenia Wnioskodawcy otrzymają w wiadomości e-mail (o ile w wniosku zostanie wskazany adres poczty elektronicznej) lub na stronie Urzędu.

Drogą listowną może zostać przesłane wezwanie o uzupełnienie braków we wniosku, decyzja o odmowie przyznania świadczenia Dobry start i rozstrzygnięcie w sprawie nienależnie pobranego świadczenia.

Ważne terminy:

- ▶ szkoła – zgodnie z rozporządzeniem, szkoła oznacza: szkołę podstawową, dotychczasowe gimnazjum, szkołę ponadpodstawową, dotychczasową szkołę ponadgimnazjalną, szkoła artystyczna, w której realizowany jest obowiązek szkolny lub nauki, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy. W rozumieniu przepisów zawartych w rozporządzeniu szkołą nie jest: szkoła policealna, szkoła dla dorosłych, szkoła artystyczna (np. muzyczna, aktorska), w której nie jest realizowany obowiązek szkolny lub nauki.
- ▶ niepełnosprawność – zgodnie z rozporządzeniem jest rozumiana jako:
 - umiarkowany stopień niepełnosprawności,
 - znaczny stopień niepełnosprawności,
 - potrzeba kształcenia specjalnego,
 - potrzeba zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia psychicznego.

5.15. DODATKI MIESZKANIOWE I ENERGETYCZNE

Sprawę załatwia:

Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
 Referat ds. Dodatków Mieszkaniowych w lokalizacjach:
 ul. Stachowicza 18, 31-103 Kraków, tel. 12 616 50 21,
 os. Zgody 2, tel. 12 616 89 85.

5.15.1. DODATEK MIESZKANIOWY

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego i przysługuje, jeżeli Wnioskodawca spełniającemu jednocześnie trzy kryteria:

- ▶ **Posiada tytuł prawny do lokalu** – tzn. dodatek mieszkaniowy może być przyznany najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych tj.
 - osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego,
 - osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych,
 - innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego (np. umowa użyczenia) i ponoszącym wydatki z jego zajmowaniem,
 - osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny lub socjalny (np. gdy orzeczono o ich uprawnieniu do lokalu socjalnego w wyroku sądowym).
- ▶ **Uzyskuje odpowiednio niski dochód** – tzn. dodatek przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego uzyskany w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym (tj. 1802,15 zł) i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym (tj. 1287,25 zł) obowiązującej w dniu złożenia wniosku.

Jeżeli dochód jest nieco wyższy, nie zamyka to możliwości otrzymania dodatku – jeśli bowiem kwota nadwyżki nie przekracza wysokości dodatku mieszkaniowego, należy dodatek mieszkaniowy obniżyć o tę kwotę.

Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę najniższej emerytury obowiązującą w dniu złożenia wniosku, ogłaszaną przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w „Monitorze Polskim” – od 1 marca 2018 roku najniższa emerytura wynosi 1029,80 zł.

- ▶ **Odpowiednia powierzchnia użytkowa lokalu** – powierzchnia użytkowa zajmowanego lokalu mieszkalnego nie może przekraczać normatywnej powierzchni użytkowej o więcej niż 30% albo 50% – pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60%.

Liczba członków gospodarstwa domowego	powierzchnia normatywna	pow. dopuszczalna przy 30% przekroczeniu powierzchni normatywnej	powierzchnia dopuszczalna przy 50% przekroczeniu, pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60 %.
1 osoba	35,00 m ²	45,50 m ²	52,50 m ²
2 osoby	40,00 m ²	52,00 m ²	60,00 m ²
3 osoby	45,00 m ²	58,50 m ²	67,50 m ²
4 osoby	55,00 m ²	71,50 m ²	82,50 m ²
5 osób	65,00 m ²	84,50 m ²	97,50 m ²
6 osób	70,00 m ²	91,00 m ²	105,00 m ²

W przypadku zamieszkiwania w lokalu większej liczby osób, dla każdej kolejnej osoby zwiększa się normatywną powierzchnię tego lokalu o 5 m².

Normy powierzchni użytkowej podwyższa się o 15 m², jeżeli w mieszkaniu zamieszkuje osoba niepełnosprawna poruszająca się na wózku lub osoba niepełnosprawna, jeżeli niepełnosprawność wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju. O wymogu zamieszkiwania w oddzielnym pokoju orzekają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Dodatek mieszkaniowy nie jest kwotą stałą i jest wyliczany indywidualnie w oparciu o dołączone dokumenty. Wysokość dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać 70% wydatków przypadających na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu mieszkalnego. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy zamieszkuje w lokalu mieszkalnym niewchodzącym w skład mieszkaniowego zasobu gminy, ponoszone wydatki przelicza się do wysokości czynszu, jaki obowiązywałby dla danego lokalu, gdyby lokal ten wchodził w skład zasobu mieszkaniowego gminy.

Wymagane załączniki:

- ▶ wniosek o przyznanie dodatku mieszkaniowego,
- ▶ deklaracja o wysokości dochodów gospodarstwa domowego,
- ▶ dokumenty potwierdzające wysokość dochodów wszystkich członków gospodarstwa domowego osiągniętych w okresie trzech pełnych miesięcy kalendarzowych poprzedzających datę złożenia wniosku,
- ▶ dokument potwierdzający wysokość ponoszonych opłat mieszkaniowych,
- ▶ tytuł prawny do lokalu,

- ▶ faktura VAT za energię elektryczną za ostatni okres rozliczeniowy.

Decyzja powinna być wydana w ciągu miesiąca od daty złożenia wniosku. Świadczenie przyznawane jest na 6 miesięcy, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie wpływu dokumentacji.

Dodatek jest wypłacany zarządcy domu lub innej osoby uprawnionej do pobierania opłat, w terminie do 10 dnia każdego miesiąca. Poza mieszkańcami domków jednorodzinnych nikt nie otrzymuje pieniędzy do rąk własnych. Wypłacanie dodatku obejmuje okres 6 miesięcy.

Jeżeli nie stwierdzi się wpłat należności za lokal następuje wstrzymanie wypłacania dodatku. Jeśli należność zostanie wpłacona w ciągu 3 miesięcy, pieniądze zostaną wypłacone, jeśli nie, dodatek mieszkaniowy wygasa z mocy prawa.

5.15.2. DODATEK ENERGETYCZNY

Dodatek energetyczny przysługuje osobie, która spełnia łącznie 3 warunki:

- ▶ ma przyznany dodatek mieszkaniowy,
- ▶ jest stroną umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy kompleksowej (umowy na przesyłanie i sprzedaż energii elektrycznej) zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym,
- ▶ zamieszkuje w lokalu, do którego jest dostarczana energia elektryczna.

Wymagane załączniki:

- ▶ wniosek o przyznanie dodatku energetycznego,
- ▶ kopia umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy kompleksowej (umowy na przesyłanie i sprzedaż energii elektrycznej) zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym.

Wysokość dodatku energetycznego ogłaszana jest przez ministra właściwego do spraw energii w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

5.16. PRAWO DO ŚWIADCZEŃ OPIEKI ZDROWOTNEJ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

Sprawę załatwia:
Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
Referat do Spraw Społecznych,
 ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków
 pok. 216 – II piętro, tel: 12 616 50 51, 12 616 50 32,
 fax 12 616 50 53.

Decyzję w sprawie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, wydaną przez Prezydenta Miasta Krakowa, może otrzymać osoba pełnoletnia, która zamieszkuje na terenie Krakowa i nie ma możliwości uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego we własnym zakresie (podjęcie pracy, rejestracja w Urzędzie Pracy itp.) oraz której dochód nie przekracza kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej.

Decyzję potwierdzającą prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wydaje się po:

- ▶ przedłożeniu przez świadczeniobiorcę dokumentów potwierdzających zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz dokumentów potwierdzających:
 - posiadanie obywatelstwa polskiego,
 - posiadanie statusu uchodźcy,
 - objęcie ochroną uzupełniającą,
 - posiadanie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ▶ przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego,
- ▶ stwierdzeniu spełniania kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (obecnie kryterium dochodowe wynosi: dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł, dla osoby w rodzinie – 514 zł),
- ▶ stwierdzeniu braku okoliczności, o której mowa w art. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w wyniku przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego (artykuł 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r.

o pomocy społecznej stanowi, że w przypadku stwierdzonych przez pracownika socjalnego dysproporcji między udokumentowaną wysokością dochodu a sytuacją majątkową osoby lub rodziny, wskazującą, że osoba ta lub rodzina jest w stanie przezwyciężyć trudną sytuację życiową, wykorzystując własne zasoby majątkowe, w szczególności w przypadku posiadania znacznych zasobów finansowych, wartościowych przedmiotów majątkowych lub nieruchomości, można odmówić przyznania świadczenia).

Pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego lub pracownik zakładu opieki zdrowotnej, w którym przebywa Wnioskodawca, przeprowadza z osobą wywiad środowiskowy na podstawie którego wydawana jest decyzja. Przedmiotowa decyzja potwierdza prawo do świadczeń opieki zdrowotnej przez okres 90 dni od dnia określonego w decyzji, którym jest dzień złożenia wniosku lub w przypadku udzielania świadczeń w stanie nagłym - dzień udzielenia świadczenia. Osoba posiadająca prawo do świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, potwierdzone ww. decyzją, pomimo braku ubezpieczenia zdrowotnego nie ponosi kosztów udzielonych świadczeń zdrowotnych.

Wnioski są udostępnione i przyjmowane w:

- ▶ Wydziale Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa, Referacie do Spraw Społecznych 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, II piętro, pok. 216,
- ▶ Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Świadczeniobiorca jest zobowiązany niezwłocznie poinformować Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa lub Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie o każdej zmianie w sytuacji dochodowej lub majątkowej oraz o objęciu ubezpieczeniem zdrowotnym. Szczegółowe informacje i wnioski znajdują się na stronie: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=SO-2

5.17. DODATKI I ŚWIADCZENIA PRZYSŁUGUJĄCE DO ŚWIADCZEŃ EMERYTALNO-RENTOWYCH

Sprawę załatwia:
oddział ZUS właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.
Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
31-080 Kraków, ul. Pędzichów 27.

Centrum Obsługi Telefonicznej:

Informacja COT działa pod numerem telefonu 22 560 16 00 z telefonów stacjonarnych i komórkowych (koszt połączenia wg umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym). Po połączeniu słyszymy komunikat powitalny, a po nim można wybrać jedną z następujących opcji (w tym celu należy wybrać odpowiednią cyfrę na klawiaturze numerycznej telefonu):

- 1 – można odsłuchać komunikaty informacyjne z wybranego zakresu funkcjonowania ZUS (24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu),
- 2 – można się uwierzytelnić,
- 3 – można uzyskać dane adresowe placówek ZUS,
- 0 – połączenie z konsultantem COT po wybraniu zakresu rozmowy.

Konsultanci COT są dostępni pon.-pt. w godz. 7.00–18.00.

Uwaga! W trakcie rozmowy z konsultantem można przejść uwierzytelnienie za pomocą pytań zadawanych przez konsultanta – pozwoli to mu potwierdzić stwierdzenie osoby zainteresowanej lub mu zaprzeczyć albo udzielić niektórych informacji z konta w ZUS.

Pełne informacje w swojej sprawie można uzyskać przez telefon wyłącznie w przypadku podania identyfikatora PUE i hasła (PIN) do COT. W przypadku nie podania wymaganych danych, konsultant będzie mógł udzielić wyłącznie informacji ogólnych.

Adres e-mail do zapytań ogólnych: cot@zus.pl

Za pośrednictwem poczty elektronicznej należy kierować wszelkie pytania ogólne z zakresu działalności ZUS. Poczta elektroniczna nie gwarantuje bezpieczeństwa przekazywanych informacji, dlatego nie należy za jej pośrednictwem przekazywać informacji osobistych.

Do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty z tytułu wypadku przy pracy albo przy wykonywaniu innej działalności niż zatrudnienie, renty z tytułu wypadku w drodze do pracy lub z pracy, renty z tytułu choroby zawodowej, renty szkoleniowej, renty rodzinnej – przysługują następujące dodatki i świadczenia pieniężne:

- ▶ **dodatek pielęgnacyjny** – przyznawany osobie, która została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukoń-

czyła 75 lat życia – na podstawie art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest – na wniosek zainteresowanego – na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika ZUS (komisji lekarskiej ZUS), ustalającego całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji. Dla osoby, która ukończyła 75 lat życia, dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest przez organ rentowy z urzędu. Kwotę dodatku pielęgnacyjnego podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja,

- ▶ **dodatek dla sierot zupełnych** przysługuje do renty rodzinnej, do której uprawniona jest sierota zupełna – na podstawie art. 76 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ▶ **dodatek kombatantski oraz dodatek kompensacyjny** - w wysokości 15% dodatku kombatantskiego – przyznawany kombatantom i innym osobom uprawnionym, pobierającym emeryturę lub rentę – na podstawie art. 15 (dodatek kombatantski) i art. 20 ust. 2 pkt 2 (dodatek kompensacyjny) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, zwanej ustawą kombatantską,
- ▶ **dodatek za tajne nauczanie** – przyznawany nauczycielom, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie albo przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska. Dodatek ten przysługuje na podstawie art. 90 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatantskiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego,
- ▶ **dodatek weterana poszkodowanego** przyznawany na podstawie art. 36 ustawy z dnia 29 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa – osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy,
- ▶ **świadczenie pieniężne dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych** – określone w przepisach ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych. Osobie uprawnio-

nej jednocześnie do świadczenia pieniężnego dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych i do: dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku określonych w przepisach o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego,

- ▶ świadczenie pieniężne dla osób deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR – przyznawane na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, zwanej ustawą o świadczeniu pieniężnym dla osób deportowanych. Świadczenie to przysługuje osobom, które w okresie podlegania represjom określonym w tej ustawie były obywatelami polskimi i są nimi obecnie. Świadczenie pieniężne przysługuje wyłącznie osobom, które nie mają ustalonego prawa do dodatku kombatanckiego oraz do dodatku za tajne nauczanie,
- ▶ świadczenie pieniężne dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych – osobami uprawnionymi do świadczenia pieniężnego na podstawie ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych są obywatele polscy, posiadający stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy, nie wchodząc w skład formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych lub formacji zbrojnych ruchu oporu, doznali naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, poprzez utratę wzroku w wyniku: działań wojennych w okresie wojny 1939–1945 lub eksplozji niewypałów lub niewybuchów pozostałych po wojnie 1939–1945 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie uprawnionej równocześnie do świadczenia pieniężnego dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych i do: dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, określonych w przepisach o kom-

batantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. W przypadku osób uprawnionych do świadczenia, które mają ustaloną niezdolność do samodzielnej egzystencji – wysokość dodatku pielęgnacyjnego ulega zwiększeniu o 50%. W razie zbiegu prawa do tego dodatku z dodatkiem pielęgnacyjnym z innego tytułu – wypłaca się podwyższony dodatek pielęgnacyjny,

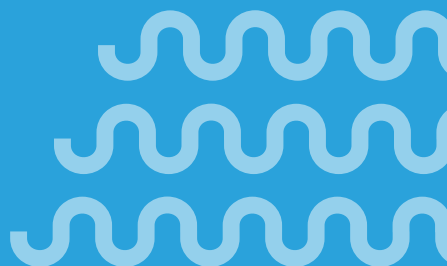
- ▶ **ryczałt energetyczny** – w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – przysługuje: kombatantom oraz innym osobom uprawnionym – na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 2 powołanej wyżej ustawy kombatanckiej, żołnierzom przymusowo zatrudnianym – na podstawie art. 2a ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych. Ryczałt energetyczny może być przyznany także: wdowom lub wdowcom – emerytom i rencistom, pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych (na podstawie zaświadczenia wydanego w szczególności przez: Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed dniem 18 maja 2014 r., Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w okresie od dnia 24 stycznia 1991 r. do dnia 1 sierpnia 1991 r.), wdowom po żołnierzach przymusowo zatrudnianych, pobierającym emeryturę lub rentę – na podstawie zaświadczenia właściwego organu wojskowego. W przypadku zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia emerytalno-rentowego przysługuje jeden ryczałt energetyczny,

- ▶ ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla – na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015 oraz w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bezpłatnego węgla w naturze oraz rent wyrównawczych,
- ▶ ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych – przysługuje na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstwa robót górniczych, zwanej ustawą o ekwiwalencie pieniężnym,
- ▶ ekwiwalent pieniężny dla byłych pracowników kolejowych – przysługuje na podstawie art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”. Na podstawie tego przepisu organ rentowy wypłaca deputat węglowy w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego – tym byłym pracownikom kolejowym, którym przysługiwało prawo do tego deputatu w zatrudnieniu, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty. Deputat ten przysługuje również członkom rodziny pobierającym rentę rodzinną po byłym pracowniku kolejowym, uprawnionym do emerytury lub renty albo spełniającym w dniu śmierci warunki do przyznania jednego z tych świadczeń.

6. ULGI I UPRAWNIENIA

Rozdział szósty opisuje szereg ulg i uprawnień, które przysługują osobom z niepełnosprawnościami w różnych dziedzinach życia.

6.1. ULGI W PODATKU DOCHODOWYM

Osoba niepełnosprawna – to osoba, która posiada:

- ▶ orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności,
- ▶ decyzję przyznającą rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną,
- ▶ orzeczenie o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16. roku życia, wydane na podstawie odrębnych przepisów,
- ▶ orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 r.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do I grupy inwalidzkiej – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do II grupy inwalidzkiej – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika – to osoba niepełnosprawna, której roczne dochody nie przekraczają kwoty 10 080,00 zł, będąca dla podatnika: współmałżonkiem, dzieckiem własnym, dzieckiem przysposobionym, dzieckiem obcym przyjętym na wychowanie, pasierbem, rodzicem, rodzicem współmałżonka, rodzeństwem, ojczymem, macochą, zięciem lub synową.

Jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych przekraczają kwotę 10 080,00 zł, ulgi przysługują podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną. Jeśli więc osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika osiąga dochody, należy dokonać wstępnego oszacowania, jaki dochód w całym roku podatkowym może ona uzyskać. Rachunki muszą być bowiem wystawione na osobę, która będzie odliczała określone wydatki.

Nie każdy wydatek dotyczący osoby niepełnosprawnej uprawnia do odliczeń w ramach ulgi rehabilitacyjnej. Odliczeniu podlegają wyłącznie te wydatki poniesione przez osobę niepełnosprawną lub podatnika mającego na utrzymaniu taką osobę, które zostały wymienione w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, jako wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych.

Wydatki uprawniające do odliczeń dzielimy na:

- ▶ nielimitowane (odliczeniu podlega cała wydatkowana kwota),
- ▶ limitowane (kwotę przysługującego odliczenia obliczamy z uwzględnieniem „górnego” lub „dolnego” limitu kwotowego).

Wydatki nielimitowane – są to wydatki poniesione na:

- ▶ adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- ▶ przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- ▶ zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- ▶ zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- ▶ odpłatny pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- ▶ odpłatny pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- ▶ opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- ▶ opłacenie tłumacza języka migowego,
- ▶ kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia,
- ▶ odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
 - osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
 - osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16, również innymi niż karetka środkami transportu sanitarnego,
- ▶ odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
 - na turnusie rehabilitacyjnym,
 - w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego, zakładach rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych,

- na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia.

Wydatki limitowane – są to wydatki poniesione na:

- ▶ opłacenie przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł,
- ▶ utrzymanie przez osoby niewidome i niedowidzące zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczone do I grupy inwalidztwa psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, tj. odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa (np. psa przewodnika), który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł,
- ▶ używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16. roku życia, na potrzeby związane z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł – **Uwaga!** Możliwość korzystania z ulgi przysługuje tylko tym osobom, które są właścicielami lub współwłaścicielami samochodu osobowego – na środki transportu innego rodzaju ulga nie przysługuje, ponadto stosowanie odliczenia dotyczy wyłącznie właścicieli (współwłaścicieli) samochodów – inny tytuł prawny do samochodu, np. umowa najmu, użyczenia nie uprawnia do ulgi, natomiast nie ma wymogu, aby osoba niepełnosprawna bądź osoba posiadająca na utrzymaniu osobę niepełnosprawną posiadała prawo jazdy i użytkowała samochód jako kierowca.
- ▶ leki, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki stale lub czasowo. W tym przypadku odliczeniu podlegają wydatki w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu a kwotą 100 zł – **Uwaga!** Możliwość odliczenia wydatków na leki wymaga stwierdzenia przez lekarza spe-

cialistę, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki stale lub czasowo, więc dla celów dowodowych można organowi podatkowemu przedstawić np. zaświadczenie lekarskie, ponadto prawo do ulgi przysługuje na wszystkie leki, których konieczność stosowania stałego bądź tymczasowego zaleci lekarz, niezależnie od tego, czy leki związane są ze schorzeniem, w związku z którym orzeciono niepełnosprawność, czy też z jakimkolwiek innym schorzeniem,

Uwaga! Przedstawiony katalog wydatków (zarówno Nielimitowanych jak i limitowanych) ma charakter zamknięty. Oznacza to, że odliczeniu podlegają tylko te wydatki, które zostały w nim wymienione. W konsekwencji nie można odliczyć wydatków związanych np. z dojazdem własnym samochodem na badania lekarskie lub opłaceniem wizyty lekarskiej.

Odliczeniu nie podlegają również wydatki (choćby wymienione w katalogu), które w całości zostały sfinansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo w całości zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

W przypadku wydatków częściowo sfinansowanych (dofinansowanych) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz wydatków zwróconych podatnikowi w jakiegokolwiek formie – odliczeniu podlega różnica pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiegokolwiek formie.

Wysokość wydatków ustala się na podstawie dokumentów stwierdzających ich poniesienie: może to być faktura, rachunek, dowód wpłaty na pocztę lub potwierdzenie przelewu bankowego, o ile wynika z nich kto, kiedy, komu, ile oraz za co zapłacił.

Jedynie w przypadku wydatków limitowanych związanych z:

- ▶ opłaceniem przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa,

- ▶ utrzymaniem psa asystującego przez osoby niewidome i niedowidzące zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczone do I grupy inwalidztwa,
- ▶ używaniem samochodu osobowego w związku z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa albo niepełnosprawnego dziecka, które nie ukończyło 16. roku życia.

nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających wysokość wydatków.

Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

- ▶ wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika,
- ▶ okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego,
- ▶ okazać dokument potwierdzający zlecenie i odbycie niezbędnych zabiegów leczniczo-rehabilitacyjnych, przy czym za koszty kwalifikowane można uznać wydatki na paliwo oraz inne wydatki związane z utrzymaniem samochodu w stanie umożliwiającym korzystanie z niego, jak np. wydatki na naprawę, wymianę opon czy ubezpieczenie.

Odliczenia można dokonać:

- ▶ od dochodu podlegającego opodatkowaniu na zasadach ogólnych przy zastosowaniu skali podatkowej,
- ▶ od przychodu podlegającego opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Odliczenia dokonuje się w zeznaniu podatkowym PIT-36, PIT-37 lub PIT-28, do którego (których) dołącza się formularz PIT/O (informacja o odliczeniach). Jeżeli w roku podatkowym, wśród wyżej wymienionych dochodów (przychodów), uzyskano dochody (przychody) z pozarolniczej działalności gospodarczej, działów specjalnych produkcji rolnej, najmu lub umów o podobnym charakterze, to z ulgi rehabilitacyjnej można skorzystać już w trakcie roku podatkowego, tj. przy obliczaniu zaliczki lub ryczałtu („ostatecznego” rozliczenia dokonuje się jednak w zeznaniu podatkowym).

Odliczeniu od dochodu podlegają te wydatki, które nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów, nie zostały odliczone na podstawie ustawy

o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne albo nie zostały zwrócone w jakiegokolwiek formie. I odwrotnie, odliczeniu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne podlegają wyłącznie te wydatki, które nie zostały odliczone od dochodu lub zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

Uwaga! Jeżeli kwota przysługującego odliczenia w jakiejś części nie znalazła pokrycia w dochodach podatnika w danym roku podatkowym, to nie podlega ona odliczeniu w kolejnych latach. Organ podatkowy ma prawo sprawdzić poprawność dokonanych odliczeń. Brak ustawowego wymogu dokumentowania wysokości określonych wydatków fakturą, rachunkiem lub innym dokumentem, nie pozbawia urzędu skarbowego prawa do zwrócenia się do osoby, która skorzystała z odliczenia o wykazanie, że dany wydatek został przez nią faktycznie poniesiony oraz że spełnia pozostałe warunki do zastosowania odliczenia.

Więcej informacji na temat rocznego rozliczenia podatku można uzyskać w **Krajowej Informacji Skarbowej**:

telefonicznie:

22 330 03 30 (z telefonów komórkowych),

801 055 055 (z telefonów stacjonarnych),

+48 22 330 03 30 (z zagranicy)

od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 18.00.

elektronicznie, korzystając z formularza umieszczonego na stronie www.finanse.mf.gov.pl/web/wp/pp, wybierając z menu pozycję „Masz pytanie – odpowiemy”.

6.2. ZWOLNIENIE OD PODATKU OD CZYNNOŚCI CYWILNOPRAWNYCH

Zgodnie z ustawą o podatku od czynności cywilnoprawnych, zwalnia się od podatku następujące strony czynności cywilnoprawnych:

- ▶ osoby nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózek inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe, zaliczone, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych:
 - osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia,

- osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu.

Opłacie skarbowej nie podlega:

- ▶ dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia i zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii w sprawach:
 - alimentacyjnych, opieki, kurateli i przysposobienia,
 - ubezpieczenia społecznego, ubezpieczenia zdrowotnego, rent strukturalnych, ulg określonych w przepisach szczególnych dla żołnierzy niezawodowych i osób odbywających służbę zastępczą oraz ich rodzin, a także uprawnień dla osób niepełnosprawnych i osób objętych przepisami o szczególnych uprawnieniach dla kombatantów,
 - świadczeń socjalnych oraz w sprawach załatwianych na podstawie przepisów o pomocy społecznej, przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz przepisów o zatrudnieniu socjalnym,
 - zatrudnienia, wynagrodzeń za pracę,
 - nauki, szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej oraz ochrony zdrowia.
- ▶ dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia, koncesji), jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają innym opłatom o charakterze publicznoprawnym lub są od tych opłat zwolnione.

6.3. USŁUGI POCZTOWE

Realizowana obecnie ogólnopolska kampania informacyjna „Poczta Polska bez barier” skierowana jest do osób niepełnosprawnych oraz ich bliskich. Poczta Polska chce w szczególny sposób przyczynić się do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych – dotrzeć do nich z ważnymi informacjami, a także zaoferować im swoje usługi: do urzędów w całej Polsce trafiły materiały informacyjne, z których osoby z niepełnosprawnościami mogą dowiedzieć się m.in. jak poprawić swoją sytuację na rynku pracy, jakie ulgi rehabilitacyjne im przysługują, a także w jaki sposób ubiegać się o dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego z PFRON. Z myślą o osobach niepełnosprawnych Poczta Polska systematycznie wprowadza w swoich urzędach szereg udogodnień oraz zapewnia osobom niepełnosprawnym dostęp do świadczonych powszechnych usług pocztowych przez:

- ▶ organizację pracy placówek pocztowych umożliwiającą osobom poruszającym się za pomocą wózka inwalidzkiego korzystanie z usług świadczonych przez te placówki,
- ▶ tworzenie w placówkach pocztowych odpowiednio oznakowanych stanowisk obsługi osób niepełnosprawnych,
- ▶ umieszczanie nadawczych skrzynek pocztowych w sposób i w miejscu umożliwiającym korzystanie z nich osobie niepełnosprawnej, poruszającej się za pomocą wózka inwalidzkiego, w szczególności nadawczych skrzynek pocztowych instalowanych w placówce pocztowej lub na nieruchomości użytkowanej przez tę placówkę,
- ▶ doręczanie osobom z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność korzystania z wózka inwalidzkiego albo niewidomym lub ociemniałym na ich wniosek i bez pobierania dodatkowych opłat, przesyłek listowych, przesyłek rejestrowanych, w tym przesyłek z zadeklarowaną wartością oraz kwot pieniężnych określonych w przekazach pocztowych, z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłki w placówce pocztowej,
- ▶ przyjmowanie od osoby niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania prawidłowo opłaconej przesyłki pocztowej niebędącej przesyłką rejestrowaną.

Przesyłka dla osób niewidomych i niedowidzących o masie do 7 kg (jako list do 2 kg lub paczka do 7 kg) – zawierająca korespondencję lub druki, w których informacja jest utrwalona pismem wypukłym lub na innym nośniku dostępnym do odczytu przez osoby niewidome lub niedowidzące, nadana w sposób umożliwiający sprawdzenie zawartości jest zwolniona od opłaty pocztowej. Zwolnienie dotyczy przyjęcia, przemieszczenia i doręczenia przesyłki ekonomicznej. Zwolnienie to nie obejmuje opłaty za potwierdzenie odbioru przesyłki rejestrowanej.

Aby sprawdzić, czy dana placówka jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, należy skorzystać z wyszukiwarki na stronach Poczty Polskiej: www.placowki.poczta-polska.pl, natomiast ogłoszenia o pracę są publikowane na stronie www.poczta-polska.pl w zakładce „Praca”.

Ponadto Poczta Polska poprzez stronę internetową i aplikację Envelo oferuje szereg usług, które mogą być znaczącą pomocą w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych. Neoznaczek, neolist i neokartka to rozwiązania, które umożliwiają wysyłanie korespondencji bez wychodzenia z domu.

6.4. ULGI W TELEKOMUNIKACJI

Na skutek prywatyzacji i komercjalizacji rynku telekomunikacyjnego, nastąpiły zmiany w ulgach. Obecnie nie ma ustawowego obowiązku udzielania takich ulg, ale niektóre firmy telekomunikacyjne mają wewnętrzne przepisy, dzięki którym nadal można korzystać ze zniżek.

Orange Polska posiada następujące rabaty dla osób z niepełnosprawnościami:

- ▶ rabat 50% w opłacie za przyłączenie telefonu stacjonarnego,
- ▶ rabat 50% w opłacie abonamentowej za telefon stacjonarny – ulga ta przysługuje osobom korzystającym z następujących planów telefonicznych: Dopasowane Plany dla Domu: Plan na Każdą Kieszęń, Plan na Każdy Wieczór i Weekend, Plan na Każdy Dzień, Plan Bez Ograniczeń, Plan Przyjazny, Plan Domowy Taniej, Plan Domowy Na Co Dzień, Plan Domowy Na Start, Plan DoMowy 60, Plan DoMowy 300, Plan tp Standardowy, Plan tp Podstawowy, Plan tp Sekundowy dom, Plan tp 60, Plan tp 250.

Wyżej wymienione rabaty są przyznawane w niżej opisanych przypadkach:

- ▶ w przypadku choroby narządu wzroku – z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności (04-O),
- ▶ w przypadku zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu – z orzeczeniem znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności (03-L),
- ▶ w przypadku zastosowania przez Zespół Orzekający w orzeczeniu więcej niż jednego symbolu przyczyny niepełnosprawności:
 - z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności, jeżeli w łącznym symbolu przyczyny niepełnosprawności występuje symbol przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku),
 - z orzeczeniem znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, jeżeli w łącznym symbolu przyczyny niepełnosprawności występuje symbol przyczyny niepełnosprawności 03-L (zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu).

Rabaty udzielane są:

- ▶ osobom z niepełnosprawnościami, które ukończyły 16. rok życia,
- ▶ osobom z niepełnosprawnościami, które nabyły prawa do ulg na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra łączności z 21 października 1996 r. w sprawie określenia zakresu dostępu osób z niepełnosprawnościami do

świadczonych usług pocztowych lub telekomunikacyjnych o charakterze powszechnym, jeżeli stopień niepełnosprawności orzeczony został na okres stały, w przypadku okresowego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności udziela się rabatów na czas w nich określony,

- ▶ rabat może otrzymać albo osoba z niepełnosprawnością uprawniona do uzyskania rabatu albo jej prawny opiekun w razie stałego lub czasowego zamieszkiwania opiekuna prawnego razem z osobą z niepełnosprawnością. Pod pojęciem stałego lub czasowego zamieszkiwania, rozumie się stałe lub czasowe zameldowanie niepełnosprawnego i opiekuna prawnego w tym samym lokalu mieszkalnym lub budynku.

Rabaty dotyczą usługi telefonicznej dla jednej linii telefonicznej dla dostępu PSTN (linia analogowa).

U pozostałych operatorów należy zapytać, czy w ramach swojej strategii handlowej przewidywane są ulgi dla osób niepełnosprawnych.

6.5. ABONAMENT RTV

Infolinia dla usługi RTV (+48) 43 842 06 06 (opłata wg cennika operatora), czynna w dni robocze, od poniedziałku do piątku w godz. 8.00–20.00.

Opłaty abonamentowe pobierane są za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych, gdzie odbiornikiem radiofonicznym albo telewizyjnym jest każde urządzenie techniczne dostosowane do odbioru programu. Przyjęto, że osoba, która posiada odbiornik radiofoniczny lub telewizyjny w stanie umożliwiającym natychmiastowy odbiór programu, używa tego odbiornika i winna wносить opłaty abonamentowe.

Osoby fizyczne w tym samym gospodarstwie domowym lub w samochodzie, stanowiącym ich własność, niezależnie od liczby używanych odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych, wnoszą jedną opłatę abonamentową.

Uprawnienia do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentu RTV mogą uzyskać osoby znajdujące się w wykazie osób uprawnionych, które w placówce pocztowej Poczty Polskiej SA:

- ▶ przedstawią dokumenty uprawniające do korzystania ze zwolnienia z opłat RTV,
- ▶ przedstawią dowód osobisty oraz złożą oświadczenie o spełnieniu

warunków do korzystania ze zwolnienia (konieczność składania oświadczeń dotyczy wszystkich osób zwolnionych na podstawie ustawy o opłatach abonamentowych oraz innych ustaw).

Odbiorniki radiofoniczne i telewizyjne muszą być zarejestrowane na osobę uprawnioną do zwolnienia, a zwolnienie to przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dopełniono formalności w placówce pocztowej Poczty Polskiej SA.

Dokumentem potwierdzającym uzyskanie uprawnień do korzystania z bezpłatnego abonamentu RTV jest oryginał formularza zwolnienia z opłat za używanie odbiorników radiofonicznych/telewizyjnych potwierdzony datownikiem urzędu pocztowego.

W przypadku okresowych zwolnień od opłat abonamentowych, brak przedstawienia dokumentów potwierdzających przedłużenie uprawnień na kolejny okres będzie skutkowało koniecznością wnoszenia opłata RTV w kolejnych miesiącach.

Osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych obowiązane są zgłosić w placówce pocztowej zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 30 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Warunkiem koniecznym do uzyskania zwolnienia od opłat jest dopełnienie formalności w urzędzie pocztowym tj. przedłożenie dokumentów uprawniających do zwolnienia oraz wypełnienie dostępnych w każdym urzędzie pocztowym: „Formularza zwolnienia z opłat za używanie odbiorników RTV” i druku oświadczenia o posiadaniu uprawnień do zwolnienia (wzór poniżej).

Uwaga:

Od 9 października 2015 roku tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych osoby, które ukończyły 75 lat są zwolnione z obowiązku składania w urzędzie pocztowym oświadczenia o spełnianiu warunków do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych oraz przedstawiania dokumentu (dowodu osobistego) potwierdzającego uprawnienie do tego zwolnienia.

OŚWIADCZENIE

Ja,, zamieszkały/a
(imię i nazwisko) (adres)

legitymujący(-ca) się dowodem osobistym, jestem uprawniony(-na) do zwolnienia od opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych na podstawie ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1204 i z 2015 r. poz. 1324) oraz innych ustaw.

.....

(miejsowość i data)

.....

(podpis osoby składającej oświadczenie)

Pouczenie:

Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych z wyjątkiem osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2, obowiązane są zgłosić placówce pocztowej operatora wyznaczonego zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 30 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Zwolnienie od opłat abonamentowych przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dopełniono formalności w placówce pocztowej. Odbiorniki radiofoniczne i telewizyjne muszą być zarejestrowane na osobę uprawnioną do zwolnienia.

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonentowych zwalnia się od opłat abonentowych:

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>co do których orzeczono o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaliczeniu do I grupy inwalidów, • całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, • znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, • trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. 	<p>orzeczenie właściwego organu orzekającego, albo orzeczenie właściwej instancji sądu uchylające wcześniejszą decyzję organu orzekającego</p>
<p>które ukończyły 75 lat</p>	<p>uprawnienie do zwolnienia od opłat ustala Poczta Polska SA na podstawie danych z rejestru PESEL</p>
<p>które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, • decyzja jednostki organizacyjnej ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego.
<p>nieślyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2 000 Hz o natężeniu od 80 dB)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • orzeczenie właściwego organu orzekającego o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu (mierzone na częstotliwości 2 000 Hz o natężeniu od 80 dB), • zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry.
<p>niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja Polskiego Związku Niewidomych albo Związku Ociemniałych Żołnierzy RP, • orzeczenie właściwego organu orzekającego o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z tytułu uszkodzeń narządu wzroku, • orzeczenie właściwego organu orzekającego, stwierdzające uszkodzenie narządu wzroku (ostrość wzroku nie przekracza 15%), • zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry.

<p>które ukończyły 60 lat oraz mają prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa GUS</p>	<p>dowód osobisty oraz decyzja jednostki organizacyjnej ZUS albo innego organu emerytalno-rentowego o wysokości emerytury w danym roku (odcinek emerytury lub decyzja o przyznaniu albo waloryzacji emerytury). Organami emerytalno-rentowymi oprócz ZUS są: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, wojskowe biura emerytalne, Biuro Emerytalne Służby Więziennej.</p>
<p>spełniające kryteria dochodowe, określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej o przyznaniu świadczenia rodzinnego tj. zasiłku rodzinnego, • zaświadczenie tego organu stwierdzające wysokość dochodu spełniającego kryteria dochodowe określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych. <p>Organem właściwym w rozumieniu ww. ustawy jest: wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby lub podmioty przez nich upoważnione.</p>
<p>które mają prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych z tytułu ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o przyznaniu świadczenia pieniężnego Świadczeniami pieniężnymi są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasiłek stały, • zasiłek okresowy, • zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy, • zasiłek lub pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, • pomoc dla rodzin zastępczych, • pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, • świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, • wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przez sąd. <p>Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regionalne ośrodki polityki społecznej, • powiatowe centra pomocy rodzinie, • ośrodki pomocy społecznej, • domy pomocy społecznej, • placówki specjalistycznego poradnictwa, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • ośrodki wsparcia, • ośrodki interwencji kryzysowej.

bezrobotne, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	zaświadczenie z właściwego urzędu pracy o posiadaniu statusu bezrobotnego
posiadające prawo do zasiłku przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu zasiłku przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu zasiłku przedemerytalnego
posiadające prawo do świadczenia przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych	decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu świadczenia przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego
otrzymujące zasiłek dla opiekuna określony w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, jako zadanie zlecone w zakresie administracji rządowej

Na podstawie odrębnych ustaw od opłat abonamentowych zwalnia się również:

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia od opłat
inwalidów wojennych i wojskowych na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin	książka inwalidy wojennego lub wojskowego, wystawiona przez organ emerytalno-rentowy
kombatantów będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	legitymacja osoby represjonowanej
członków rodzin pozostałych po kombatantach będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	<ul style="list-style-type: none"> dokument wystawiony przez Urząd ds. Kombatantów potwierdzający status członka rodziny po zmarłym kombatancie oraz dokument wystawiony przez ZUS potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym lub wojskowym, inne dokumenty wystawione przez właściwe organy orzekające potwierdzające uprawnienia członka rodziny pozostałego po kombatancie będącym inwalidą wojennym lub wojskowym.

<p>osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego</p>	<p>legitymacja osoby represjonowanej</p>
<p>członków rodzin pozostali po osobach pobierających do chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego</p>	<p>dokument wystawiony przez właściwy organ orzekający, potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po osobie pobierającej w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego lub inne dokumenty potwierdzające uprawnienia członka rodziny</p>
<p>osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych</p>	<p>zaświadczenie organu wojskowego potwierdzające rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej oraz orzeczenie organu orzekającego o zaliczeniu do grupy inwalidów, wydane na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej</p>
<p>osoby posiadające status weterana poszkodowanego na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa</p>	<p>legitymacja weterana poszkodowanego wydana przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ministra Obrony Narodowej – w odniesieniu do żołnierzy, • ministra właściwego do spraw wewnętrznych – w odniesieniu do funkcjonariuszy, • Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego – w odniesieniu do funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. <p>oraz zaświadczenie właściwego organu emerytalno-rentowego potwierdzające pobieranie renty inwalidzkiej z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa.</p>

6.6. ULGOWA OPŁATA PASZPORTOWA

Ulgowa opłata za paszport w wysokości 50% stawki przysługuje:

- ▶ emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym, w rozumieniu przepisów ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bez względu na rodzaj schorzenia, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu,
- ▶ osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych,
- ▶ kombatantom i innym osobom, do których stosuje się przepisy ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
- ▶ dzieciom do czasu podjęcia obowiązku szkolnego, uczniom i studentom,
- ▶ rodzicom i małżonkom rodziców z rodzin wielodzietnych w rozumieniu ustawy z 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny, posiadającym ważną Kartę Dużej Rodziny,
- ▶ dzieciom z rodzin wielodzietnych posiadającym ważną Kartę Dużej Rodziny (ulga w opłacie wynosi 75 %).

W razie wystąpienia kilku tytułów uprawniających do ulgi w opłacie za wydanie paszportu przysługuje tylko jedna.

Nie pobiera się opłaty za wydanie paszportu od:

- ▶ osób, które w dniu złożenia wniosku o wydanie paszportu mają ukończone 70 lat,
- ▶ osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji,
- ▶ osób, które złożyły wniosek o wymianę paszportu z powodu jego wady technicznej.

Sprawę załatwia:

Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie Wydział Spraw
Obywatelskich i Cudzoziemców Oddział Paszportowy
31-049 Kraków, ul. św. Sebastiana 11 (parter, sala obsługi paszportowej)
Godziny obsługi mieszkańców:
w poniedziałek 9.00–17.00, od wtorku do piątku 8.00–15.00

W celu złożenia wniosku paszportowego lub odebrania paszportu należy wcześniej pobrać bloczek z systemu kolejkowego. Wydawanie numerów z systemu kolejkowego zostaje zaprzestane, gdy przybliżony czas obsługi osób, które już pobrały bloczki z systemu, nie pozwoli na obsługę kolejnych osób w godzinach pracy Oddziału Paszportowego.

Informacja paszportowa: tel. 12 39 21 820. Depozyt paszportowy (informacja o możliwości odbioru paszportu): tel. 12 39 21 806.

6.7. DOWÓD OSOBISTY

Dowód osobisty wydaje się nieodpłatnie. Ubiegający się o dowód osobisty musi posiadać numer ewidencyjny PESEL.

Dowód osobisty wydaje się na wniosek: wniosek o wydanie dowodu osobistego w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego opatrzonego bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu lub profilem zaufanym e-PUAP, składa się w siedzibie organu dowolnej gminy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Wniosek składa osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, z wyjątkiem:

- ▶ osoby małoletniej, której do ukończenia 18. roku życia zostało więcej niż 30 dni, w imieniu której wniosek składa jeden z rodziców lub opiekun prawny,
- ▶ osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, w imieniu której wniosek składa jeden z rodziców,
- ▶ osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską, w imieniu której wniosek składa opiekun prawny.

Złożenie w siedzibie organu gminy wniosku o wydanie dowodu osobistego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych wymaga jej obecności przy składaniu wniosku, wyjątek stanowią osoby, które nie ukończyły 5 roku życia.

Dowód osobisty odbiera się osobiście w siedzibie organu gminy, w którym został złożony wniosek. Dowód osobisty wydawany osobie małoletniej, która nie ukończyła 13. roku życia, lub osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie odbiera rodzic albo opiekun prawny. Dowód osobisty wydawany osobie małoletniej, która ukończyła 13. rok życia, lub osobie ubezwłasnowolnionej częściowo odbiera osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, rodzic albo kurator. Odbiór dowodu osobistego wydanego osobie małoletniej lub ubezwła-

snowolnionej wymaga obecności tej osoby, chyba że była ona obecna przy składaniu wniosku.

Dowód osobisty wydany osobie, która nie ukończyła 5. roku życia, jest ważny przez okres 5 lat od daty wydania dowodu osobistego. Dowód osobisty wydany osobie, która ukończyła 5. rok życia, jest ważny przez okres 10 lat od daty wydania dowodu osobistego.

Z wnioskiem o wydanie nowego dowodu osobistego występuje się:

- ▶ co najmniej 30 dni przed upływem terminu ważności dowodu osobistego,
- ▶ niezwłocznie – w przypadku:
 - zmiany danych zawartych w dowodzie osobistym, z wyjątkiem zmiany nazwy organu wydającego,
 - zmiany wizerunku twarzy posiadacza dowodu osobistego w stosunku do wizerunku twarzy zamieszczonego w dowodzie osobistym w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym identyfikację jego posiadacza,
 - utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym identyfikację jego posiadacza.

Dowód osobisty podlega unieważnieniu po upływie 4 miesięcy od zmiany danych w nim zawartych.

Przyjmowanie wniosków wydanie dowodu osobistego od osób obłożnie chorych i niepełnosprawnych następuje po przedstawieniu przez opiekuna zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego chorobę lub niepełnosprawność uniemożliwiającą poruszanie się.

Do wniosku o wydanie dowodu osobistego dołącza się aktualną fotografię odzwierciedlającą, w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości, wizerunek twarzy osoby ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego przedstawiającą ją bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami. Do wniosku załącza się kolorową fotografię o wymiarach 35 × 45 mm, wykonaną na jednolitym jasnym tle, mającą dobrą ostrość oraz odwzorowującą naturalny kolor skóry, obejmującą wizerunek od wierzchołka głowy do górnej części barków, tak aby twarz zajmowała 70–80% fotografii, pokazującą wyraźnie oczy, zwłaszcza źrenice, przedstawiającą osobę w pozycji frontalnej, bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami, patrzącą na wprost z otwartymi oczami nieprzesłoniętymi włosami, z naturalnym wyrazem twarzy i zamkniętymi ustami.

Osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może załączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami. W ta-

kim przypadku do wniosku załącza się również orzeczenie o niepełnosprawności osoby do 16 roku życia lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 lat, z powodu wrodzonej lub nabytej wady narządu wzroku, wydane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W uzasadnionych przypadkach organ gminy może wydać dowód osobisty na wniosek, do którego została dołączona fotografia przedstawiająca osobę z zamkniętymi oczami, innym niż naturalny wyrazem twarzy lub z otwartymi ustami. Fotografia dołączana do wniosku składanego w postaci papierowej powinna być wykonana na papierze fotograficznym lub papierze fotograficznym przeznaczonym do drukarek. Do wniosku składanego w postaci elektronicznej załącza się plik zawierający fotografię o wymiarach co najmniej 492 × 633 pikseli i wielkości nieprzekraczającej 2,5 MB, spełniającą wymogi, o których mowa powyżej. Fotografia powinna być wykonana nie wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku.

O niemożności złożenia wniosku o wydanie dowodu osobistego spowodowanej chorobą, niepełnosprawnością lub inną niedającą się pokonać przeszkodą wnioskodawca powiadamia organ gminy, który zapewnia przyjęcie wniosku w miejscu pobytu tej osoby, chyba że okoliczności nie pozwalają na przyjęcie tego wniosku. W przypadku, gdy wniosek o wydanie dowodu osobistego został złożony w takim trybie, odbioru dowodu osobistego może dokonać pełnomocnik legitymujący się pełnomocnictwem szczególnym do dokonania jego odbioru.

W przypadku gdy złożenie wniosku o wydanie dowodu osobistego w ww. trybie okaże się nieuzasadnione, odmawia się przyjęcia wniosku w miejscu wskazanym przez wnioskodawcę oraz poucza się go o konieczności złożenia wniosku osobiście lub drogą elektroniczną.

Sprawę załatwia:

Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Krakowa
Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic
I-VII, al. Powstania Warszawskiego 10, Centrum Administracyjne
oraz Punkt Obsługi Mieszkańców w Galerii Bronowice
przy ul. Stawowej 61, lokal nr 193,
Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic
VIII-XIII, przy ul. Wielickiej 28a oraz Punkt Obsługi Mieszkańców w
Galerii Bonarka City Center przy ul. Kamieńskiego 11, lokal nr G26,

Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic XIV-XVIII, os. Zgody 2 oraz Punkt Obsługi Mieszkańców w Galerii Serenada przy ul. Gen. T. Bora-Komorowskiego 41.

6.8. KARTA PARKINGOWA

Organem wydającym kartę parkingową jest wybrany przewodniczący powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (w przypadku osoby niepełnosprawnej), zaś w przypadku placówki przewodniczący powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwy ze względu na siedzibę placówki.

Kartę parkingową umieszcza się za przednią szybą pojazdu samochodowego, a jeśli pojazd nie posiada przedniej szyby – w widocznym miejscu w przedniej części pojazdu, w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności.

Osoba niepełnosprawna mająca znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych.

Przepis ten dotyczy również:

- ▶ kierującego pojazdem przewożącego osobę o znacznie ograniczonej możliwości samodzielnego poruszania się,
- ▶ pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnością mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, pozostających pod opieką tych placówek.

Wszystkie przepisy dotyczące karty parkingowej stosują się także do osób, które posługują się kartą parkingową wydaną poza granicami Polski.

Karta parkingowa potwierdza uprawnienia do:

- ▶ korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób z niepełnosprawnością (tzw. kopert),
- ▶ niestosowania się do następujących znaków drogowych:
 - B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach,
 - B-3 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych,
 - B-3a zakaz wjazdu autobusów,

- B-4 zakaz wjazdu motocykli,
- B-10 zakaz wjazdu motorowerów,
- B-35 zakaz postoju,
- B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste,
- B-38 zakaz postoju w dni parzyste,
- B-39 strefa ograniczonego postoju

Opłata za wydanie karty parkingowej wynosi 21 zł.

Karta parkingowa dla osoby niepełnosprawnej wydawana jest wyłącznie:

- ▶ osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się,
- ▶ osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się,

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **lekkiego stopnia** niepełnosprawności nie jest uprawniona do uzyskania karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskają kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulgi i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej.

Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności **nie jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame z posiadaniem znacznych ograniczeń w możliwości samodzielnego poruszania się.

Wyjątek: Ustawodawca przewidział odstępstwo od zasady, zgodnie z którą karta parkingowa od dnia 1 lipca 2014 r. przysługuje na podstawie orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności wydawanego także od 1 lipca 2014 r. Wyjątek dotyczy osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, które posiadają orzeczenia wydane przed 1 lipca 2014 r. wraz z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna). Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia uzyskują kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania się – na podstawie dotychczasowego orzeczenia, jeżeli zawiera ono wskazanie do karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej.

Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności i tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Wskazanie do karty parkingowej będą mogły uzyskać wyłącznie osoby mające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna).

Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16. roku życia od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej.

W przypadku tych osób wskazanie do karty parkingowej **nie jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że dziecko ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyska ono wskazania do karty parkingowej.

Karta parkingowa wydawana jest wyłącznie na czas określony. Karta parkingowa wydawana jest na okres ważności orzeczenia jednak nie dłużej niż na okres 5 lat. Jeżeli orzeczenie uprawniające do karty parkingowej zostało wydane na

czas nieokreślony (bezterminowo) albo na okres dłuższy niż 5 lat to i tak karta parkingowa zostanie wydana wyłącznie na okres 5 lat od dnia jej wydania.

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej lub placówki. Wniosek składa się do wybranego przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, zaś w przypadku placówki do przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwego ze względu na siedzibę placówki.

Osoba niepełnosprawna składa wniosek osobiście z wyjątkiem:

- ▶ osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,
- ▶ osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składa jeden z rodziców,
- ▶ osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Wniosek placówki składa osoba upoważniona do jej reprezentowania.

Wniosek jest podpisywany przez wnioskodawcę. W przypadku złożenia wniosku przez osoby, które nie ukończyły 18 roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo, podpis składa odpowiednio jeden z rodziców, opiekun lub kurator. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu przez wnioskodawcę.

We wniosku, w miejscu oznaczonym jako „wzór podpisu”, osoba niepełnosprawna składa wzór podpisu, z wyjątkiem:

- ▶ osoby, która nie ukończyła 18. roku życia,
- ▶ osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo,
- ▶ osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu.

W przypadku osoby która nie ukończyła 18. roku życia, osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo, a także osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu oraz wniosku placówki miejsce oznaczone we wniosku jako „wzór podpisu” pozostawia się niewypełnione.

Do wniosku osoby niepełnosprawnej dołącza się:

- ▶ jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami. Osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem, że fotografia taka jest zamieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby.
- ▶ dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej.

Składając wniosek przedstawia się do wglądu oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

W razie stwierdzenia braków formalnych wniosku przewodniczący zespołu wzywa osobę niepełnosprawną lub placówkę, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, do uzupełnienia wniosku w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Po bezskutecznym upływie terminu na uzupełnienie wniosku wniosek pozostawia się bez rozpoznania.

W przypadku niespełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje w formie pisemnej osobę niepełnosprawną lub placówkę o odmowie przyznania karty wraz z uzasadnieniem. Od informacji o odmowie przyznania karty nie przysługuje odwołanie, ponieważ przyznanie karty jest czynnością materialno-techniczną i de facto konsekwencją posiadania orzeczenia wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

W przypadku spełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje osobę niepełnosprawną lub placówkę o terminie i miejscu odbioru karty.

Przewodniczący zespołu ma w terminie 30 dni poinformować o dacie wydania karty a nie wydać kartę w tym terminie.

Przewodniczący zespołu, po uzupełnieniu blankietu karty parkingowej o informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej lub placówki, daty ważności karty parkingowej, jej numeru oraz nazwy organu wydającego tę kartę dokonuje zabezpieczenia tej karty poprzez naniesienie hologramu i laminowanie.

Osoba niepełnosprawna odbiera kartę parkingową osobiście, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość oraz pisemnego pełnomocnictwa do odbioru karty.

Kartę parkingową wydać:

- ▶ osobie, która nie ukończyła 18. roku życia, odbiera jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,
- ▶ osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, odbiera jeden z rodziców,
- ▶ osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osobie ubezwłasnowolnionej częściowo, odbiera odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i oświadczeniu o prawie do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

Osoba odbierająca kartę parkingową potwierdza jej odbiór. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu.

Sprawę załatwia:
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania
o Niepełnosprawności w Krakowie
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, pok. 201
tel. 12 616 50 29

6.9. MIEJSCA POSTOJOWE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Wyznaczenie miejsca postojowego dla pojazdu osoby niepełnosprawnej następuje na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna albo pisemny wniosek instytucji i firm zatrudniających osoby niepełnosprawne o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami i firmami. Postępowanie nie podlega opłatom.

Wymagane dokumenty:

- ▶ pisemny wniosek osoby niepełnosprawnej jej opiekuna lub pełnomocnika o wyznaczenie ogólnodostępnego miejsca postojowego dla pojazdu osoby niepełnosprawnej, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:

- oświadczenie o posiadaniu karty parkingowej w rozumieniu ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz ze wskazaniem numeru i daty ważności,
 - oświadczenie o miejscu zamieszkania,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego,
- ▶ pisemny wniosek instytucji i przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami i firmami, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
- oświadczenie o posiadaniu karty parkingowej w rozumieniu ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz z wskazaniem numeru i daty ważności,
 - oświadczenie o miejscu zamieszkania,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.

Miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych mogą być wyznaczone dla osoby posiadającej aktualną kartę parkingową.

- ▶ pisemny wniosek instytucji obsługujących osoby niepełnosprawne o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami, do którego należy dołączyć:
- opinię Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.

Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie zastrzega sobie prawo do weryfikacji złożonych dokumentów, w szczególności poprzez zażądanie dostarczenia ich oryginałów.

Uwaga! Do końca grudnia każdego roku osoba niepełnosprawna (lub jej opiekun), dla której zostało wyznaczone miejsce postojowe, ma obowiązek złożyć oświadczenie o braku zmian w zakresie treści dokumentów składanych przez strony. Nie przedłożenie ww. oświadczenia będzie podstawą do likwidacji oznakowanego miejsca.

Wyznaczone miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych są ogólnodostępne i mogą z nich korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, posiadające stosowne uprawnienia.

Pełna treść procedury dotyczącej wyznaczania miejsca postojowego dla pojazdu osoby niepełnosprawnej ZIKiT-10 jest dostępna na stronie: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=ZIKIT-10&metka=1

Sprawę załatwia:

Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie,
os. Złotej Jesieni 14, 31-828 Kraków, tel. 12 616 75 14,
centrala: 12 616 70 00.

Dział Zarządzania Ruchem (w zakresie dróg publicznych),
Dział Utrzymania Oznakowania i Urządzeń BRD (w zakresie
dróg wewnętrznych, pozostających w zarządzie ZIKiT).

6.10. ABONAMENT POSTOJOWY

Strefa Płatnego Parkowania w Krakowie obowiązuje w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 10.00–20.00.

Zgodnie z uchwałą LXXXIX/2177/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2017 r. poz. 8013) karta parkingowa osoby niepełnosprawnej uprawnia do bezpłatnego postoju wyłącznie w miejscach specjalnie wydzielonych i przeznaczonych dla tych osób (tzw. „kopertach”).

Karta parkingowa powinna być umieszczona za przednią szybą pojazdu samochodowego w sposób umożliwiający jej odczytanie.

Karta parkingowa jest dokumentem o standardzie międzynarodowym, który obowiązuje nie tylko na terenie Polski, ale także w krajach Unii Europejskiej. Jednak w poszczególnych krajach członkowskich obowiązują odrębne przepisy wynikające z prawa drogowego dla danego kraju, a co się z tym wiąże, odrębne ulgi i uprawnienia dla niepełnosprawnych.

W związku z faktem, iż karta parkingowa nie zwalnia osób niepełnosprawnych z opłaty za postój w Strefie Płatnego Parkowania na terenie miasta Krakowa, oznacza to, że za postój w innych miejscach w strefie osoby niepełnosprawne zobowiązane są uiścić stosowne opłaty, z uwzględnieniem możliwości wykupienia zniżkowego abonamentu osoby niepełnosprawnej (typu N za 2,50 zł/m-c).

Abonament postojowy osoby niepełnosprawnej typu „N” wydawany jest wyłącznie dla jednego pojazdu przy spełnieniu warunków określonych ppkt. 3.3 zał. nr 2 do uchwały LXXXIX/2177/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2017 r. poz. 8013).

Abonament postojowy miesięczny typu „N” przysługuje na czas nie dłuższy, niż okres obowiązywania ważności karty parkingowej osoby niepełnosprawnej:

- ▶ osobie niepełnosprawnej zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, posiadającej ważną kartę parkingową osoby niepełnosprawnej

w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1260 z późn. zm.) - wydany wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów:

- własności,
 - współwłasności,
 - umowy leasingu,
 - umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu.
- ▶ rodzicowi, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi osoby niepełnosprawnej, zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, posiadającej ważną kartę parkingową osoby niepełnosprawnej w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1260 z późn. zm.) - wydany wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów:
- własności,
 - współwłasności,
 - umowy leasingu,
 - umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu.

Stawka opłaty za abonament wynosi – 2,50 zł miesięcznie.

Warunkiem nabycia abonamentu postojowego typu „N” dla osoby niepełnosprawnej jest przedłożenie następujących dokumentów:

- ▶ złożenie pisemnej lub ustnej dyspozycji wydania przedmiotowego abonamentu,
- ▶ dokument tożsamości (dowód osobisty lub paszport),
- ▶ w przypadku zameldowania poza Gminą Miejską Kraków oświadczenie o zameldowaniu na terenie Województwa Małopolskiego,
- ▶ dowód rejestracyjny pojazdu samochodowego (ewentualnie karta pojazdu lub decyzja z Wydziału Komunikacji) z wpisem poświadczającym posiadanie pojazdu samochodowego z tytułu własności/współwłasności, umowy leasingu, umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie (w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu),
- ▶ umowa leasingu* – gdy posiadanie samochodu wynika z tytułu umowy leasingu,
- ▶ umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie* – gdy posiadanie samochodu wynika z tytułu umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie (w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu),

- ▶ karta parkingowa osoby niepełnosprawnej,
- ▶ w przypadku wniosku o abonament postojowy typu „N” osoby niepełnosprawnej dla opiekuna osoby niepełnosprawnej do wniosku należy załączyć dodatkowo oświadczenie o sprawowaniu stałej opieki nad osobą niepełnosprawną,
- ▶ w przypadku wniosku o abonament postojowy typu „N” osoby niepełnosprawnej dla opiekuna prawnego osoby niepełnosprawnej (niebędącego jej rodzicem) dodatkowo dokument (z właściwego organu) o sprawowaniu opieki prawnej nad osobą niepełnosprawną (np. prawomocne orzeczenie sądu),
- ▶ przy dokumentach zagranicznych lub sporządzonych w języku obcym (w tym zagraniczne dowody rejestracyjne w sytuacji, gdy stanowią potwierdzenie tytułu do pojazdu) tłumaczenie na język polski*, dokonane przez tłumacza przysięgłego lub właściwego konsula (za wyjątkiem paszportu lub innego dokumentu tożsamości),
- ▶ w przypadku gdy wnioskodawca działa przez pełnomocnika do wniosku należy załączyć dokument stwierdzający udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii poświadczony notarialnie lub przez upoważniony organ bądź osobę.

Powyższe dokumenty należy okazać w oryginale ewentualnie w kserokopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem notarialnie lub przez organ, który go wydał.

**kserokopię dokumentu należy dołączyć do wniosku o wydanie abonamentu.*

Sprawę załatwia:

Miejska Infrastruktura Sp. z o.o.

ul. W. Reymonta 20, 30-059 Kraków (wejście od ul. H. Reymana)

tel. 12 341 85 51; fax 12 341 84 83

e-mail: zarzad@mi.krakow.pl; strona: www.mi.krakow.pl

Biuro Strefy Płatnego Parkowania

czynne: w dni robocze od poniedziałku do piątku

w godz. od 8.00 do 18.00 (wgląd w dokumentację zdjęciową sprawy od 8.00 do 15.00 dostępny dla: zawiadomień po 14 dniach od daty zdarzenia, upomnień od dnia wystawienia)

tel. 12 341 85 62; fax 12 341 84 84; **e-mail: bspp@mi.krakow.pl**

- Abonamenty: tel. 12 341 85 62, 12 341 85 63, 12 341 85 64, 12 341 85 65,

- eAbonamenty: tel. 12 341 85 66, 12 341 85 49,

- Reklamacje – pisma: tel. 12 341 85 67, 12 341 85 68,
- Parkomaty: tel. 12 341 85 50, 12 341 85 60,
- Upomnienia: tel. 12 341 85 75, 12 341 85 76, 12 341 85 77, 12 341 85 78.

6.11. PRZEWÓZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

Przewóz osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków realizuje firma Radio Taxi „Partner” (tel. 12 196 33 lub 12 196 88). Wykonawca wybrany został w drodze przetargu nieograniczonego. Obecnie obowiązująca umowa zawarta jest do dnia 30 czerwca 2019 roku. Nadzór nad wykonaniem umowy sprawuje Referat ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych.

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków i posiadające ważne, co najmniej jedno z wymienionych niżej orzeczeń stopnia niepełnosprawności.

Uprawniające orzeczenia stopnia niepełnosprawności.			
Orzeczenia wydane przed 1 stycznia 1998 r. i zaliczające do jednej z poniższych grup inwalidztwa:	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS	Orzeczenia Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności	Orzeczenia rentowe dla rolników KRUS
I grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności	Stać lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	-

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają także dzieci posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności.

Uwaga! Usługa ta nie obejmuje przewozów dzieci niepełnosprawnych z domu do szkoły na zajęcia lekcyjne i z powrotem.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają prawo korzysta

osoby posiadające inne niż wymienione wyżej orzeczenie o niepełnosprawności. Zgodę w tym zakresie na wniosek osoby niepełnosprawnej lub wykonawcy wydaje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Krakowa.

Zamawianie przewozu odbywa się pod numerem tel. 12 196 33 lub 12 196 88.

Cennik opłat ponoszonych przez osoby niepełnosprawne

Obowiązuje opłata za przewóz tj. jazdę z co najmniej jedną uprawnioną osobą niepełnosprawną według stawek:

- ▶ w godz. 6.00–22.00 we wszystkie dni tygodnia:
 - część stała opłaty: 3,00 zł,
 - część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu 1,20 zł.
- ▶ w godz. 22.00–6.00 we wszystkie dni tygodnia:
 - część stała opłaty: 3,00 zł,
 - część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu 1,80 zł.
- ▶ opłata za postój samochodu:
 - proporcjonalnie do czasu trwania postoju, według stawki 10,00 zł/godz.

Powyższa opłata ponoszona przez pasażera jest już pomniejszona o dopłatę z budżetu Gminy Miejskiej Kraków.

Szczegółowych informacji udziela także pracownik Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Krakowa pod numerem telefonu 12 616 51 91.

6.12 ULGI W KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ W KRAKOWIE

Uprawnienia do przejazdów bezpłatnych i ulgowych w komunikacji miejskiej realizowanej na obszarze Gminy Miejskiej Kraków oraz Miast i Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych.

6.12.1. UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW BEZPŁATNYCH LINIAMI DZIENNYMI I NOCNYMI

L.P.	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie
1	Dzieci od urodzenia do dnia 30 września roku, w którym kończą 7 lat	Oświadczenie rodzica lub opiekuna lub dokument urzędowy dziecka lub rodziców (opiekunów), umożliwiający stwierdzenie wieku dziecka

2	<p>Uczniowie krakowskich szkół podstawowych, w okresie od 1 września do 30 czerwca.</p> <p>W roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 uczniowie dotychczasowych gimnazjów oraz uczniowie klas gimnazjalnych dotychczasowych gimnazjów w szkołach utworzonych zgodnie z art. 129 ust. 1 lub 3 pkt 1 – 4, 9 i 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, 949) prowadzonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w okresie od 1 września do 30 czerwca.</p>	<p>Ważna legitymacja szkolna ucznia szkoły podstawowej lub ucznia dotychczasowego gimnazjum lub ucznia klasy gimnazjalnej dotychczasowego gimnazjum, w szkole utworzonej zgodnie z art. 129 ust. 1 lub 3 pkt 1 – 4, 9 i 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, 949), zlokalizowanej na terenie Gminy Miejskiej Kraków, wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania</p>
3	<p>Dzieci i młodzież objęta programem pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+</p>	<p>Krakowska Karta Rodzinna w formie spersonalizowanej karty elektronicznej z zapisem biletu wolnej jazdy</p>
4	<p>Dzieci z rodzin wielodzietnych tj. rodzin, w których rodzice/rodzic mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą) w wieku do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 24 roku życia w przypadku kontynuowania przez dziecko nauki lub bez ograniczenia wieku w przypadku dziecka z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym, zamieszkujących na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną.</p> <p>Uprawnienie obejmuje dzieci i młodzież uczącą się do ukończenia 24 roku życia.</p>	<p>Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na nośniku w formie karty elektronicznej, na okres 1 roku (uprawnienie obowiązuje do końca terminu ważności wydanego biletu)</p>
5	<p>Wychowankowie rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, wraz z osobami prowadzącymi i ich dziećmi oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieci z wielodzietnych zawodowych rodzin zastępczych zamieszkujący/e na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną</p>	<p>Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na nośniku w formie spersonalizowanej karty elektronicznej, na okres 1 roku</p>
6	<p>Dzieci niepełnosprawne i inni członkowie rodzin objętych programem Kraków dla Rodziny „N” oraz dzieci niepełnosprawne umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych korzystających z tego programu i opiekunowie tych placówek</p>	<p>Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem w formie spersonalizowanej karty identyfikacyjnej</p>

7	<p>Dzieci do ukończenia 18 roku życia niepełnosprawne z powodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schorzeń narządu słuchu • upośledzenia umysłowego, • schorzeń narządu wzroku, • schorzeń narządu ruchu, • schorzeń neurologicznych <p>wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<p>Legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „03-L”, „L”, „§26 pkt 1 lit. i” wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym zaburzenia słuchu • „01-U”, „U”, „§26 pkt 1 lit. c” • „04-O”, „O”, „§26 pkt 1 lit. h” • „05-R”, „R”, „§26 pkt 1 lit. a” • „10-N”, „N”, „§26 pkt 1 lit. a”
	<p>Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych, uczęszczający do szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych wraz z opiekunem, który podróżuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – z uprawnionym, po uprawnionego lub po odwiezieniu uprawnionego – wyłącznie na trasie: od miejsca zamieszkania uprawnionego do placówki oświatowej lub innej placówki specjalnej (wychowawczej, ośrodka terapii, zakładu opieki zdrowotnej, itp.) do której uczęszcza uprawniony i z powrotem (prawo to jest ograniczone do przejazdu najkrótszą drogą) 	<p>Dla uprawnionego: ważna legitymacja szkolna, wydawana uczniom ze stwierdzoną potrzebą kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność</p> <p>a dla opiekuna: zaświadczenie, wydane przez placówkę do której uczęszcza uprawniony, określające nazwę i adres placówki oraz adres zamieszkania uprawnionego ucznia</p>
9	<p>Osoby niepełnosprawne z orzecznym/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znacznym stopniem niepełnosprawności • całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji • niezdolnością do samodzielnej egzystencji • I grupą inwalidztwa <p>wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z określeniem znacznego stopnia niepełnosprawności, • orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, • orzeczenie o I grupie inwalidztwa, z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
10	<p>Osoby ze schorzeniem narządu wzroku wraz z przewodnikiem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „04-O”, „O”, „§26 pkt 1 lit. h”, • legitymacja Polskiego Związku Niewidomych, z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej

11	Osoby niepełnosprawne z narządu ruchu kończyn dolnych z orzeczoną umiarkowaną stopniem niepełnosprawności lub całkowitą niezdolnością do pracy lub II grupą inwalidztwa	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „05-R”, „R”, „\$26 pkt 1 lit. a”, „N”, „10-N”; • orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy, • orzeczenie o II grupie inwalidztwa, wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym niepełnosprawność z narządu ruchu kończyn dolnych oraz dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
12	Osoby niepełnosprawne z upośledzeniem umysłowym z orzeczoną umiarkowaną stopniem niepełnosprawności	Legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „01-U”, „U”, „\$26 pkt 1 lit. c” z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
13	Osoby, które ukończyły 70 lat życia	Dokument ze zdjęciem umożliwiający potwierdzenie wieku i tożsamości osoby uprawnionej
	Osoby, które oddały bezpłatnie: <ul style="list-style-type: none"> • co najmniej 18 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – mężczyźni, • co najmniej 15 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – kobiety 	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja potwierdzająca nadanie odznaki „Zasłużony Honorowy Dawca Krwi” za oddanie 15/18 litrów krwi, • legitymacja Honorowego Dawcy Krwi z odpowiednim wpisem, poświadczonym pieczęcią Centrum Krwiodawstwa wraz z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
15	Osoby posiadające status represjonowanego z powodu represji wojennych i okresu powojennego	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby represjonowanej wydana przez organ rentowy, zawierająca wpis aktualnego orzeczenia o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji • zaświadczenie o uprawnieniach kombatantów i osób represjonowanych, wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
16	Działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych	Legitymacja działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wydana przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych

17	Obywatele polscy poszkodowani przez III Rzeszę będący zwyczajnymi członkami Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę	Legitymacja Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
18	Osoby upoważnione do kontroli dokumentów przewozu w pojazdach KMK, podczas wykonywania czynności służbowych	Imienny identyfikator uprawniający do przeprowadzania kontroli dokumentów przewozu
19	Pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A. w Krakowie	Legitymacja pracownicza MPK S.A.
20	Nieumundurowani funkcjonariusze Policji wykonujący czynności operacyjne w pojazdach KMK	Bilet wolnej jazdy imienny, zapisany na nośniku w formie karty elektronicznej
21	Pasażerowie odbywający podróż środkami KMK, w dniu obchodów Europejskiego Dnia bez Samochodu, tj. 22 września każdego roku	-

**uprawnienia do przejazdów ulgowych przysługują osobom niepełnosprawnym oraz emerytom tylko wtedy, gdy niepełnosprawność lub uprawnienie do świadczenia emerytalnego zostały stwierdzone przez właściwe instytucje lub organy administracji publicznej.*

Uwaga! Osoby posiadające uprawnienie do bezpłatnych przejazdów, wymienione w tabeli w pozycjach Lp. 7, Lp. 9-12 i Lp. 14-15 mogą, po udokumentowaniu uprawnienia, uzyskać imienny bilet wolnej jazdy, zapisany na nośniku w formie spersonalizowanej karty elektronicznej, na okres zgodny z ważnością dokumentów potwierdzających uprawnienie. W przypadkach wymienionych w tabeli w poz. Lp. 7, Lp. 9-10 bilet wolnej jazdy zawiera specjalne oznaczenie potwierdzające uprawnienie dla opiekuna/przewodnika.

Sprawę załatwia:

Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S.A.:
w siedzibie MPK przy ul. Wawrzyńca 13, pokój 22
w godz. 7.00–14.00, tel. 12 254 19 96.

6.12.2. UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW ULGOWYCH LINIAMI DZIENNYMI I NOCNYMI

l.p.	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie ¹
1	Dzieci i młodzież od 1 października roku kalendarzowego, w którym kończą 7 lat do ukończenia 16 roku życia (nie dotyczy uczniów krakowskich szkół podstawowych w okresie od 1 września do 30 czerwca - uprawnionych do przejazdów bezpłatnych, nie dotyczy uczniów dotychczasowych gimnazjów oraz uczniów klas gimnazjalnych dotychczasowych gimnazjów w szkołach utworzonych zgodnie z art. 129 ust. 1 lub 3 pkt 1 – 4, 9 i 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, 949) prowadzonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w okresie od 1 września do 30 czerwca - uprawnionych do przejazdów bezpłatnych)	Dokument ze zdjęciem i datą urodzenia
2	Młodzież po ukończeniu 16 roku życia, ucząca się w szkołach publicznych lub niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, objętych polskim systemem oświaty - nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia	Ważna legitymacja szkolna, wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw edukacji narodowej lub kultury
3	Uczestnicy studiów trzeciego stopnia	Ważna legitymacja doktoranta wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego
4	Uczniowie i studenci zagranicznych szkół, do ukończenia 26 roku życia	Ważna imienna karta: ISIC (International Student Identity Card)
5	Osoby niepełnosprawne z narządu słuchu	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej z orzeczeniem lekkiego stopnia niepełnosprawności z wpisem przyczyny niepełnosprawności: „03-L”; • legitymacja wydana przez Polski Związek Głuchych z wpisem „inwalida słuchu”
6	Osoby niepełnosprawne z orzeczoną/ą: <ul style="list-style-type: none"> • umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, • całkowitą niezdolnością do pracy, • II grupą inwalidzką 	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, • orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy*; • orzeczenie o II grupie inwalidzkiej, z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera

7	Emeryci do ukończenia 70 roku życia	Legitymacja potwierdzająca status emeryta lub prawomocna decyzja o przyznaniu świadczeń emerytalnych wraz z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
---	-------------------------------------	---

**uprawnienia do przejazdów ulgowych przysługują osobom niepełnosprawnym oraz emerytom tylko wtedy, gdy niepełnosprawność lub uprawnienie do świadczenia emerytalnego zostały stwierdzone przez właściwe instytucje lub organy administracji publicznej.*

Uwaga! Osobom wymienionym w tabeli w poz. Lp. 1 lub Lp. 2, korzystającym z imiennego biletu okresowego miesięcznego, które w okresie ważności biletu kończą 16. lub 24. rok życia, uprawnienie przysługuje do końca ważności biletu.

6.12.3. UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRZEPISÓW PRAWA POWSZECHNIE OBOWIĄZUJĄCEGO

Przejazdy bezpłatne	
Posłowie i senatorowie	Legitymacja poselska lub senatorska (w związku z art. 43 ust. 1 i art. 45 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora)
Inwalidzi wojenni i wojskowi oraz przewodnik inwalidy wojennego zaliczonego do I grupy inwalidzkiej	Książeczka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis o zaliczeniu do odpowiedniej grupy inwalidów lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy lub o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji (Ustawa z dnia 29.05.1974 r.)
Cywilne niewidome ofiary działań wojennych oraz przewodnik	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2007 r. w sprawie legitymacji cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, w związku z art. 10 i art. 11 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych

Przejazdy z ulgą 50%	
Kombatanci lub osoby zajmujące się działalnością równorzędną z działalnością kombatancą oraz niektóre osoby będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji lub zaświadczenie wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z wpisem o przysługujących ulgach (Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego)

Studenci studiów licencjackich, inżynierskich lub magisterskich	Ważna legitymacja studencka lub elektroniczna legitymacja studencka wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 14 września 2011 r. w związku z art. 188 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym
Śluchacze kolegiów nauczycielskich oraz kolegiów pracowników służb społecznych	Ważna legitymacja słuchacza kolegium wg wzoru MENiS II/183 w związku z art. 9f ust. 2 oraz art. 77 ust. 4 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
Weterani poszkodowani pobierający rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa	Legitymacja weterana poszkodowanego wraz z legitymacją emeryta-rencisty wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie wzoru legitymacji weterana i weterana poszkodowanego oraz trybu ich wydawania, wymiany lub zwrotu w związku z art. 30 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami

6.13. ULGI W PRZEJAZDACH ŚRODKAMI PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO (DAWNE PKP I PKS)

Na mocy ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego główne pojęcia używane w tym podrozdziale są definiowane następująco:

- ▶ **osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji** – należy przez to rozumieć osobę całkowicie niezdolną do pracy oraz niezdolną do samodzielnej egzystencji, w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albo posiadającą znaczny stopień niepełnosprawności, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bądź inwalidów I grupy, jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidzkiej nie utraciło mocy,
- ▶ **dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne** – należy przez to rozumieć dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne do ukończenia 24 roku życia oraz studentów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych do ukończenia 26 roku życia,
- ▶ **opiekunowie lub przewodnicy** – należy przez to rozumieć jedną osobę pełnoletnią, a w przypadku przewodnika osoby niewidomej – osobę, która ukończyła 13 lat, albo psa – przewodnika,
- ▶ **środki publicznego transportu zbiorowego** – należy przez to rozumieć środki transportu wykorzystywane w transporcie kolejowym lub drogowym, w przewozie o charakterze użyteczności publicznej, o którym mowa

w przepisach ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 5, poz. 13 i Nr 228, poz. 1368),

- ▶ ulga 100% – należy przez to rozumieć uprawnienie do uzyskania w kasie biletowej przewoźnika biletu z ulgą 100% wydawanego nieodpłatnie.

Wyjaśnienie terminów dotyczących komunikacji autobusowej:

- ▶ **komunikacja zwykła** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się we wszystkich miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość nie przekracza 150 km,
- ▶ **komunikacja przyspieszona** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się we wszystkich lub w niektórych miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość nie przekracza 200 km,
- ▶ **komunikacja pospieszna** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się w niektórych miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość przekracza 200 km,
- ▶ **komunikacja ekspresowa** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się w miejscowości: początkowej i końcowej albo początkowej i końcowej oraz co najmniej jednym mieście wojewódzkim usytuowanym na linii komunikacyjnej.

Uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego w komunikacji krajowej – w poniższej tabeli znajdują się rodzaje zniżek na bilety kolejowe i autobusowe.

	Uprawnieni do ulgi na przejazd	Wymiar ulgi (w %) tylko przy przejazdach w klasie drugiej po- ciągów w komuni- kacji krajowej	Wymiar ulgi (w %) przy przejazdach komunikacją autobusową	Dokument poświadczający uprawnienia do przejazdu
1	Dzieci w wieku do 4 lat	100% ulga (osob., posp. ekspr.)	100% ulga (zw., przysp.*) (pod warunkiem niekorzystania przez dziecko z od- dzielnego miejsca do siedzenia) 78% ulga (zw., przysp.) jeśli dziecko korzysta z oddzielnego miej- sca do siedzenia	Dokument stwierdzający wiek dziecka.
2	Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji	95% ulga (osob., posp. ekspr.)	95% ulga (zw., przysp., posp. ekspr.)	Jeden z dokumentów osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji, o którym mowa w poz. 7 i 11
3	Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niewidomej. Opiekunem może być osoba pełnoletnia, a przewodni- kiem osoby niewidomej – osoba, która ukończyła 13 lat, albo pies przewodnik	95% ulga (osob., posp. ekspr.)	95% ulga (zw., przysp., posp. ekspr.)	Jeden z dokumentów osoby niewidomej, o którym mowa w poz. 8, 9 i 10, stwierdzający inwalidztwo, niezdolność do pracy albo niepełno- sprawność z powodu stanu narządu wzroku.

<p>4</p>	<p>Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne do ukończenia 24 roku życia oraz studenci dotknięci inwalidztwem lub niepełnosprawni do ukończenia 26 roku życia – wyłącznie przy przejazdach z miejsca zamieszkania lub z miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umiędzynarodowienia i młodzieży spełniające obowiązek szkolny i obowiązek nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnusy rehabilitacyjne – i z powrotem</p>	<p>78% ulga (osob., posp., ekspr.)</p>	<p>78% ulga (zw., przysp., posp., ekspr.)</p>	<p>1) dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym: a) legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego, b) legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych, lub c) legitymacja szkolna albo studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych w pkt 2, 2) dla dzieci i młodzieży nieuczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym: a) legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, wystawiona przez uprawniony organ, b) legitymacja osoby niepełnosprawnej, wystawiona przez uprawniony organ, c) orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, d) orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji, 3) przy przejazdach do i z jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomocy społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne, wraz z jednym z dokumentów wskazanym w pkt 1 i 2, wymagane jest zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie) określające odpowiedzialność: a) termin i miejsce badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej lub na turnusie rehabilitacyjnym, b) potwierdzenie stawienia się na badania, konsultację, zajęcia rehabilitacyjne, zajęcia terapeutyczne.</p>
----------	---	--	---	---

<p>5</p> <p>Jedno z rodziców lub opiekun dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych – wyłącznie przy przejazdach w relacjach określonych w poz. 4</p>	<p>78% ulga (osob., posp., ekspr.)</p>	<p>78% ulga (zw., przysp., posp., ekspr.)</p>	<p>dokumenty dziecka określone w poz. 4 pkt 1-3 – jeżeli przejazd odbywany jest wraz z dzieckiem, zaświadczenie wydane przez przedszkole, szkołę, szkołę wyższą, ośrodek lub placówkę o charakterze oświatowym, albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie), o którym mowa w poz. 4, pkt 3 – jeżeli przejazd odbywany jest po dziecko lub po jego odwiezieniu. Zaświadczenie wydane przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, 2. regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ „Solidarność”, 3. Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”, 4. Zarząd Główny i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność – 80”, 5. wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Zw. Zaw., 6. Niezależny Związek Przyszłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani Pracy”, 7. oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Politycznych, 8. zarządy i kółka Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego, 9. okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego, 10. Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli, 10. Komisje Krajowa i zarządy regionów Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księdza Jerzego Popiełuszki, 11. zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej, 12. oddziały wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego, 13. terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej <p>dla osób uprawnionych należących i nienależących do tych organizacji. Zaświadczenie okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p>
<p>6</p> <p>Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne – 2 przejazdy w roku</p>	<p>37% ulga (osob., posp., ekspr.)</p>	<p>78% ulga (osob., posp., ekspr.)</p>	<p>78% ulga (osob., posp., ekspr.)</p>

7	Cywilna niewidoma ofiara działań wojennych uznana za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji	78% ulga (osob., posp.)	78% ulga (zw., przysp., posp.)	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, z wpisem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, wystawiona przez organ rentowy.
8	Cywilna niewidoma ofiara działań wojennych jeśli jest uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy	37% ulga (osob., posp., ekspr.)		Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, z wpisem o całkowitej niezdolności do pracy, wystawiona przez organ rentowy.
9	Osoby niewidome uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy)	93% ulga (osob.) 51% ulga (posp., ekspr.)	93% ulga (zw.) 51% ulga (przysp., posp., ekspr.)	1) jeden z dokumentów, o którym mowa w poz. 11 pkt 1-10, stwierdzający inwalidztwo I grupy albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, z powodu stanu narządu wzroku, albo 2) legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku albo orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku, wystawione przez uprawniony organ. Legitymacja może być oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „O4-O” albo literami „O”, „O”, „h”. Dokumenty bez zdjęcia okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
10	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga (osob., posp., ekspr.)	37% ulga (zw., przysp., posp., ekspr.)	1) jeden z dokumentów, o którym mowa w poz. 11 pkt 1-10, stwierdzający inwalidztwo II grupy albo całkowitą niezdolność do pracy, z powodu stanu narządu wzroku, albo 2) legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku albo orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku, wystawione przez uprawniony organ. Legitymacja może być oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „O4-O” albo literami „O”, „O”, „h”. Dokumenty bez zdjęcia okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.

<p>Jeden z nw. dokumentów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów, 2) wypis z treści orzeczenia: wojskowej komisji lekarskiej, komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) albo Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Szefowi Agencji Wywiadu, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidztwa, 3) orzeczenie lekarza orzecznika ZUS albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, 4) orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, 5) zaświadczenie ZUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji, 6) wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji, 7) wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej KRUS, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji, 8) zaświadczenie KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji, 9) legitymacja emeryta - rencisty policyjnego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Ministrowi Sprawiedliwości albo Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa lub stwierdzającym niezdolność do samodzielnej egzystencji, 10) legitymacja emeryta - rencisty wojskowego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa, (t.j.nr. WKŁ oraz datę, bez wpisanego nr WKŁ i daty ulga nie przysługuje), 11) legitymacja osoby niepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności, wystawiona przez uprawniony organ. <p>Dokumenty wskazane w pkt 1-9 okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p>	<p>49% ulga (zw.)</p> <p>37% ulga (przysp., posp., ekspr.)</p>	<p>49% ulga (osob.)</p> <p>37% ulga (posp., ekspr.)</p>	<p>Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy), z wyjątkiem osób niewidomych</p>
<p>11</p>			

12 Dzieci w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	37% ulga (zw., przysp.) 49% ulga (zw., przysp.) tylko bilety imienne miesięczne	1) dokument stwierdzający wiek dziecka, 2) zaświadczenie o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego, wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej, 3) legitymacja przedszkolna dziecka dziecka niepełnosprawnego (w relacjach innych niż wymienione w poz. 4).
13 Dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	1) zaświadczenie o spełnieniu obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, wydane przez jednostkę prowadzącą przygotowanie przedszkolne, 2) legitymacja szkolna (w tym legitymacja dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych – w relacjach innych niż określone w poz. 4) wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający stwierdzenie wieku ucznia, jeżeli nie jest on określony w tej legitymacji.	1) dokument stwierdzający wiek dziecka, 2) zaświadczenie o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego, wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej, 3) legitymacja przedszkolna dziecka dziecka niepełnosprawnego (w relacjach innych niż wymienione w poz. 4).
14 Dzieci i młodzież, nie dłużej niż do ukończenia 18. roku życia, w okresie pobierania nauki języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w: szkołach prowadzonych przez organizację społeczną za granicą zarejestrowanych w bazie prowadzonej przez upoważnioną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw, szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz. U. 2005 r. poz. 10)	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	49% ulga (zw., przysp.) tylko bilety imienne miesięczne 49% ulga (zw., przysp.) tylko bilety imienne miesięczne	Legitymacja ucznia wydawana przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej właściwego ze względu na siedzibę szkoły, okazywana wraz z dokumentem umożliwiający stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej.

15	<p>1) studenci do ukończenia 26 roku życia (osobom, które ukończyły studia pierwszego stopnia przysługuje to prawo do dnia 31 października roku, w którym ukończyły te studia),</p> <p>2) doktoranci do ukończenia 35 roku życia</p>	51% ulga (osob., posp., ekspr.)	51% ulga (zw., przyzsp.) tylko bilety imienne miesięczne	<p>Odpowiednio:</p> <p>1) dla studentów – legitymacja studencka, wydana przez polską szkołę wyższą;</p> <p>2) dla doktorantów – legitymacja doktora wydana przez polską szkołę wyższą lub jednostkę naukową,</p> <p>wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający stwierdzenie wieku odpowiednio studenta lub doktora, jeżeli nie jest on określony w tych legitymacjach.</p>
16	<p>Sluchacze kolegiów pracowników służb społecznych (na podstawie art. 9f ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.), do ukończenia 26 roku życia</p>	(osob., posp., ekspr.)		<p>dla słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych - legitymacja studencka kolegium wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający stwierdzenie wieku słuchacza, jeżeli nie jest on określony w tych legitymacjach.</p>
17	<p>Studenci – studiujący za granicą, do ukończenia 26 roku życia</p>	51% ulga (osob., posp., ekspr.)		<p>1) w przypadku obywateli polskich – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodową legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej,</p> <p>2) w przypadku obywateli Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1525) – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodową legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dokumentem potwierdzającym prawo stałego pobytu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 tej ustawy,</p> <p>3) w przypadku członków rodziny obywatela Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1525) – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodową legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z kartą stałego pobytu członka rodziny obywatela UE, o której mowa w art. 48 ust. 2 tej ustawy.</p>

18	Posiadacze Karty Polaka	37% ulga (osob., posp., ekspr.)	Ważna Karta Polaka.
19	Rodzice lub małżonkowie rodziców posiadający Kartę Dużej Rodziny w rozumieniu ustawy o Karcie Dużej Rodziny	37% ulga (osob., posp., ekspr.) 49% ulga (osob., posp., ekspr.) tylko bilety imienne miesięczne	Karta Dużej Rodziny okazwana wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
20	Inwalidzi wojenni i wojskowi zaliczeni do I grupy inwalidów lub uznani za całkowicie niezdolnych do pracy i niezdolnych do samodzielnej egzystencji (choćby bez związku z działaniami wojennymi lub służbą wojskową)	78% ulga (osob., posp.) 37% ulga (ekspr.)	Książka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis o zaliczeniu do I grupy inwalidów, albo o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji.
21	Kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi zaliczonymi do I grupy inwalidów lub uznani za całkowicie niezdolnych do pracy i niezdolnych do samodzielnej egzystencji, także w przypadku zaliczenia do I grupy inwalidów (uznania niezdolności do samodzielnej egzystencji) z ogólnego stanu zdrowia	78% ulga (osob., posp.) 51% ulga – w kl. 2 37% ulga – w kl. 1 (ekspr.)	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, wystawiona przez organ rentowy.
22	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie wymienionej w poz. 20 lub 21	95% ulga (osob., posp., ekspr.)	Książka inwalidy wojennego lub wojskowego (poz. 20) albo legitymacja osoby represjonowanej (poz. 21).
23	Inwalidzi wojenni i wojskowi zaliczeni do II lub III grupy inwalidów albo uznani za całkowicie lub częściowo niezdolnych do pracy	37% ulga (osob., posp., ekspr.)	Książka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis odpowiednio o zaliczeniu do II lub III grupy inwalidów, albo o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy.

24	<p>Kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi zaliczonymi do II lub III grupy inwalidów lub uznani za całkowicie lub częściowo niezdolnych do pracy</p>	<p>51% ulga (osob., posp.) 51% ulga – w kl. 2 37% ulga – w kl. 1 (ekspr.)</p>	<p>Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, wystawiona przez organ rentowy.</p>
25	<p>Kombatanci w tym członkowie Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej i inne osoby uprawnione – emeryci, renciści i inwalidzi oraz osoby pobierające uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne</p>	<p>51% ulga (osob., posp.) 51% ulga – tylko w kl. 2 (ekspr.)</p>	<p>1) dokumentem poświadczającym uprawnienie kombatantów oraz innych osób uprawnionych wymienionych w art. 20 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego jest zaświadczenie wydawane przez: a) Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, z wpisem o przysługujących uprawnieniach do ulg, b) Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, c) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, d) Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w okresie od dnia 24 stycznia 1991 r. do dnia 1 sierpnia 1991 r., 2) dokumentem poświadczającym uprawnienie członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej jest legitymacja członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.</p>
26	<p>Weterani poszkodowani</p>	<p>37% ulga (osob., posp.) 37% ulga – tylko w kl. 2 (ekspr.)</p>	<p>Legitymacja weterana poszkodowanego, legitymacja weterana poszkodowanego-funkcjonariusza albo legitymacja weterana poszkodowanego-funkcjonariusza ABW, wraz z legitymacją emeryta-rencisty i dowodem tożsamości</p>

**transport kolejowy: osob. - pociągi osobowe, w tym REGIO i interREGIO, posp. - pociągi pospieszne TLK, IC, ekspr. - pociągi ekspresowe EIC, EIP*

**komunikacja autobusowa: zw. - komunikacja zwykła, przysp. - komunikacja przyspieszona, posp. - komunikacja pospieszna, ekspr. - komunikacja ekspresowa*

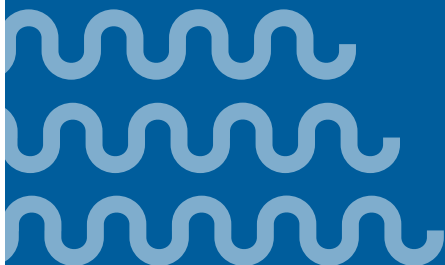
Uwaga:

- ▶ osoba uprawniona do ulgowego przejazdu w klasie 2 na podstawie biletów jednorazowych korzystająca z przejazdów w klasie 1 zobowiązana jest do uiszczenia dopłaty w wysokości stanowiącej różnicę między należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 1 a należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 2,
- ▶ uprawnienie do korzystania z ulg, wiąże się z obowiązkiem nabycia odpowiedniego biletu, który w pociągu, podczas kontroli należy okazywać wraz z dokumentem poświadczającym uprawnienie do ulgi, nabycie biletu u konduktora (również biletu z ulgą 100%) zasadniczo wiąże się z koniecznością uiszczenia opłaty za wydanie biletu w pociągu,
- ▶ prócz ww. zniżek, do przejazdów ulgowych uprawnione są niektóre grupy zawodowe – m.in. funkcjonariusze Straży Granicznej, Policji, Służby Celno-Skarbowej, żołnierze, nauczyciele, posłowie, senatorowie.

7. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Rozdział siódmy prezentuje organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Organizacje te podejmują różnorodne działania w celu wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich najbliższych.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Oddział Miejski Krakowski

ul. Lenartowicza 14, 31-138 Kraków

tel. 12 633 72 47, 12 630 15 45, e-mail: biuro@tpd.pl

Caritas Archidiecezji Krakowskiej

ul. Michała Ossowskiego 5, 30-656 Kraków

tel. 12 637 07 12, 12 638 07 08, e-mail: krakow@caritas.pl

Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych,

Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”

ul. Floriańska 15, 31-019 Kraków

tel. 12 423 12 31, fax: 12 422 96 38, e-mail: biuro@ognisko.org.pl

Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym

os. Centrum C, bl. 7, 31-930 Kraków

tel. 12 642 11 33, 12 425 97 53, e-mail: lucypodlas@op.pl

Fundacja Aktywnej Rehabilitacji – Oddział Małopolski Biuro FAR

ul. Jana Pawła Woronicza 3, 31-409 Kraków

tel. 509 447 061, e-mail: biuro.malopolskie@far.org.pl

Fundacja „Artes”

ul. Brzozowa 4/4a, 31-050 Kraków

tel. 601 571 919, e-mail: biuro.artes@gmail.com

Fundacja Bariera

ul. Belwederczyków 7/13, 31- 242 Kraków

oraz: Karmelicka 32/1, Kraków

tel. 607 696 606, e-mail: fundacjabariera@poczta.fm

Fundacja im. Brata Alberta Warsztat Terapii Zajęciowej

os. Dywizjonu 303 bl. 65, 31-875 Kraków

tel. 12 283 90 80, 12 283 87 59, e-mail: zarzad@albert.krakow.pl

Fundacja dr Clown – Oddział Kraków

ul. Jagiellońska 58/128A, 03-468 Warszawa

tel. 22 854 05 01, 22 854 05 02, e-mail: info@drclown.pl

Fundacja EDF Polska

ul. Podmiejska, 44-207 Rybnik

tel. 32 739 18 98, e-mail: sekretariat@fundacjarybnik.pl

Fundacja Hipoterapia – Na Rzecz Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych

ul. Dunajewskiego 5/29, 31-133 Kraków

tel. 726 301 040, 698 281 366, e-mail: fundacja@hipoterapia.info.pl

Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy

ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków

tel. 12 422 28 11, 12 430 07 58, e-mail: biuro@fundacja-sm.org

Fundacja Pomocy Chorym Psychicznemu im. Tomasza Deca

ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków

tel. 12 652 44 67, e-mail: biuro@fundacjadeca.org.pl

Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera

os. Słoneczne 15, 31-958 Kraków

tel. 12 410 54 20, e-mail: fundacja@alzheimerekrakow.pl

MATIO Fundacja Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę

ul. Celna 6, 30-507 Kraków;

tel. 12 29 231 80, e-mail: krakow@mukowiscydoza.pl

Fundacja Na Rzecz Dzieci z Chorobą Nowotworową „Wyspy Szczęśliwe”

ul. Wielicka 265, 30-663 Kraków

tel. 12 333 92 20, e-mail: fundacja@wypyszczesliwe.org.pl

Fundacja Szkoła bez Barier na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży ze Sprzężonymi Niepełnosprawnościami

ul. Dobczycka 20, 30-620 Kraków

tel. 503 033 585, e-mail: kursy.fsbb@gmail.com

Fundacja Sztuki Osób Niepełnosprawnych, Galeria Stańczyk

ul. Królewska 94, 30-079 Kraków

tel. 12 636 85 84, e-mail: galeriastanczyk@vp.pl

Fundacja Urszuli Smok „Podaruj Życie”

Ośrodek Pomocy Osobom z Chorobami Krwi i Nowotworami

os. Alberyńskie 16/18, 31-852 Kraków

tel. 12 647 38 37, e-mail: fundacja@podarujzycie.org

Fundacja Wspólnota Nadziei

ul. Ogrodowa 17, Więckowice, 32-082 Bolechowice

tel. 12 378 43 58, 606 837 302, fax 12 378 43 59, e-mail: biuro@farma.org.pl

Fundusz Pomocy Żołnierzom Armii Krajowej im. płk W. Żakowskiego ps. „Zagraj”

Rynek Kleparski 4, 31-150 Kraków, tel. 12 422 01 42

Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział w Krakowie

al. Grottgera 3, 30-035 Kraków

tel. 12 631 30 15, 695 113 326, e-mail: biuro@kta.krakow.pl

Krakowska Fundacja „Hamlet”

ul. Miodowa 9, 31-055 Kraków, tel. 600 994 127, e-mail: hamlet@ceti.pl

Stowarzyszenie „Lajkonik”

ul. Bandtkiego 19, 30-129 Kraków

tel. 12 637 29 44 wew. 202, e-mail: danutasanetra@interia.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Osób Dotkniętych Chorobą Parkinsona

ul. Mikołajska 2, 31-027 Kraków

tel. 12 422 19 55, e-mail: ksodchp@parkinson.krakow.pl

**Krakowskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom
z Upośledzeniem Umysłowym „Dajmy Szansę”**

ul. Ujastek 3/123, 30-969 Kraków

tel. 12 680 61 40, e-mail: dajmy.szanse.krakow@gmail.com

Krakowskie Towarzystwo „Amazonki” przy Instytucie Onkologii

ul. Garncarska 11, 31-115 Kraków

tel. 12 634 82 35, e-mail: amazonkikrakow@amazonki.krakow.pl

**Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów –
Zarząd Oddziału Okręgowego z siedzibą w Krakowie**

ul. Krowoderska 4, 31-142 Kraków

tel. 12 422 84 71, e-mail: emeryci.krakow@op.pl

Polski Związek Głuchych, Oddział Małopolski w Krakowie

ul. Św. Jana 18, 31-018 Kraków; tel. 12 422 39 94, 12 422 73 45,

fax: 12 421 39 10, e-mail: oddzial@pzg.krakow.pl

Polski Związek Niewidomych, Okręg Małopolski

ul. Olszańska 5, 31-513 Kraków; tel. 12 262 53 59, tel./fax: 12 262 53 14

e-mail: pzn@pzn.malopolska.pl; dyrektor@malopolski.pzn.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych

Al. Słowackiego 48, 30-018 Kraków

tel. 12 419 80 00, e-mail: pson@pson.org.pl

**Polskie Towarzystwo Opieki nad Chorymi ze Stomią „POL-ILKO”
– Oddział Regionalny w Krakowie**

Siedziba: ul. Pomorska 1, 30-039 Kraków, Salon Medyczny Life

Adres korespondencyjny: Grażyna Włodarczyk, ul. Stachewicza 17/102,

31-303 Kraków, tel. 502 338 436, e-mail: krakow@polilko.pl

Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Arkadia”

Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków

tel. 12 644 34 17, e-mail: zss1krak@poczta.onet.pl

Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem – Oddział w Krakowie

ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków

tel. 12 422 28 11, e-mail: biuro@twk-krakow.org

Polskie Towarzystwo Zwalczania Chorób Alergicznych – Oddział w Krakowie
ul. Skawińska 8, 31-066 Kraków; tel. 12 430 52 66, w. 460, 461

Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a'Paulo w Krakowie
ul. Stradomska 4, 31-058 Kraków
tel. 12 422 88 77 wew. 306, e-mail: kontakt@misevi.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Schorzeniami Neurologicznymi „Chmurka”
al. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków
tel. 607 658 809, e-mail: stowarzyszenie_chmurka@poczta.onet.pl

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Familia”
ul. Siewna 21D/17, 30-231 Kraków
tel. 12 415 64 12, e-mail: familia_krakow@interia.pl

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Bądźcie z Nami”
ul. Piekarska 3, 31-067 Kraków
tel. 12 430 63 13, 12 430 63 13, e-mail: spnslonko@poczta.fm

Fundacja Pomocy Poszkodowanym „Razem”
al. Beliny-Prażmowskiego 49A/2, 31-514 Kraków
tel. 12 413 22 32, 603 128 370, 604 518 865, e-mail: cymer@post.pl

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja”
ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków, tel. 12 266 66 80, 602 174 181,
e-mail: biuro@nadzieja-krakow.org.pl

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Tęcza” w Krakowie
ul. Lea 22B/2, 30-052 Kraków
tel. 503 131 288, e-mail: sto.tecza@gmail.com

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Dom Nadziei”
os. Zgody 4B, 31-951 Kraków
tel. 12 685 50 07, e-mail: stow.domnadziei.krakow@gmail.com

Ognisko TKKF „Przyjaciel Konika”
Fort 49 1/4 Grębatów, 30-969 Kraków
tel. 12 645 46 16, 604 077 669, e-mail: przyjacielkonika@onet.pl

Olimpiady Specjalne – Polska oddział regionalny w Krakowie
ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków
tel. 608 498 263, e-mail: olimpiadykrakow@o2.pl

Stowarzyszenie „Dar Serca Dla Serc Wielu” na rzecz dzieci specjalnej troski
ul. Praska 64, 31-065 Kraków
tel. 12 269 35 50, 12 269 08 61, e-mail: biuro@darserca.krakow.pl

Stowarzyszenie Skrzydła – Centrum Terapii, Sztuki i Integracji

os. Jagiellońskie 34/35A, 31-836 Kraków

tel. 12 649 78 46, 510 150 139, e-mail: teatrtracheinny@wp.pl

Stowarzyszenie „Wielkie Serce” na Rzecz Specjalnego

Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 im. Jana Matejki w Krakowie

ul. Szwedzka 42, 30-324 Kraków

tel. 12 266 01 40, 12 269 02 70, 601 240 901,

e-mail: wielkieserce@wielkieserce.pl

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”

os. Tysiąclecia 86, 31-610 Kraków

tel. 12 647 51 31, e-mail: spon@przystanekbetlejem.pl

Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”

os. Hutnicze 5, 31-917 Kraków

tel. 12 643 80 50, e-mail: gaudium@gaudiumetspes.pl

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość”

ul. Łanowa 41, 30-725 Kraków

tel. 12 650 56 00, fax 12 653 23 35, e-mail: wspolnaradosc@op.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej

pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków

tel. 12 422 50 67, e-mail: biuro@stowarzyszenie-rozwoju.eu

Stowarzyszenie Chorych na Reumatyzm

al. Focha 33, 30-119 Kraków

tel. 12 427 30 59, e-mail: reumatyzmkrakow@tlen.pl

Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”

ul. Prof. Stefana Myczkowskiego 4, 30-198 Kraków

tel. 12 422 69 03, e-mail: fundacja@mimowszystko.org

Taneczne Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej przy ZSOI nr 3

ul. Strąkowa 3a, 30-410 Kraków; e-mail: golcju@poczta.onet.pl

Salezjański Ruch Troski o Młodzież „Saltrom”

ul. Różana 5, 30-305 Kraków

tel. 12 269 30 00, 12 269 31 10, fax 12 269 31 10 wew. 111

e-mail: saltrom@saltrom.krakow.pl

Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”

ul. Stolarska 12, 31-043 Kraków

tel. 12 633 64 81, e-mail: klika.krakow@gmail.com

Krakowski Ośrodek Terapii

ul. Helclów 23A, 31-148 Kraków

tel. 12 422 18 58, e-mail: kot.krakow@poczta.onet.pl

Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża

ul. Studencka 19, 31-116 Kraków

tel. 12 422 91 15, fax 12 422 90 79, e-mail: krakow@pck.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Rejonowy w Krakowie

Al. Pokoju 4/72, 31-548 Kraków

tel. 668 397 183, e-mail: psdkrakow@op.pl

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział w Krakowie

ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków

tel. 12 341 50 36, 513 173 192, e-mail: krakow@ptsr.org.pl

Krakowska Rada Niepełnosprawnych

os. Albertyńskie 16/3, 31-852 Kraków, tel. 12 648 14 70

Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Kazimierz”

ul. Józefa 5, 31-056 Kraków

Między Uszami – Krakowska Fundacja Rozwoju Edukacji Niestęszących im. Marka Mazurka

ul. Salwatorska 5/8, 30-109 Kraków

tel. 888 98 75 27, 501 75 67 67, e-mail: kontakt@miedzyuszami.pl

Stowarzyszenie Wspierania Onkologii „Unicorn”

ul. Kopernika 19 E, 31-501 Kraków

tel. 12 432 61 00, e-mail: unicorn@unicorn.org.pl

Centrum Psychoonkologii

ul. Zielony Dół 4, 30-228 Kraków, tel. 12 425 11 02

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej

pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków

tel./fax 12 422 50 67, e-mail: biuro@stowarzyszenie-rozwoju.eu

Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej

os. Wysokie 7, 31-819 Kraków; tel. 12 642 27 90, e-mail: biuro@pstb.org

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3A, 31-261 Kraków; tel. 12 629 85 14, e-mail: biuro@firr.org.pl

Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intellektualnie

ul. Ułanów 25, 31-450 Kraków; tel. 12 417 38 48, e-mail: fundacja@bci.pl

Fundacja „Agape” Pomocy Osobom Niepełnosprawnym im. Hanny Chrzanowskiej
ul. Nawojki 6/147, 30-072 Kraków
tel. 795 542 205, e-mail: fundacjaagape@gmail.com

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego Nowe Braterstwo
ul. Józefa 1, 30-056 Kraków

Małopolski Klub Rekreacji i Turystyki Konnej
ul. Bolesława Prusa 6B/1A, 30-109 Kraków
tel. 510 141 421, 510 141 422, e-mail: burzany@interia.pl

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób Dializowanych
ul. Wilczy Stok 12, 30-237 Kraków
tel./fax: 12 625 46 13, 691 586 848, e-mail: osod@osod.info

Fundacja Helpful Hand
ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków
tel. 12 341 50 36, 600 125 233, e-mail: help_ful.hand@wp.pl

Koło Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Równi Sobie”
os. Oświecenia 35/3, 31-636 Kraków; tel. 12 648 81 93

Biuro ds. Ochrony Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa
wydaje „Krakowski Informator o formach pomocy dla osób
z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin”, w którym znajdują
Państwo wszelkie informacje na temat placówek oraz organizacji,
świadczących pomoc na terenie Krakowa na rzecz osób
z tego typu schorzeniami. Informator dostępny jest
w wersji elektronicznej:
<http://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/177390/karta>

8. PRZYDATNE ADRESY

Rozdział ósmy, ostatni, to spis danych teleadresowych ważnych i potrzebnych miejsc oraz stron internetowych dla osób z niepełnosprawnościami. podrozdział 8.5. zawiera również spis budynków Miasta Krakowa dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami.

8.1. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5, tel. 22 250 01 08, 22 250 01 15;
fax 22 661 13 36, e-mail: info@mpips.gov.pl, strona: www.mpips.gov.pl

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 11

tel. 22 529 06 01, 22 529 06 00, fax 22 529 06 02

e-mail: sekretariat.bon@mpips.gov.pl, strona: www.niepelnosprawni.gov.pl

Biuro zapewnia obsługę osób niesłyszących przy pomocy tłumacza języka migowego online. Można się kontaktować również za pomocą formularza kontaktowego lub faxu pod numerem: 22 529 06 02.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych przyjmuje interesantów w każdy drugi wtorek miesiąca. Zgłoszenia telefoniczne przyjmują pracownicy Biura pod nr tel. 22 529 06 49 lub adresem mailowym sekretariat.bon@mpips.gov.pl.

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych

31-004 Kraków, Plac Wszystkich Świętych 3-4, pok. 323

tel. 12 616 13 10, 12 616 50 07, e-mail: Bogdan.Dasal@um.krakow.pl

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

tel. 12 616 51 19, 12 616 50 26, 12 616 50 75, 12 616 50 76, 12 616 51 18,
12 616 51 46, 12 616 51 91, 12 616 52 93, 12 616 52 94

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Krakowa

adres do korespondencji: 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 76

Do zakresu działania Rady należą:

- ▶ inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- ▶ opiniowanie projektów powiatowych programów dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ▶ ocena realizacji programów,
- ▶ opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miasta pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Zespół Konsultacyjny ds. Dostępności Infrastruktury Miejskiej do Potrzeb Osób Niepełnosprawnych działający przy Powiatowej Społecznej Radzie ds.

Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Krakowa

adres do korespondencji: 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 76

Do zadań Zespołu należy konsultowanie/opiniowanie dokumentacji projektowej dla finansowanych przez Gminę Miejską Kraków zadań z zakresu infrastruktury miejskiej w celu uwzględnienia w niej wymagań i warunków, jakim powinny odpowiadać gminne przedsięwzięcia w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Miejskie Centrum Informacji Społecznej

31-537 Kraków, al. Daszyńskiego 22, tel. 507 959 548; 728 352 126

e-mail: biuro@mcis.pl, strona: www.mcis.pl

Godziny przyjmowania stron: poniedziałek, środa: 10.00–18.00; wtorek, czwartek, piątek: 9.00–17.00

Centrum świadczy usługi z zakresu informacji o wszelkich formach pomocy dla krakowskich rodzin z dziećmi i dorosłymi osobami niepełnosprawnymi. Doradcy przekazują mieszkańcom Krakowa aktualizowane na bieżąco dane o pomocy zarówno z instytucji miejskich, jak i placówek prowadzonych przez organizacje pozarządowe oraz prywatne firmy. Informacje dotyczą kwestii opieki zdrowotnej, edukacji, transportu, pracy, wszelkich dostępnych form wsparcia (psychologicznego, rzeczowego, finansowego, poradnictwa prawnego oraz nowych usług odciążeniowych), a także dostępności ofert kulturalnych i sportowych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

31-513 Kraków, ul. Olszańska 5

tel. 12 392 13 96, 12 392 12 90, 12 392 13 80; fax 12 392 13 80

adres do korespondencji:

31-156 Kraków, ul. Basztowa 22, e-mail: zn@malopolska.uw.gov.pl

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

00-828 Warszawa, al. Jana Pawła II 13, tel. 22 505 55 00, strona: www.pfron.org.pl

INFOLINIA: 0 801 233 554 lub 22 581 84 10

► Jednostki organizacyjne Biura Funduszu:

- Dyrektor Generalny – 22 505 52 22
- Departament ds. Programów – 22 505 53 70
- Departament Audytu i Jakości – 22 505 54 44
- Departament ds. Organizacyjnych – 22 505 52 44
- Departament ds. Finansowych – 22 505 52 11
- Departament ds. Rynku Pracy – 22 505 56 50

- Departament ds. Wpłat – 22 505 54 03, 22 505 54 04
 - Departament ds. Kontroli i Windykacji – 22 505 56 31
 - Departament Promocji i Informacji – 22 505 52 71
 - Departament ds. Teleinformatyki – 22 505 55 53
- ▶ Małopolski Oddział PFRON
30-527 Kraków, ul. Na Zjeździe 11, tel. 12 312 14 00
fax 12 415 86 85, e-mail:krakow@pfron.org.pl

Rzecznik Praw Pacjenta

01-171 Warszawa, ul. Młynarska 46, strona: <http://www.rpp.gov.pl/>

Ogólnopolska bezpłatna infolinia Rzecznika Praw Pacjenta: 800 190 590 (z telefonów stacjonarnych i komórkowych) czynna pn. – pt. w godz. 8.00–20.00

Sekretariat: tel. 22 532 82 50, fax: 22 532 82 30,

e-mail: kancelaria@rpp.gov.pl; sekretariat@bpp.gov.pl

Osoby, które zgłaszają się do siedziby Biura osobiście po poradę, informacje na temat praw pacjenta czy też w celu przejrzenia akt w swojej sprawie, powinny zapisać się mailowo (rezerwacja@rpp.gov.pl) lub telefonicznie (22 532 82 43) – wówczas zostanie wyznaczony dzień i godzina spotkania.

Centrala Narodowego Funduszu Zdrowia

02-390 Warszawa, ul. Grójecka 186, tel. 22 572 60 00, fax 22 572 63 33

Infolinia: tel. 22 572 60 42, 800 392 976,

e-mail: infolinia@nfz.gov.pl, kolejki@nfz.gov.pl, www.nfz.gov.pl

Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie

adres do korespondencji (kancelaria MOW NFZ): 31-056 Kraków, ul. Józefa 21

e-mail: nfz@nfz-krakow.pl, www.nfz-krakow.pl

Godziny pracy: poniedziałek – piątek w godz. 8.00–16.00, a w przypadku siedziby przy ul. Batorego 24 w Krakowie: poniedziałek 8.00–17.00, wtorek, środa, czwartek 8.00–16.00, piątek 8.00–15.00.

Sprawy, które można załatwić za pośrednictwem poczty:

- przesłanie wniosku o wydanie karty EKUZ i uzyskanie karty,
- złożenie skargi do Działu Skarg i Wniosków,
- złożenie skierowania na leczenie uzdrowiskowe,
- przekazanie dokumentów związanych ze zwrotem kosztów leczenia w UE,
- otrzymanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń i objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym,
- przesłanie zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne celem potwierdzenia do refundacji.

Drogą mailową można uzyskać odpowiedzi na pytania oraz można zgłaszać uwagi i sugestie.

Obsługa Ubezpieczonych:

31-135 Kraków, ul. Batorego 24

Godziny pracy: poniedziałek 8.00–17.00, wtorek, środa, czwartek 8.00 – 16.00, piątek 8.00 -15.00

Osobiście wszelkie dokumenty i pisma można składać na Dzienniku Podawczym przy ul. Batorego 24, a także w Kancelarii Ogólnej, przy ul. Józefa 21 w Krakowie.

Na miejscu można uzyskać pomoc w następujących tematach:

- informacja nt. systemu ochrony zdrowia, zasad i prawa korzystania ze świadczeń, funkcjonowania NFZ,
- złożenie skargi w związku np. z odmową udzielenia świadczeń
- sprawdzenie statusu ubezpieczenia w systemie –eWUŚ,
- uzyskanie loginu i hasła do ZIP,
- złożenie wniosku i odbiór EKUZ,
- złożenie skierowania na leczenie uzdrowskowe,
- potwierdzenie zleceń na refundowane wyroby medyczne.

Internetowa rezerwacja wizyt w krakowskim biurze obsługi przy ul. Batorego 24:

<https://rejestracja.nfz-krakow.pl/>

Rezerwacji on-line podlegają wizyty związane z:

- uzyskaniem Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego;
- uzyskaniem bądź rejestracją formularzy „unijnych” serii E100 oraz dokumentów S1, S2, DA1;
- potwierdzeniem zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne;
- uzyskaniem informacji nt. skierowania na leczenie uzdrowskowe;
- zawarciem umowy dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego;
- uzyskaniem informacji z jakiego powodu e-WUŚ wyświetla nas na „czerwono”, zasad realizacji świadczeń opieki zdrowotnej i kolejek oczekujących na świadczenia.

System umożliwi również sprawdzenie aktualnego stanu kolejek.

Wybrane kontakty:

- **informacja telefoniczna:** 12 194 88; 12 298 83 86; 12 298 84 04 – czynna w godz.: poniedziałek 8.00–17.00, wtorek, środa, czwartek 8.00–16.00, piątek 8.00–15.00,
- **bezpłatna infolinia:** 800 007 797 – możliwość uzyskania informacji o liczbie oczekujących na udzielenie świadczenia opieki zdrowotnej i średnim czasie oczekiwania,
- **całodobowa automatyczna infolinia:** 12 298 84 49 (bez opcji połączenia z konsultantem) – możliwość odsłuchania informacji na temat organizacji systemu

ochrony zdrowia i zasad korzystania ze świadczeń dostępnych w ramach ubezpieczenia,

- **informacja o leczeniu uzdrowiskowym:** 12 298 83 61, e-mail: uzdrowiska@nfz-krakow.pl

W związku z ustawą o ochronie danych osobowych pracownicy NFZ nie udzielają telefonicznie informacji na temat konkretnego skierowania na leczenie uzdrowiskowe. Szczegółową informację można uzyskać jedynie w formie odpowiedzi na zapytanie przesłane pisemnie lub elektronicznie poprzez e-PUAP, bądź zgłaszając się osobiście z dokumentem tożsamości w siedzibie Funduszu przy ul. Batorego 24 w Krakowie lub w Delegaturze Oddziału w Tarnowie, Nowym Sączu lub Nowym Targu:

- **Dział Skarg i Wniosków:** 12 298 84 04; e-mail: dsiw@nfz-krakow.pl
- **dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne:** 12 298 84 03
- **informacja o kartach EKUZ:** 12 298 83 39; fax 12 298 83 36; e-mail: eu@nfz-krakow.pl (Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego upoważnia do korzystania ze świadczeń zdrowotnych w zakresie niezbędnym w krajach Unii Europejskiej/EFTA)
- **informacja w sprawie zwrotu kosztów leczenia w krajach UE/EFTA:** 12 298 83 75, 12 298 83 29, e-mail: UErefundacja@nfz-krakow.pl
- **informacje o programach profilaktycznych:** 12 298 82 19
- **informacje dotyczące systemu EWUŚ:** 12 298 83 86, 12 194 88, e-mail: ewus@nfz-krakow.pl
- **Zintegrowany Informator Pacjenta:** 12 298 83 85, e-mail: zip@nfz-krakow.pl
- **Wyroby Medyczne:**
 - Organizacja zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne: 12 298 83 64, 12 298 83 65, 12 298 83 67, 12 298 83 68,
 - Rozliczanie zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne: 12 298 83 42, 12 298 83 47, 12 298 83 49, 12 298 83 69, 12 298 83 91, 12 298 83 74,
 - Punkty Ewidencyjne MOW NFZ (potwierdzanie wniosków na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze) na terenie Krakowa:

Przyjmowanie stron odbywa się po upływie 15 minut od otwarcia do 15 minut przed zamknięciem.

Nazwa	Nr	Miasto	Adres	Telefon	Godziny otwarcia	
Dział Zaopatrzenia w Wyroby Medyczne MOW NFZ		31-135 Kraków	ul. Batorego 24, Patio		pn.	08.00-17.00
					wt.-czw.	08.00-16.00
					pt.	08.00-15.00

Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 14	31-121 Kraków - Śródmieście	SP Zakład Opieki Zdrowotnej al. Pokoju 4, I piętro, pok. nr 50A	12 412 75 37	pn- -pt.	08.00- 16.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 16	31-910 Kraków - Nowa Huta	os. Na Skarpie 27, parter pok. nr 110	12 686 60 60	pn- -pt.	08.00- 16.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 18	31-261 Kraków - Krowodrza	SP Zakład Opieki Zdrowotnej ul. Rusznikarska 17, IV piętro pok. nr 418	12 623 70 85	pn- -pt.	08.00- 16.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 22	30-835 Kraków - Podgórze	NZOZ Centrum Medyczne ul. Teligi 8, II piętro, pok. nr 208	12 657 90 85	pn- -pt.	08.00- 16.00

Od 1 lipca 2018 roku osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, na mocy ustawy o szczególnych rozwiązaniach będą mogły skorzystać poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych w poradniach specjalistycznych (ambulatoryjnej opiece specjalistycznej), w szpitalach, z usług farmaceutycznych realizowanych w aptekach oraz ze świadczeń rehabilitacji leczniczej, zgodnie ze wskazaniami medycznymi.

Świadczenia opieki zdrowotnej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności udzielane są poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonych w placówkach medycznych list oczekujących. co oznacza, że:

- placówka medyczna udziela świadczeń opieki zdrowotnej w dniu zgłoszenia,
- w przypadku, gdy udzielenie świadczenia nie jest możliwe w dniu zgłoszenia, poradnia wyznacza inny termin poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonej przez nią listy oczekujących,
- świadczenie z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej nie może być udzielone w terminie późniejszym niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

Uwaga! Niezbędne jest okazanie dokumentu potwierdzającego przysługujące uprawnienie, tj. orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Na realizację zapisów ustawy wspierającej osoby niepełnosprawne zabezpieczono dodatkowe środki. Narodowy Fundusz zdrowia zwiększył swój plan finansowy o dodatkowe 1 509 918 tys. zł. Pieniądze, które pochodzą ze zwiększonego wpływu składki oraz rezerwy ogólnej zostaną przeznaczone m. in. na realizację zapisów ustawy tj. wyroby medyczne dla osób niepełnosprawnych, bezlimitową rehabilitację osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności poprzez zwiększanie wartości już obowiązujących umów lub zawieranie nowych kontraktów.

Studencka Poradnia Prawna UJ

30-101 Kraków, al. Z. Krasińskiego 18/3, tel./fax 12 430 19 97, tel. 506 006 672

e-mail: poradnia.prawna@uj.edu.pl

www.law.uj.edu.pl/poradnia/site/main.php; <https://www.facebook.com/SPPUJ/>

Godziny otwarcia: pon. – piąt. 9.00 – 14.00

Studencka Poradnia Prawna Uniwersytetu Jagiellońskiego działa od roku 1997. Działalność Poradni polega głównie (choć nie wyłącznie) na udzielaniu pomocy prawnej osobom najuboższym, których nie stać na ponoszenie kosztów związanych ze świadczeniem takiej pomocy przez osoby profesjonalne (adwokatów, radców prawnych).

Studencka Poradnia Prawna nie udziela porad prawnych drogą telefoniczną.

Nieodpłatna Pomoc Prawna

W Krakowie funkcjonuje system darmowej pomocy prawnej, w ramach którego działa 31 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, przy czym 15 punktów stanowią punkty radcowsko-adwokackie, a prowadzenie 16 punktów zostało powierzone organizacji pozarządowej wyłonionej w otwartym konkursie ofert. Nieodpłatnej pomocy prawnej udzielają adwokaci i radcowie prawni, a w punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe poradę mogą udzielać także doradcy podatkowi oraz absolwenci wyższych studiów prawniczych (posiadający co najmniej trzyletnie doświadczenie), a w szczególnie uzasadnionych przypadkach również aplikanci adwokaccy lub radcowscy z upoważnienia odpowiednio – adwokata lub radcy prawnego – udzielających nieodpłatnej pomocy prawnej.

Nieodpłatna pomoc prawna skierowana jest do:

- osób fizycznych, którym w okresie roku poprzedzającego zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
- młodzieży do 26. roku życia,
- seniorów, którzy ukończyli 65 lat,
- kombatantów i weteranów,
- osób uprawnionych do korzystania z Karty Dużej Rodziny,
- każdego zagrożonego lub poszkodowanego:
 - katastrofa naturalną,
 - awarię techniczną,
 - klęską żywiołową,
- kobiet w ciąży, na podstawie dokumentu potwierdzającego ciążę.

Nieodpłatna pomoc prawna polega na:

- sporządzaniu projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu,
- informacji o stanie prawnym i przysługujących uprawnieniach lub obowiązkach,
- wskazaniu sposobu rozwiązania problemu prawnego,

- pomocy w sporządzeniu projektu pisma z wyłączeniem pisma procesowego,
- sporządzeniu projektu pisma wszczynającego postępowanie sądowe lub sądo-wo-administracyjne.

Więcej informacji można znaleźć na stronie: http://obywatelski.krakow.pl/?dok_id=154843# oraz https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=93661

Wykaz punktów nieodpłatnej pomocy prawnej:

punkt nr	adres	godziny działania punktu (od poniedziałku do piątku)
1.	os. Centrum C 10 (pokój nr 4)	godz. 07.30-11.30
2.		godz. 12.00-16.00
3.		godz. 16.30-20.30
4.	ul. Rzeźnicza 2 (pokój nr 28)	godz. 15.30-19.30
5.	ul. Józefińska 14 (pokój nr 003)	godz. 16.00-20.00
6.	ul. Krakowska 55 (wejście od ul. Krakowskiej 53, parter)	godz. 15.30-19.30
7.	ul. Helclów 2 (pokój nr 10)	godz. 16.00-20.00
8.	ul. Sas-Zubrzyckiego 10 (dom nr 1 „Socius”)	godz. 11.00-15.00
9.	ul. Białoprądnicka 3 (sala dyżurów Radnych)	godz. 11.00-15.00
10.	ul. Grunwaldzka 8 (pokój nr 13)	godz. 12.00-16.00
11.		godz. 16.00-20.00
12.	ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 36 (Dwór Czeczów, pokój nr 17)	godz. 14.00-18.00
13.	Plac Wszystkich Świętych 3-4 (pokój nr 6)	godz. 16.00-20.00
14.	os. Dywizjonu 303 nr 34 (sala dyżurów Radnych)	poniedziałki: godz. 09.00-13.00 wtorki: godz. 13.00-17.00 środy: godz. 12.00-16.00 czwartki: godz. 12.00-16.00 piątki: godz. 08.00-12.00
15.	Al. Powstania Warszawskiego 10 (pokój nr 49)	godz. 16.00-20.00
16.	Plac Wszystkich Świętych 3-4 (pokój nr 27)	godz. 07.30-11.30
17.		godz. 12.00-16.00
18.		godz. 16.00-20.00
19.	ul. Wielopole 17a (pokój nr 5, POM)	godz. 16.00-20.00
20.	os. Zgody 2 (pokój nr 25)	godz. 16.00-20.00
21.	ul. Stachowicza 18 (pokój nr 8)	godz. 16.00-20.00
22.	ul. Wielicka 28a (pokój nr 15)	godz. 16.00-20.00
23.	Rynek Podgórski 1 (pokój nr 8)	godz. 16.00-20.00
24.	ul. Grunwaldzka 8 (pokój nr 13)	godz. 07.30-11.30
25.	ul. Kasprowicza 29 (pokój nr 1)	godz. 16.00-20.00

26.	ul. Czerwieńskiego 16 (pokój nr 32)	godz. 10.00-14.00
27.		godz. 14.30-18.30
28.	Rynek Podgórski 4/2a	godz. 07.30-11.30
29.		godz. 12.00-16.00
30.	os. Na Kozłówce 27 (pokój nr 2a)	godz. 15.30-19.30
31.	os. Zgody 2 (pokój nr 22)	godz. 16.00-20.00

Państwowa Inspekcja Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie

31-011 Kraków, pl. Szczepański 5, tel. 12 424 04 50, fax 12 421 50 11

e-mail: kancelaria@krakow.pip.gov.pl

Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie udziela bezpłatnych porad prawnych z zakresu prawa pracy i bhp. Pod wskazanymi adresami można skontaktować się listownie lub mailowo.

Osobiste, bezpośrednie porady prawne udzielane są w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Krakowie, Plac Szczepański 5, pokój nr 302 (III piętro), w poniedziałek: w godz. 10.00 – 18.00, wtorek-piątek: w godz.: 10.00 – 15.00.

Porady telefoniczne udzielane są wyłącznie przez Centrum Poradnictwa Państwowej Inspekcji Pracy w dni robocze od godz. 09.00 do godz.15.00 pod numerami telefonów:

- 801 002 006 – dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych,
- 22 667 65 00 – dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych.

Porady z zakresu legalności zatrudnienia obywateli Ukrainy na terytorium RP w języku ukraińskim udzielane są w poniedziałek, wtorek i środę w godzinach od 16.00 do 20.00 pod numerem telefonu 22 111 35 29.

Państwowa Inspekcja Pracy nie odpowiada na anonimy. Korespondencja powinna zawierać co najmniej wskazanie:

- osoby, od której pochodzi (jej imienia i nazwiska),
- adresu (kodu pocztowego, miejscowości, ulicy, nr domu i mieszkania) tej osoby,
- przedmiotu sprawy której dotyczy.

Wnosząc skargę w imieniu innej osoby, zgłaszający ma obowiązek dołączyć do pisma zgodę osoby, na rzecz której wnoszona jest skarga. Zgoda powinna być wyrażona w sposób wyraźny, np. w formie pełnomocnictwa, jeżeli z treści pełnomocnictwa taka zgoda wynika. W przypadku nie uzupełnienia wymienionych danych, sprawa nie będzie rozpatrzona.

Podczas kontroli Państwowa Inspekcja Pracy nie ujawnia faktu złożenia skargi inicjującej czynności kontrolne, chyba, że osoba skarżąca wyrazi na to uprzednio pisemną zgodę (Art. 15c Konwencji Nr 81 Międzynarodowej Organizacji Pracy - Dz. U. z 1997 r. Nr 72, poz. 450).

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

00-950 Warszawa, plac Powstańców Warszawy 1, tel. 22 55 60 800

e-mail: uokik@uokik.gov.pl, strona: <https://www.uokik.gov.pl/>

Urząd prowadzi bezpłatne informacje, porady dla konsumentów:

- osobiście,
- telefonicznie: Infolinia Konsumentka, prowadzona przez Fundację Konsumentów tel. 801 440 220 oraz 22 290 89 16 (od poniedziałku do piątku w godz. 8.00–18.00, opłata wg taryfy operatora),
- mailowo: porady@dlakonsumentow.pl

Zgodnie z obowiązującym prawem, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podejmuje działania w przypadku naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Natomiast w sprawach indywidualnych bezpłatną pomoc prawną konsumenci mogą uzyskać m. in. u miejskich lub powiatowych rzeczników konsumentów. Do ich kompetencji należy:

- zapewnienie bezpłatnego poradnictwa konsumenckiego i informacji prawnej w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- składanie wniosków w sprawie stanowienia i zmiany przepisów prawa miejscowego w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- występowanie do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów,
- współdziałanie z właściwymi miejscowo delegaturami Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, organami Inspekcji Handlowej oraz organizacjami konsumenckimi,
- wytaczanie powództwa na rzecz konsumentów oraz wstępowanie, za ich zgodą, do toczącego się postępowania w sprawach o ochronę interesów konsumentów.

Oddział Federacji Konsumentów w Krakowie, 31-553 Kraków, ul. Cystersów 20a lok.

46a, tel. 12 422 64 62, krakow@federacja-konsumentow.org.pl

Informacje o aktualnych godzinach, w których oddział jest otwarty znajdują się na stronie: <http://federacja-konsumentow.org.pl/69,województwo-malopolskie.html>. Porady w siedzibie Oddziału w poniedziałki udzielane są po uprzednim ustaleniu terminu wizyty. Zapisy prowadzone są pod numerem tel. 12 422 64 62 lub na miejscu. W sprawach pilnych (uptywający termin ustawy lub umowy) można starać się o udzielenie pomocy od ręki - o udzieleniu takiej porady decyduje prawnik Oddziału.

Powiatowy i Miejski Rzecznik Konsumentów, 31-549 Kraków, Al. Powstania Warszawskiego 10 Centrum Administracyjne, parter, box 49, tel. 12 61 69 231, 12 61 69 232; faks 12 616 93 43, strona: <http://www.bip.krakow.pl/rzecznik>

Biurowisko czynne jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.40 do 15.30.

Porady przez Internet: <http://www.bip.krakow.pl/?dok id=44927>

Centrum Informacji Kulturalnej Osób Niepełnosprawnych Galeria „Stańczyk”

30-079 Kraków, ul. Królewska 94, tel./fax 12 636 85 84, e-mail: fson@idn.org.pl, strona: www.idn.org.pl/fson/cikon

Krakowskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego Sp. z o.o.

30-002 Kraków, ul. Prądnicka 10, centrala: tel. 12 633 20 55, fax 12 395 72 22

e-mail: biuro@kzso.com.pl, strona: www.kzso.com.pl

czynne: poniedziałek – piątek w godz. 07.00 – 17.00

Sklep medyczny czynny: poniedziałek – piątek w godz. 08.00–18.00, sobota w godz. 10.00–14.00

Stowarzyszenie Lekarze Nadziei

31-548 Kraków, Al. Pokoju 7, tel. 12 414 30 05, fax 12 413 25 29

e-mail: medaid@sln.org.pl; strona: http://sln.org.pl/

- ▶ Przychodnia Lekarska dla Ludzi Bezdomnych i Ubogich mieści się w Centrum Dzieła św. Ojca Pio – 31-108 Kraków, ul. Smoleńsk 4, tel. 12 433 51 30, e-mail:przychodnia@sln.org.pl. Czynna w godz. 12.00–18.00 (bez sobót i świąt)
 - rejestracja: w godz. 12.00–15.00
 - zabiegi pielęgniarskie: w godz. 12.00–16.00
 - konsultacje lekarskie: w godz. 12.00–17.00
- ▶ Charytatywny Punkt Wydawania Leków i Materiałów Medycznych– 31-871 Kraków, os. Dywizjonu 303, Pawilon 1, tel. 12 647 28 08
 - Apteka Darów SLN jest czynna: w poniedziałki i środy w godz. 15.30–17.30 i w piątki w godz. 11.00–13.30

Ośrodek Interwencji Kryzysowej:

31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 8 b, strona: www.oik.krakow.pl

- całodobowy numer: 12 421 92 82
- sekretariat czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30–15.30, tel.: 12 421 82 42, fax 12 421 6976
- **Krakowski Telefon Zaufania przy OIK** czynny w godz. od 16.00–21.00, tel. 12 413 71 33. OIK prowadzi bezpłatną, specjalistyczną (np. psychologiczną, prawną) pomoc dla osób cierpiących wskutek traumatycznych doświadczeń, przeżywających kryzysy, pomoc dla ofiar przemocy. Ośrodek zapewnia także schronienie osobom, które takiej pomocy potrzebują w przeżywanych kryzysowych sytuacjach.

Krakowskie Centrum Terapii Uzależnień

30-552 Kraków, ul. Wielicka 73, tel. 12 425 57 47, fax 12 290 05 56

email: poradnia@kctu.pl

Wszechstronna pomoc specjalistów dla osób uzależnionych (od alkoholu, narkotyków, hazardu, Internetu) oraz „eksperymentujących” z różnymi substancjami, a także dla dzieci (również dorosłych) osób uzależnionych oraz innych członków rodzin, w których jest osoba uzależniona.

- Ośrodek Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia, 30-552 Kraków, ul. Wielicka 73
- Ośrodek Psychoterapii DDA, 30-836 Kraków, ul. Jerzmanowskiego 40, tel. 12 359 30 18 (godz. 10.00–18.00), 792 430 240, email: filia@kctu.pl

Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie

31-419 Kraków, ul. Rozrywka 1, tel. 12 411 41 21, 411 94 02, fax 12 410 56 22

e-mail: sekretariat@mcpcu.krakow.pl, strona: <https://www.mcpcu.krakow.pl>

- Punkt Konsultacyjny, 31-419 Kraków, ul. Rozrywka 1, tel. 12 411 41 21. **Dyżury specjalistów:** pon., środa, piąt. w godz. 8.00–15.30, wt., czw. w godz. 8.00–18.00. **Dyżury prawnika:** wt. 15.00–17.00, środ. 14.00–18.00, czw. 16.00–18.00
- Filia Punktu Konsultacyjnego, 30-533 Kraków, Rynek Podgórski 4/2a. **Dyżury specjalistów:** wtorek w godz. 8.00–15.30. **Dyżury prawnika:** pon. 17.00–19.00, czw. 16.00–18.00. Porady i konsultacje w zakresie szeroko rozumianej problematyki uzależnień dla osób uzależnionych i używających szkodliwie (alkoholu, alkoholu i narkotyków, leków, dopalaczy, nikotyny), współuzależnionych (partnerów osób uzależnionych), członków rodzin oraz osób bliskich oraz pracowników instytucji pomocowych. Pomoc w zakresie poradnictwa poprzez: anonimowe i nieodpłatne spotkania o charakterze konsultacyjnym i motywacyjnym dla osób zgłaszającymi się z własnej inicjatywy, a także z osobami opuszczającymi Dział Opieki Nad Osobami Nietrzeźwymi oraz cykliczne spotkania motywujące do podjęcia terapii z osobami uzależnionymi.
- Telefon Zaufania dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin, tel. 12 411 60 44 czynny całą dobę

Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą

31-964 Kraków, os. Krakowiaków 46, tel. 12 425 81 70

e-mail: oodp.krakowiakow@caritas.pl

Ośrodek świadczy pomoc z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, polegającego na udzielaniu świadczeń w ramach interwencji kryzysowej. OODP zapewnia 25 miejsc dla osób doznających przemocy zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Ośrodek świadczy całodobową pomoc osobom, które ze względu na zaistniałą w rodzinie sytuację, w tym zagrożenie życia, muszą opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania.

Ośrodki Poradnictwa i Terapii Rodzin

Ośrodki zapewniają pomoc osobom i rodzinom mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, związanych między innymi z przemocą, przeżywaniem żałoby, chorobą psychiczną, uzależnieniem czy sytuacją kryzysową. W ośrodkach znajdą też wsparcie osoby z zaburzeniami lękowymi, zaburzeniami depresyjnymi, stanami po próbach samobójczych, zaburzeniami psychotycznymi. W Krakowie nieodpłatnie usługi poradnictwa i terapii świadczą cztery ośrodki, których działania finansowane są ze środków Gminy Miejskiej Kraków.

- „Podbrzezie” Krakowski Instytut Psychoterapii, 31-054 Kraków, ul. Podbrzezie 6, tel. 12 423 02 28, 783 222 263, e-mail: podbrzezie@kip.edu.pl. Ośrodek jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10.00-18.00
- „Krakowiaków” Krakowski Instytut Psychoterapii, 31-962 Kraków, os. Krakowiaków 2, tel. 12 644 12 66 wew. 21, e-mail: krakowiakow@kip.edu.pl. Ośrodek jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10.00-18.00
- „Ptaszyckiego” Krakowski Instytut Psychoterapii, 31-979 Kraków, ul. Ptaszyckiego 6, tel. 12 682 11 50, 692 960 436, e-mail: ptaszyckiego@kip.edu.pl. Ośrodek jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10.00-18.00
- Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin – Dobra Nadzieja, 31-135 Kraków, ul. Batorskiego 5, tel. 12 633 35 31, e-mail: rejestracja@sdn.org.pl. Rejestracja czynna: poniedziałek - piątek: 08.00-20.00

Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży

tel. 116 111 (numer darmowy dostępny ze wszystkich telefonów stacjonarnych i komórkowych). Czynny codziennie, od 12.00 do 2.00 w nocy

Więcej informacji i kontakt online przez stronę: www.116111.pl

Bezpłatna i anonimowa pomoc telefoniczna i online dla dzieci i młodzieży, zapewnia dzwoniącym możliwość dzielenia się troskami, rozmawiania o sprawach dla siebie ważnych oraz wsparcia w trudnych sytuacjach. **Formy pomocy:** konsultacje telefoniczne i online, interwencje podejmowane w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia, działania edukacyjne i informacyjne.

Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych

(akty prawne, informacje, ustawy, wszystko dla pracodawców osób niepełnosprawnych)
00-031 Warszawa, ul. Szpitalna 6/23-24, tel. 22 620 32 02, fax 22 620 32 02 wew. 120
e-mail: biuro@popon.pl, strona: www.popon.pl

- Oddział Małopolski, 31-216 Kraków, ul. Legnicka 5, tel. 508 113 203
e-mail: organizacja@popon.pl; pracodawcy@popon.pl

8.2. WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU ORTOPEDYCZNEGO I POMOCNICZEGO

Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy

31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5, tel. 12 430 07 58, 12 422 28 11, 12 341 48 99

e-mail: biuro@fundacja-sm.org, strona: www.fundacja-sm.org

Dni i godziny otwarcia: poniedziałek, środa, piątek 9.00–13.00

Nowy punkt wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego

31-056 Kraków, ul. Józefa 5, tel. 12 421 57 85

Czynna: poniedziałek – piątek w godz. 9.00–17.00, sobota 10.00–14.00

Fundacja Pomoc Krakowskiemu Hospicjum Wypożyczalnia sprzętu medycznego

31-927 Kraków, os. Centrum B bl.6, tel. 12 644 65 50, 12 663 43 40, 12 663 43 50

e-mail: fundacja@fundacjapkh.krakow.pl, strona: www.fundacja.krakow.pl

Czynna: poniedziałek, piątek w godz. 8.00–14.00; wtorek, środa, czwartek w godz. 08.00–18.00. Dla mieszkańców Krakowa i okolic istnieje możliwość rezerwacji sprzętu przez internet.

Stowarzyszenie Filantropów im. Brora Hanssona w Krakowie

30-513 Kraków, ul. Smolki 9, tel. 507 274 615 (z wyjątkiem dni świątecznych)

Czynne: czwartek w godz. 16.00–18.00

strona: https://www.facebook.com/pg/Stowarzyszenie-Filantropow-im-Brora-Hanssona-183582561736751/about/?ref=page_internal

Towarzystwo Solidarnej Pomocy

30-969 Kraków, ul. Ujastek 3, pawilon 0, tel. 12 644 09 68, 12 290 41 91, 501 669 765

e-mail: tsp_kr@onet.pl; strona: www.tsp.krakow.pl

Czynne: poniedziałek – piątek w godz. 9.00–16.00

Bezpłatna wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

Centrum Aktywizacji Społecznej i Zawodowej KLIKA

31-201 Kraków, ul. Siemaszki 31, tel. 12 416 53 05, e-mail: wypożyczalnia@centrumklika.pl

strona: www.centrum.centrumklika.pl

Czynne: poniedziałek – piątek w godz. 9.00–16.00

Wypożyczalnia Sprzętu Medycznego Dar Serca J.D.G. Caritas

Archidiecezji Krakowskiej

30-334 Kraków, ul. Komandosów 18 (w podziemiach kościoła pw. Matki Bożej Fatimskiej), tel. 12 269 86 11, 729 978 773 (tylko w godzinach otwarcia wypożyczalni)

e-mail: wypożyczalnia.krakow@caritas.pl;

strona: <https://www.krakowcaritas.pl/jednostki.php/62>

Czynne: poniedziałek, wtorek, czwartek: 08.00–14.00, środa – 14.00–18.00, piątek nieczynne

8.3. PEŁNOMOCNICZY REKTORÓW DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Uniwersytet Jagielloński

mgr Ireneusz Białek – Pełnomocnik Rektora UJ ds. Osób Niepełnosprawnych

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 9a/410 (IV piętro), tel. 12 424 29 50; 12 663 43 40; 12 663 43 50, e-mail: ireneusz.bialek@uj.edu.pl

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

prof. dr hab. Janina Filek – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27; budynek Biblioteki Głównej, pok. 241, tel. 12 293 53 72, e-mail: sprawin@uek.krakow.pl

Akademia Górniczo Hutnicza

dr hab. Barbara Gąciarz, prof. nadzw. – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

30-059 Kraków, ul. Reymonta 17/10, tel. 12 622 26 04, e-mail: bon@agh.edu.pl
dyżury: wtorek w godz. 12.00-13.00

Uniwersytet Pedagogiczny

dr Małgorzata Trojańska – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

30-150 Kraków, ul. Armii Krajowej 9/127 lub ul. Ingardena 4, pok. 117, tel. 12 662 66 70, e-mail: bon@up.krakow.pl

Uniwersytet Rolniczy

dr hab. inż. Joanna Puła – Pełnomocnik Rektora UR ds. Studentów Niepełnosprawnych

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 21,
tel. 12 662 43 68, e-mail: rrpula@urk.edu.pl; j.pula@urk.edu.pl

Katarzyna Warianek - Pełnomocnik URSS ds. Studentów Niepełnosprawnych

e-mail: katarzyna.warianek@dzielo.pl

Politechnika Krakowska

mgr inż. Jan Ortyl – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych PK

31-866 Kraków, ul. Skarżyńskiego 9, budynek DS-4 (21-7), pok. 601, tel. 12 628 37 22, 693 710 995, 506 285 397, e-mail: ortylj@interia.pl; bonpk@interia.pl

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

mgr Katarzyna Wójcik-Pyrć – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga Grudzińskiego 1, tel./fax 12 252 45 12 (w godzinach dyżurów), e-mail: pelnomocnik@afm.edu.pl; bon@afm.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

mgr Katarzyna Kutek-Sładek – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych
31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 1, pok. 222D, II piętro, tel. 12 422 57 85 wew. 742
e-mail: bon@upjp2.edu.pl ; katarzyna.kutek_sladek@upjp2.edu.pl

8.4. BIURA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH KRAKOWSKICH UCZELNI

Dział ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Jagiellońskiego

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 9a/410, tel. 12 663 43 50 (sekretariat), fax 12 663 43 42
e-mail: don@uj.edu.pl, strona: www.don.uj.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 7.30–17.00

Dyżury dla studentów: poniedziałek, wtorek i czwartek w godz. 10.00–15.00, piątek w godz. 10.00–14.00

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Akademii Górniczo-Hutniczej

30-059 Kraków, ul. Reymonta 17/10, tel./fax 12 622 26 04, tel. wew. AGH 46 30
e-mail: bon@agh.edu.pl, strona: www.bon.agh.edu.pl/

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 07.30–15.30

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Pedagogicznego

30-150 Kraków, ul. Armii Krajowej 9/127 (Dom Studencki „Krakowiak”)
tel. 12 662 66 70, e-mail: bon@up.krakow.pl, strona: http://www.bon.up.krakow.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 09.00–16.00, przyjmowanie petentów od poniedziałku do czwartku w godz. 11.00–14.00.

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Ekonomicznego

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27, pawilon D, pokój nr 20, tel. 12 293 51 20, e-mail: bon@uek.krakow.pl, strona: www.bon.uek.krakow.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek, wtorek, czwartek w godz. 10.00–14.00, piątek w godz. 12.00–16.00, sobota: 9.00–13.00 (w wybrane soboty – informacje na dany miesiąc na stronie w Aktualnościach i na drzwiach biura).

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Politechniki Krakowskiej

Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych Politechniki Krakowskiej

31-866 Kraków, ul. Skarżyńskiego 9, Dom Studencki nr 4 „Balon”, pok. 601, tel. 12 628 37 22, e-mail: zsn@zsn.pk.edu.pl, bonpk@interia.pl, strona: www.zsn.pk.edu.pl

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych UPJP 2

31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 1, pok. 222D, II piętro, tel. 12 422 57 85 wew. 742,
e-mail: bon@upjp2.edu.pl, strona: www.bon.upjp2.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 7.00–15.00

Biuro ds. Studentów Niepełnosprawnych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga Grudzińskiego 1, bud. C, pok. 053, tel./fax 12 252
45 12, e-mail: bon@afm.edu.pl, strona: www.ka.edu.pl/dla-studentow/biuro-ds-osob-
niepelnosprawnych

Godziny otwarcia: poniedziałek, wtorek, czwartek w godz. 08.00–16.00

8.5. DOSTĘPNOŚĆ BUDYNKÓW URZĘDU MIASTA KRAKOWA DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

- ▶ Budynek Magistratu, plac Wszystkich Świętych 3-4 – platforma przychodowa w klatce „F”, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- ▶ Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, plac Wszystkich Świętych 11 – architektonicznie budynek trudny, wiele ciągów schodowych,
- ▶ Wydział Geodezji, ul. Grunwaldzka 8 – podjazd i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, dostępny schodołaz, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- ▶ Wydział Skarbu Miasta, ul. Kasprowicza 29 – WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej, winda bezpośrednio z podwórka,
- ▶ Wydział Spraw Społecznych, Wydział Edukacji, ul. Stachowicza 18 – podjazd dla niepełnosprawnych od dziedzińca wewnętrznego, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,
- ▶ Wydział Architektury i Urbanistyki, Rynek Podgórski 1-2 – podjazd, wideofon, szeroka winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych na parterze, obsługa w języku migowym,
- ▶ Wydziały Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Spraw Administracyjnych, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, ul. Wielicka 28A – podjazd, winda, dostępne WC,

- ▶ Wydział Kształtowania Środowiska, Ewidencji Pojazdów Kierowców, Spraw Administracyjnych, Gospodarki Komunalnej, Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, os. Zgody 2 – podjazd, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,
- ▶ Wydział Mieszkalnictwa, ul. Wielopole 17a – dostępny schodofaż, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- ▶ Wydział Spraw Administracyjnych, Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Podatków, Sportu, Windykacji, al. Powstania Warszawskiego 10 – dwa podjazdy, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,
- ▶ Urząd Stanu Cywilnego, ul. Lubelska 27 – dostępny schodofaż, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- ▶ MOPS, ul. Józefińska 14 – podjazd, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych,
- ▶ MOWIS, os. Centrum C 10 – platforma przychodowa dla niepełnosprawnych, podjazd od strony portierni,
- ▶ Biuro Planowania Przestrzennego, ul. Sarego 4 – schodofaż, WC przystosowane, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

8.6. PRZYDATNE STRONY WWW

- ▶ „Bez barier” – Serwis poświęcony osobom niepełnosprawnym w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.krakow.pl/bezbarier
- ▶ „NGO – organizacje pozarządowe” portal dla organizacji pozarządowych w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.ngo.krakow.pl
- ▶ Portal Edukacyjny Miasta Krakowa: www.portaledukacyjny.krakow.pl
- ▶ Portal Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji – głównym założeniem portalu jest udzielanie aktualnych informacji o wydarzeniach związanych z osobami niepełnosprawnymi, aktualnymi przepisami: www.integracja.org; www.niepelnosprawni.pl
- ▶ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – zawiera informacje dotyczące polityki państwa w zakresie pomocy społecznej oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych: www.mpips.gov.pl
- ▶ Serwis w portalu organizacji pozarządowych prowadzony przez Stowarzyszenie Klon/Jawor: www.klon.org.pl

- ▶ **Ogólnopolska Baza Zakładów Pracy Chronionej:** www.zpchr.pl
- ▶ **Internet dla niepełnosprawnych** – w portalu znajduje się wiele ciekawych informacji przydatnych dla osób niepełnosprawnych. Znajdują się tutaj również wirtualne serwery lokalne: www.idn.org.pl
- ▶ **„Krakowski Informator o formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin”:** <http://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/177390/karta>

8.7. WYKAZ OGÓLNODOSTĘPNYCH TOALET MIEJSKICH DOSTOSOWANYCH DO POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Lp.	Lokalizacja	Godziny otwarcia (miesiące)	Dni pracy
1.	ul. Kościuszki	8.00-18.00	codziennie
2.	Plac Szczepański	7.00-22.00 (IV - X) 8.00-19.00 (XI - III)	codziennie
3.	ul. Straszewskiego	7.00-22.00 (IV - X) 8.00-19.00 (XI - III)	codziennie
4.	ul. Rakowicka	8.00-17.00	codziennie
5.	ul. Smocza	8.00-21.00 (IV - X) 8.00-18.00 (XI - III)	codziennie
6.	ul. Powiśle	7.00-21.00 (IV - X) 8.00-19.00 (XI - III)	codziennie
7.	ul. Prądnicka	7.00-18.00 8.00-16.00	pon. - piąt. sob. - niedz.
8.	Plac Bohaterów Getta	7.00-19.00 8.00-16.00	pon. - piąt. sob. - niedz.
9.	Rondo Czyżyńskie	7.00-18.00 niedziela nieczynne	pon. - sob.,
10.	Rynek Podgórski	8.00-19.00 8.00-16.00	pon. - piąt. sob. - niedz.
11.	Park Jordana I	9.00-19.00 (IV-X) 10.00-18.00 (XI-III)	codziennie
12.	Park Jordana II	9.00-20.00 (IV-X) 10.00-18.00 (XI-III)	codziennie
13.	ul. Warszawska (w przejściu podziemnym)	8.00-18.00 sobota-niedziela - nieczynne	pon. - piąt.
14.	Sukiennice - Rynek Główny	całodobowo	codziennie
15.	Błonia od Al. 3-go maja	9.00-19.00	codziennie

16	w przejściu pod ul. M. Konopnickiej	8.00–18.00 10.00–15.00	pon. – piąt. sob. – niedz.
17	na terminalu Czerwone Maki	7.00–18:00 9.00–16.00	pon. – piąt. sob. – niedz.
18	ul. Bulwarowa toaleta typu TOY-TOY	całodobowo	codziennie

8.8 WYKAZ KRAKOWSKICH APTEK CAŁODOBOWYCH

Od 1 stycznia 2018 roku na terenie Krakowa całodobowe dyżury w pełnym zakresie usług farmaceutycznych zapewniają następujące apteki:

- apteka przy ul. Ćwiklińskiej 10, tel. 12 658 10 01;
- apteka przy ul. Karmelickiej 23, tel. 12 631 19 80;
- apteka przy ul. Kalwaryjskiej 94, tel. 800 110 110;
- apteka przy ul. Kazimierza Wielkiego 117, tel. 12 637 44 01;
- apteka przy ul. Kronikarza Galla 26, tel. 12 636 73 65;
- apteka przy ul. Miłkowskiego 3/1, tel. 12 268 99 88;
- apteka przy ul. Mogińskiej 21, tel. 12 411 01 26;
- apteka na os. Centrum A bl. 4, tel. 800 110 110;
- apteka przy ul. Wolskiej 1, tel. 12 657 13 16;
- apteka przy ul. Zielińskiej 3, tel. 800 110 110.